ЗВЯЗДА

25 красавіка 1996 г. чацвер, № 106 (22909)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

РОЗГАЛАС

ЗВЕСТКІ АБ ПРАЦАЎЛАДКАВАННІ НАСЕЛЬНІЦТВА Ў СТУДЗЕНІ—САКАВІКУ 1996 ГОДА

Паводле звестак з Мінстата, колькасць эканамічна актыўнага насельніцтва на канец сакавіка складала 4,7 мільёна чалавек. З іх 166,5 тысячы (3,5 працэнта) былі зарэгістраваны ў Дзяржаўнай службе занятасці ў якасці беспрацоўных.

З прадпрыемстваў і арганізацый за гэты перыяд па розных прычынах выбыла 114,6 тысячы чалавек, у тым ліку па скарачэнню штатаў 12 тысяч. Аднак за гэты ж перыяд на працу прынята 96,7 тысячы чалавек, у тым ліку 5,7 тысячы — на дадаткова ўведзеныя працоўныя месцы. Зноў прымалі на працу ў сферах адукацыі, аховы здароўя, у жыллёва-камунальнай гаспадарцы, у крэдытна-страхавых арганізацыях, у апараце органаў кіравання.

У першым квартале ў Дзяржаўную службу занятасці па пытанню працаўладкавання звярнуліся 82,4 тысячы чалавек. З іх афіцыйны статус беспрацоўнага атрымалі 78,9 тысячы чалавек. На канец сакавіка ў службах занятасці зарэгістравана 166,5 тысячы беспрацоўных, што на 6,2 працэнта больш, чым на канец лютага.

Дапамогі па беспрацоўю налічаны 82 тысячам беспрацоўных на суму 11,3 мільярда рублёў.

Юрый АЛЯКСЕЕЎ, БелаПАН.

«НАДЗЕЯ-ЭКСПРЭС» АДПРАЎЛЯЕЦЦА Ў ДАРОГУ

25 красавіка ў 9.30 па мясцоваму часу ад сталічнага вакзала адпраўляецца ў трохдзённы маршрут спецыяльны цягнік пад назвай «Надзея-экспрэс».

Цягнік пройдзе па так званых «чарнобыльскіх месцах». Стартаваўшы ў Мінску, ён возьме курс на гарады Магілёў, Гомель, Калінкавічы, Лунінец, а потым вернецца назад у сталіцу. «Надзея-экспрэс» даставіць у раёны, пацярпеўшыя ад катастрофы на ЧАЭС, груз заходняй гуманітарнай дапамогі, якая размясцілася ў 9 крытых вагонах.

Уладзімір ЦАСЮК.

БЕЛАРУСКАЕ КІРАЎНІЦТВА ПРАІНФАРМАВАНА АБ СУСТРЭЧЫ Ў МАСКВЕ

Як паведамілі карэспандэнту «Звязды» ў аддзеле друку і інфармацыі МЗС Беларусі, нашу краіну наведала прадстаўнічая дэлегацыя з Францыі на чале з дырэктарам Дэпартамента стратэгічных спраў, бяспекі і раззбраення міністэрства замежных спраў Францыі Ражысам дэ Пеленэ.

Па даручэнню прэзідэнта Французскай Рэспублікі Жака Шырака французская дэлегацыя, якая выступае ў якасці сустаршыні маскоўскай сустрэчы ў вярхах па пытаннях ядзернай бяспекі і цяперашняга старшыні «вялікай сямёркі», мае на мэце праінфармаваць беларускія ўлады аб правядзенні і выніках маскоўскага саміта і перадаць дакументы, якія былі прыняты на гэтай сустрэчы.

Кар. «Звязды».

«МАЎКЛІВАСЦЬ» ЦЭН — ШЧАСЦЕ ПАКУПНІКА

Бадай, нішто так не радуе пакупніка сёння, як цэны мінулага тыдня, зразумела, калі яны захаваліся. Пагадзіцеся, зараз падобная з'ява назіраецца гэтак жа рэдка, як снег у красавіку.

Між тым, як паведамілі ў Камітэце цэн Мінэканомікі, у дачыненні да мінімальных рознічных цэн на харчовыя тавары па абласцях краіны былі менавіта такімі пасля «традыцыйных» штодзённых скачкоў: упершыню за апошні час кошт асноўных прадуктаў харчавання амаль не зрушыў з месца. Нязначныя змяненні адбыліся толькі ў пачатку месяца і закранулі ў Віцебскай вобласці — батоны (рост на 77 прац.), у Мінскай — крупы ячневыя (рост на 2,5 прац.) і плодаагароднінную групу прадукцыі. Павышэнне рознічных цэн на булачныя вырабы ў Віцебскай вобласці было абумоўлена ростам адпускных цэн на пшанічную муку ў сувязі з павелічэннем кантрактных цэн на імпартную пшаніцу.

Павелічэнне рознічных цэн у Гродне на бульбу (рост на 5 прац.), моркву (10 прац.), капусту (39,5 прац.), буракі (12 прац.), яблыкі (на 45, прац.), у Мінску — на капусту (рост на 20 прац.) звязана з павелічэннем выдаткаў на захоўванне прадукцыі, а таксама закупкай новых партый па павялічаных закупачных цэнах. У той жа час назіралася і зніжэнне рознічных цэн на цыбулю ў Віцебску (на 14,3 прац.) у сувязі з дрэннай яе рэалізацыяй і ў Гродне (на 8,3 прац.) — за кошт закупкі ў гаспадарках прадукцыі па больш нізкіх цэнах. У далейшым цэны на асноўныя харчовыя тавары засталіся «некранутымі».

Сяргей РАСОЛЬКА.

ШЧЭРБА БЕЗ «ЗОЛАТА» НЕ ЗАСТАЎСЯ

У Пуэрта-Рыка нядаўна завяршыўся чэмпіянат свету па спартыўнай гімнастыцы на асобных снарадах.

Зноў парадаваў балельшчыкаў мінчанін Віталь Шчэрба. У жорсткай канкурэнцыі з сапернікамі з Расіі, ЗША, Кітая, Японіі, Карэі і іншых гімнастычных дзяржаў герой барселонскай Алімпіяды разам з расіянінам Аляксеем Немавым змог паказаць абсалютна найлепшы вынік — тры медалі ўсіх вартасцей: «золата» — у вольных практыкаваннях; «серабро» — на брусах і «бронза» — на перакладзіне. Таварышы Шчэрбы па камандзе — Іван Іванкоў і Андрэй Кан на п'едэстал гонару прабіцца не змаглі.

У выніку ў мужчынскай зборнай Беларусі другое неафіцыйнае каманднае месца. Наперадзе толькі расіяне, у якіх на адзін бронзавы медаль больш.

Першыя месцы ў розных дысцыплінах змагліся заваяваць гімнасты з Кітая, Францыі, Італіі, Украіны, Паўночнай Карэі і Іспаніі.

Нягледзячы на няўдачы, агульнакамандная жаночая зборная Беларусі трэцяя з 51 краіны-удзельніцы.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ у камерцыйных банках на 20 красавіка 1996 г.

Назва банка	Долар ЗША Купля	Долар ЗША Продаж	Нямецкая марка Купля	Нямецкая марка Продаж	Расійскі рубель Купля	Расійскі рубель Продаж	Тэлефоны
Белбізнесбанк (гал. апарат. упраўл.)	13000	13100	8650	8900	2.50	2.70	285-716
Белбізнесбанк (гар. дыр.)	13000	13100	8600	8900	2.50	2.65	271-906 067
ФК «Беранка» (за расійскі рубл)	13050 4960	13100 5038	8800 3350	8900 3400	2.50	2.65	531-504
Гал. упр. НБ па г. Мінску і Мінскай вобл.	13000	13100	8610	8900	2.50		266-441
Банк «ІНКО» (за расійскі рубл)	13000 4960	13100 5077	8600	8950	2.58	2.65	238-020
Мінскі транзітны банк	13000	13100	8600	8900	2.50	2.65	298-174
Ф-л 0104 АКБ «Мінскі транзітны банк»	12950	13100	8650	8850	2.50	2.65	372-825
Народны банк	13000	13100	8750	8900	2.50	2.63	238-610
«Алімп»	12900	13100	8700	8900	2.57	2.70	589-649
Ф-л № 1 АКБ «Алімп»	13000	13100	8700	8900	2.53	2.65	291-646 067
Магазін «Панарама», фірмы «Энергія ГмбХ»	12900	13100	8550	9100	2.62	2.70	265-612
Нацыянальны банк РБ (курс для банкаў)	12200		8090.19		2.46		
Цэнтрабанк Расіі	4915		3267.95		100 белар. руб. 37.00		

* — Аперацыя з валютай звыш 1000 $ праводзіцца па дагаворных умовах.

Агенцтва Граўцова.

ПАСЯЎНАЯ — ЭКЗАМЕН ДЛЯ ВЫКАНАЎЧАЙ УЛАДЫ

Складаны стан спраў у эканоміцы сельскай гаспадаркі па-ранейшаму трывожыць кіраўніцтва рэспублікі. Аб гэтым у чарговы раз і ішла размова на селектарнай нарадзе, якую правёў 20 красавіка Кіраўнік нашай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка.

У прысутнасці прэм'ер-міністра, членаў урада, банкіраў і іншых запрошаных у студыю Міністэрства сувязі і інфарматыкі Прэзідэнт ахарактарызаваў маючую адбыцца веснавую сяўбу як яшчэ адзін экзамен выканаўчай улады на працоўную здольнасць вырашаць важныя праблемы. «Вертыкальнікам» з абласных цэнтраў, якія выйшлі на сувязь з кіраўніком дзяржавы, выказаны панічныя настроі. Мяркуючы па справаздачах старшынь аблвыканкомаў, яны трымаюць сітуацыю пад кантролем. У абласцях і амаль ва ўсіх раёнах больш чым у мінулым годзе пад сяўбу яравых нарыхтавана арганікі і мінеральных тукаў. Гаспадаркі рэспублікі маюць усе магчымасці адсеяцца высокакандыцыйным насеннем збожжавых і зернебабовых, бульбы, буракоў і іншых культур. Робіцца ўсё магчымае па забеспячэнню сельгасвытворцаў гаруча-змазачнымі матэрыяламі, тэхнікай і запчасткамі.

Як адзначыў у выступленні на нарадзе Аляксандр Лукашэнка, кіраўніцтва рэспублікі выканала ўсе свае абавязацельствы перад сельгаставаравытворцамі. Урадам знойдзена на забеспячэнне сяўбы звыш прадугледжаных бюджэтных расходаў каля двух трыльёнаў рублёў. Увесь запас паліва на вясновыя палявыя работы адпушчаны па льготных цэнах. На мінеральныя ўгнаенні са сродкаў пазабюджэтнага фонду і рэспубліканскага бюджэту выдзелена каля 600 мільярдаў рублёў. Знойдзены таксама валютныя сродкі.

Прэзідэнт выказаў падзяку калектыву Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя за выдзеленыя азотныя ўгнаенні і начальніку Беларускай чыгункі — за зніжэнне тарыфаў пры перавозцы мінеральных тукаў. Усім гаспадаркам выдзелены пад веснавую сяўбу таварны крэдыт на агульную суму ў 318 мільярдаў рублёў, які пакрывае палову патрэбнасці ў паліве.

Пры ўсіх складанасцях, на думку ўдзельнікаў селектарнай нарады, ёсць магчымасць дасягнуць адчувальных вынікаў. Аб гэтым сведчыць вопыт племзавода «Леніна» Горацкага, саўгасаў «Ждановіцкі цяплічны камбінат» і «Вішнёўка» Мінскага раёна, а таксама многіх іншых калгасаў і саўгасаў.

Аляксандр Лукашэнка даручыў старшыні праўлення Нацбанка Тамары Вінніковай вызначыць парадак льготных крэдытаў для абласцей, што пацярпелі ад снежнай стыхіі на сёлетні Вялікдзень. Ад генеральнага дырэктара МТЗ Прэзідэнт запатрабаваў разабрацца, чаму ў Брэсцкую вобласць не паступілі новыя трактары гэтага прадпрыемства.

У часе дзелавой абстаноўцы вырашаліся і іншыя пытанні сяўбы. Кіраўнік дзяржавы выказаў думку, што для дасягнення намечаных вынікаў, неабходна ў паўднёвых раёнах завяршыць сяўбу яравых да 1 мая, у цэнтральных — да 5, у паўночных — да 10 мая.

Віктар САХАНКОЎ, БЕЛТА.

Лявонцій ХАРУЖЫК:

«ПРАВЕРКА ДЗЕЙНАСЦІ КІРАЎНІЦТВА СПРАВАМІ ПРЭЗІДЭНТА БЕЛАРУСІ ДАЗВОЛІЦЬ ДАЦЬ АБ'ЕКТЫЎНУЮ АЦЭНКУ ПРАЦЫ І ЗНІМЕ НЕЗДАРОВЫЯ БУДЗІРУЕМЫЯ ТЛУМАЧЭННІ, ЧУТКІ І ДОМЫСЛЫ»

З першым намеснікам кіраўніка спраў Прэзідэнта Лявонціем Харужыкам гутарыць карэспандэнт «Інтэрфакса»:

— Лявонцій Іванавіч! Прэзідэнт Беларусі выдаў Указ аб стварэнні камісіі па комплекснай праверцы фінансава-гаспадарчай дзейнасці Кіраўніцтва справамі кіраўніка дзяржавы. Чым тлумачыцца неабходнасць яе правядзення?

— Мэта праверкі, на мой погляд, заключаецца перш за ўсё ў тым, каб даць аб'ектыўную ацэнку дзейнасці Кіраўніцтва справамі, зняць усё наноснае, неаб'ектыўнае, што стала ўжо, так сказаць, пагалоскай. Менавіта так бачу назначэнне цяперашняй праводзімай праверкі дзейнасці Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта. Немалаважным будзе і тое, што яе вынікі дазволяць абвергнуць паведамленні, якія з'явіліся апошнім часам у сродках масавай інфармацыі, быццам Кіраўніцтва справамі знаходзіцца па-за кантролем з боку дзяржавы, і гэта, маўляў, дазваляе займацца рознага роду гаспадарчай дзейнасцю з парушэннямі існуючага заканадаўства і выкарыстоўваць атрымліваемыя даходы не па прызначэнню. Без якіх-небудзь падстаў распаўсюджваецца інфармацыя аб быццам бы маючым месца апекаванні Кіраўніцтва справамі шэрага камерцыйных структур.

Вынікі праводзімай комплекснай праверкі працы Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта, спадзяюся, стануць дастойным адказам тым палітычным сілам у рэспубліцы, якія спрабуюць разыграць «гаспадарчую карту» з мэтай унясення расколу паміж заканадаўчай і выканаўчай галінамі ўлады.

Развеяць міф аб «зачыненасці» дзейнасці Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта дапаможа і тое, што за мінулы год рознымі кантралюючымі органамі рэспублікі праверены ўсе 45 суб'ектаў гаспадарчай дзейнасці Кіраўніцтва справамі. У гэтых арганізацыях праводзілі праверкі Дзяржаўная падатковая інспекцыя — 33 разы, Кантрольная палата — 3 разы, Камісія па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю — 3 разы, Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва — 15 разоў, банкі — 13 разоў.

Трэба адзначыць, што ў Кіраўніцтве арганізавана свая ведамасная кантрольна-рэвізійная служба, якой за мінулы год праведзена рэвізій фінансава-гаспадарчай дзейнасці 35 падведамасных Кіраўніцтву справамі прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў.

У ходзе праводзімых праверак удзялялася пільная ўвага правільнасці, законнасці вядзення фінансава-гаспадарчай дзейнасці, своечасовасці ўнясення плацяжоў у бюджэт, маёмасным і арэндным адносінам, мэтаваму выкарыстанню бюджэтных сродкаў і г. д. Вынікі праверак таксама ні для кога сакрэтам не з'яўляліся. Правяраючымі былі выяўлены шэраг парушэнняў фінансава-гаспадарчай дысцыпліны і злоўжыванняў, якія былі дапушчаны канкрэтнымі службовымі асобамі. Па выніках нашых рэвізій 8 кіраўнікоў і 3 галоўныя бухгалтары падведамасных арганізацый вызвалены ад займаемых пасад і больш як 35 чалавек прыцягнута да дысцыплінарнай адказнасці і 12 чалавек — да матэрыяльнай.

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

ДАКУМЕНТАЛЬНЫХ ПАЦВЯРДЖЭННЯЎ ГІБЕЛІ ДЖАХАРА ДУДАЕВА НЕ ІСНУЕ

Падзеяй нумар адзін на сённяшні дзень усё яшчэ застаецца магчымая гібель лідэра чачэнскіх сепаратыстаў, прэзідэнта Чачэнскай Рэспублікі Ічкерыя Джахара Дудаева. У выпадку, калі гэты факт пацвердзіцца, прыхільнікі Дудаева пакляліся адпомсціць за смерць свайго прэзідэнта.

У Чачні палявы камандзір Шаміль Басаеў пацвердзіў факт гібелі Дудаева. Як паведамілі Інтэрфакс і ІТАР-ТАСС, выкананне абавязкаў прэзідэнта Чачэнскай Рэспублікі — Ічкерыя прыняў на сябе віцэ-прэзідэнт Зелімхан Яндарбіеў. Па словах Басаева, у сувязі з гібеллю Дудаева ў Чачні абвешчана 3-дзённая жалоба. Факт гібелі мяцежнага генерала пацвердзіў і асабісты прадстаўнік Джахара Дудаева ў Расіі Вагап Тутакаў, аднак ён устрымаўся ад якіх бы там ні было падрабязнасцей, спаслаўшыся на то, што не ведае ўсіх дэталей таго, што адбылося.

Высокапастаўлены прадстаўнік у Генеральным штабе Расійскай Федэрацыі паведаміў Інтэрфаксу, што смяротнае раненне Дудаеў атрымаў у выніку паветранага ракетнага ўдару авіяцыі ў раёне населенага пункта Гехі-Чу ў ноч з 21 на 22 красавіка.

У сваю чаргу віцэ-прэм'ер Чачэнскай Рэспублікі Ічкерыя Хасан Хазуеў у інтэрв'ю радыё «Свабода» і Бі-бі-сі рэзка адхіліў звесткі пра гібель Джахара Дудаева. Хазуеў заявіў, што размаўляў з ім у аўторак па спадарожнікавай сувязі дзесьці паміж 16 і 17 гадзінамі. Кіраўнік адміністрацыі Ачхой — Мартынаўскага раёна Саід Хачукаеў лічыць, што паведамленні пра смерць Дудаева з'яўляюцца дэзінфармацыяй з мэтай даць апошняму магчымасць выехаць у адну з краін далёкага замежжа.

Згодна з раней распаўсюджанай інфармацыяй, пахаванне Дудаева павінна было адбыцца ўчора ў сяле Шалажы, куды з'ехаліся прадстаўнікі чачэнскіх райцэнтраў і асобных сёл з мэтай пераканацца ў гібелі Дудаева.

Між тым, і Тутакаў, і Басаеў падкрэслілі, што смерць Дудаева толькі «згуртуе чачэнскі народ і падштурхне народна-вызваленчую барацьбу супраць Расіі».

Даваць нейкія каментарыі яшчэ рана, аднак фактам, безумоўна, з'яўляецца толькі тое, што дакументальных пацвярджэнняў гібелі Дудаева пакуль не існуе.

Сяргей ПРОТАС.

ТРЫЛЬЁННЫ РУБЕЛЬ — НА РАХУНАК «БЕЛПРАМБУДБАНКА»

Не часта на твары ветэрана Вялікай Айчыннай, да таго ж інваліда II групы, Івана Піліпавіча Працко ўбачыш усмешку — сёння большасці людзей жывецца няпроста, а пра састарэлых і казаць няма чаго. А тут і радасць на твары, і шчасце. У гэты дзень Іван Піліпавіч сапраўды аказаўся шчаслівіцам: сума, якую ён сабраўся пакласці на рахунак АКБ «Белпрамбудбанк» як раз аказалася незвычайнай, бо тым самым быў зафіксаваны трыльённы рубель, што паступіў на рахунак банка ад укладчыкаў. Вось у гонар гэтай знамянальнай падзеі і была наладжана невялікая ўрачыстасць, а яе віноўніку генеральны дырэктар Мікалай Ракаў уручыў памятны падарунак — каляровы тэлевізар.

Гісторыя работы АКБ «Белпрамбудбанк» з укладамі насельніцтва налічвае 5 гадоў і бярэ свой пачатак з 1991 года. У тым годзе банкам было прыцягнута сродкаў грамадзян на суму 11 мільёнаў рублёў. і яны склалі ўсяго 0,15 працэнта ад агульнай сумы рэсурсаў.

Прыём укладаў насельніцтва тады ажыццяўлялі асобныя філіялы банка. Армія ўкладчыкаў банка налічвала крыху больш як 30 тысяч чалавек.

За гады, што мінулі з таго часу, многае змянілася.

Сёння Белпрамбудбанк працуе з насельніцтвам як у нацыянальнай, так і ў замежнай валюце. Гэтую работу ажыццяўляюць усе 62 філіялы банка і 114 разлікова-касавых цэнтраў.

У любым з гэтых філіялаў і цэнтраў банка сродкі насельніцтва застрахаваны капіталам банка, рэзервовымі сродкамі, што захоўваюцца ў Нацыянальным банку, і створаным гарантыйным фондам абароны ўкладаў фізічных асоб.

Пастаянна ідзе пошук шляхоў пашырэння зоны абслугоўвання насельніцтва, развіцця сферы безнаяўных разлікаў.

У сённяшні арсенал Белпрамбудбанка — уваходзяць безнаяўныя разлікі з выкарыстаннем чэкавых кніжак.

У мінулым годзе Белпрамбудбанк першы сярод банкаў, што ўваходзяць у сістэму безнаяўных разлікаў БелКарт, укараніў работу з пластыкавымі карткамі ва універсаме «Рыга». Цяпер ажыццяўляюцца работы па пашырэнню кола карыстальнікаў гэтай сістэмы з карткамі Белпрамбудбанка ў г. Мінску і ўстаноўцы яе ў гарадах Жодзіне і Наваполацку.

Вядзецца прапрацоўка перспектыўных накірункаў у гэтай галіне з выкарыстаннем банкаматаў, камп'ютэраў з сенсорнымі экранамі, магчымасці выкарыстання на адной пластыкавай картцы больш як аднай назвы валюты.

Сродкі насельніцтва накіроўваюцца на падтрыманне работы прамысловасці і іншых базавых галін народнай гаспадаркі, асваенне імі новых тэхналогій, выпуск канкурэнтаздольнай прадукцыі і тавараў народнага спажывання.

Сёння Белпрамбудбанк прызнаны насельніцтвам надзейным і стабільным.

Пра гэта гавораць і лічбы. Колькасць укладчыкаў, якія даверылі свае грошы банку, перавысіла 400 тысяч чалавек, а іх сума няўхільна набліжалася да аднаго трыльёна рублёў. І вось з'явіўся ўкладчык, які 20 красавіка прынёс у банк трыльённы рубель. Ім аказаўся Іван Працко.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

АФІЦЫЙНА

СУСТРЭЧА АЛЯКСАНДРА ЛУКАШЭНКІ З ЖЫХАРАМІ СТАЛІЧНАГА МІКРАРАЁНА «МАЛІНАЎКА»

20 красавіка Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка наведаў адну з канцэртных пляцовак рэспубліканскага фестывалю народнай творчасці чарнобыльцаў у сталічным мікрараёне «Малінаўка». Кіраўнік беларускай дзяржавы сустрэўся з жыхарамі гэтага мікрараёна, дзе, як вядома, пражываюць перасяленцы з забруджаных радыяцыяй раёнаў рэспублікі.

«Пасля нядаўняга наведвання чарнобыльскіх рэгіёнаў я зразумеў, што неабходна прыкласці ўсе намаганні для таго, каб людзі змаглі вярнуцца на сваю родную зямлю», — сказаў Аляксандр Лукашэнка, звяртаючыся да жыхароў «Малінаўкі». Ён выказаў упэўненасць, што ў недалёкай будучыні ў раёнах, якія пацярпелі ад чарнобыльскай катастрофы, адновіцца нармальнае жыццё.

Аляксандр Лукашэнка наведаў таксама выстаўку дэкаратыўна-прыкладных работ удзельнікаў фестывалю і новы басейн, пабудаваны для дзяцей перасяленцаў. Прэзідэнт Беларусі запрасіў усіх жыхароў мікрараёна «Малінаўка» ў сталічны парк Дружбы народаў, дзе 26 красавіка адбудзецца закладка помніка ахвярам Чарнобыля.

БЕЛТА.

УКАЗ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 150

Аб удасканаленні кіравання чыгуначным транспартам і дарожнай гаспадаркай Рэспублікі Беларусь

У мэтах удасканалення кіравання Беларускай чыгункай і ўваходзячымі ў яе састаў прадпрыемствамі і арганізацыямі, а таксама забеспячэння комплекснага вырашэння пытанняў функцыянавання і развіцця аўтамабільнага транспарту і дарожнай гаспадаркі **пастанаўляю:**

1. Перадаць Беларускую чыгунку з падпарадкавання Міністэрства транспарту і камунікацый у непасрэднае падпарадкаванне Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

2. Устанавіць, што начальнік Беларускай чыгункі назначаецца на пасаду і вызваляецца ад пасады Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

3. Вызначыць месцам знаходжання Упраўлення Беларускай чыгункі будынак па вул. Леніна, 17, у г. Мінску.

4. Устанавіць, што адной з асноўных задач Міністэрства транспарту і камунікацый з'яўляецца распрацоўка і рэалізацыя дзяржаўнай палітыкі ў галіне дарожнай гаспадаркі.

5. Унесці ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 жніўня 1994 г. № 74 «Аб змяненні структуры цэнтральных органаў кіравання будаўнічым комплексам Рэспублікі Беларусь» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1994 г,. № 4, арт. 77) наступныя змяненні:

з пункта 1 выключыць словы: «дарожнай гаспадаркі»;

прызнаць страціўшым сілу пункт 2 у частцы ўскладання на Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Рэспублікі Беларусь функцый Міністэрства будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільных дарог Рэспублікі Беларусь.

6. Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь у трохмесячны тэрмін забяспечыць вырашэнне ва ўстаноўленым парадку пытанняў, што вынікаюць з гэтага Указа, прадугледзеўшы стварэнне Камітэта па аўтамабільных дарогах Міністэрства транспарту і камунікацый з правамі юрыдычнай асобы.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

17 красавіка 1996 г., г. Мінск.

ПАСТАНОВА КАБІНЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 260

АБ УВЯДЗЕННІ АБАВЯЗКОВАЙ СЕРТЫФІКАЦЫІ ЎСІХ ВІДАЎ АЛКАГОЛЬНЫХ І ТЫТУНЁВЫХ ВЫРАБАЎ У РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

У мэтах выканання Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 2 лютага 1996 г. № 45 «Аб дзяржаўным рэгуляванні вытворчасці, рэалізацыі, захоўвання алкагольных і тытунёвых вырабаў» Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Увесці ў Рэспубліцы Беларусь абавязковую сертыфікацыю ўсіх відаў алкагольных і тытунёвых вырабаў.

2. Забараніць з 1 жніўня 1996 г. аптовую і рознічную рэалізацыю на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь усіх відаў алкагольных і тытунёвых вырабаў без сертыфікатаў адпаведнасці, выдадзеных ва ўстаноўленым парадку адпаведнымі органамі па сертыфікацыі.

3. Устанавіць, што:

3.1. Сертыфікацыя алкагольных вырабаў, указаных у падраздзеле «Алкагольныя і безалкагольныя напоі» раздзела «Гатовыя харчовыя прадукты, алкагольныя і безалкагольныя напоі» дадатку да пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 22 верасня 1993 г. № 635, праводзіцца да 1 жніўня 1996 г. у парадку і на ўмовах, прадугледжаных гэтай пастановай;

3.2. Алкагольныя і тытунёвыя вырабы павінны адпавядаць:

выпускаемыя ў рэспубліцы — дзеючым стандартам, тэхнічным умовам на прадукцыю, медыка-біялагічным патрабаванням і санітарна-гігіенічным нормам і правілам;

увозімыя ў рэспубліку — дзеючым у рэспубліцы паказчыкам бяспекі, указаным у стандартах, медыка-біялагічным патрабаванням і санітарна-гігіенічным нормам і правілам, а па спажывецкіх уласцівасцях, акрамя таго, даным, указаным у маркіроўцы і суправаджальных дакументах замежнага вытворцы;

3.3. Кантроль за якасцю выпускаемых суб'ектамі гаспадарання, незалежна ад формаў уласнасці і падпарадкаванасці, а таксама прадпрымальнікамі, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы, алкагольных і тытунёвых вырабаў праводзіцца ва ўстаноўленым парадку ўказанымі суб'ектамі гаспадарання і прадпрымальнікамі, а таксама Міністэрствам аховы здароўя, Камітэтам па стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі Міністэрства адукацыі і навукі.

Вызначыць адказным за ажыццяўленне кантролю за якасцю алкагольных і тытунёвых вырабаў (уключаючы імпартныя) Камітэт па стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі Міністэрства адукацыі і навукі.

4. Міністэрствам, суб'ектам гаспадарання, незалежна ад формаў уласнасці і падпарадкаванасці, а таксама прадпрымальнікам, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы, забяспечыць правядзенне да 1 жніўня 1996 года абавязковай сертыфікацыі ўсіх відаў алкагольных і тытунёвых вырабаў і не дапускаць аптовай і рознічнай рэалізацыі гэтых вырабаў без сертыфікатаў адпаведнасці.

5. Міністэрству адукацыі і навукі забяспечыць ва ўстаноўленым парадку дзяржаўны нагляд за сертыфікаванымі алкагольнымі і тытунёвымі вырабамі.

6. Устанавіць, што суб'екты гаспадарання, незалежна ад формаў уласнасці і падпарадкаванасці, а таксама прадпрымальнікі, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы:

абавязаны спыняць рэалізацыю сертыфікаваных па паказчыках бяспекі алкагольных і тытунёвых вырабаў, калі яны не адпавядаюць патрабаванням па паказчыках бяспекі адпаведных нарматыўных дакументаў, а таксама па сканчэнні тэрміну дзеяння сертыфіката або ў выпадку прыпынення альбо адмены рашэннем органа па сертыфікацыі яго дзеяння;

у выпадку парушэнняў патрабаванняў пунктаў 2 і 3 гэтай пастановы нясуць адказнасць у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

7. Міністэрству адукацыі і навукі, Міністэрству сельскай гаспадаркі і харчавання, Дзяржаўнаму мытнаму камітэту па ўзгадненню з Міністэрствам юстыцыі і іншымі зацікаўленымі ўнесці ў Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапановы аб прывядзенні заканадаўства ў адпаведнасць з гэтай пастановай.

8. Гэта пастанова ўступае ў сілу з дня яе апублікавання.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь М. ЧЫГІР.

16 красавіка 1996 г. г. Мінск.

ПАСТАНОВА КАБІНЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 261

Аб Рэспубліканскай комплекснай праграме дыспансерызацыі і медыцынскай рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў

У мэтах выканання распараджэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 15 лютага 1996 г. № 38рп «Аб мерах па ўзмацненню сацыяльнай абароны воінаў-інтэрнацыяналістаў» Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Адобрыць падрыхтаваную Міністэрствам аховы здароўя Рэспубліканскую комплексную праграму дыспансерызацыі і медыцынскай рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў.

2. Міністэрству аховы здароўя:

у тыднёвы тэрмін давесці да міністэрстваў, іншых цэнтральных органаў кіравання, аблвыканкомаў і Мінскага гарвыканкома Рэспубліканскую комплексную праграму дыспансерызацыі і медыцынскай рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў;

з удзелам зацікаўленых міністэрстваў, іншых цэнтральных органаў кіравання забяспечыць выкананне Рэспубліканскай комплекснай праграмы дыспансерызацыі і медыцынскай рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў.

3. Міністэрству фінансаў ажыццяўляць фінансаванне мерапрыемстваў Рэспубліканскай комплекснай праграмы дыспансерызацыі і медыцынскай рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь М. ЧЫГІР.

16 красавіка 1996 г. г. Мінск.

ПАСТАНОВА КАБІНЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 272

Аб абвяшчэнні ў сувязі з 10-годдзем аварыі на Чарнобыльскай АЭС 26 красавіка 1996 г. — Дня чарнобыльскай трагедыі агульнанацыянальным днём смутку

У сувязі з 10-годдзем аварыі на Чарнобыльскай АЭС Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Абвясціць 26 красавіка 1996 г. — Дзень чарнобыльскай трагедыі агульнанацыянальным днём смутку. У сувязі з гэтай падзеяй:

1.1. Аблвыканкомам, Мінскаму гарвыканкому правесці 25 красавіка 1996 г. вечары-рэквіемы «Памяць Чарнобыля», а таксама арганізаваць аналагічныя мерапрыемствы ў працоўных калектывах, у вышэйшых навучальных установах, школах, тэхнікумах, прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах.

У мэтах кансалідацыі грамадства перад цяжарам вынікаў чарнобыльскай катастрофы рэкамендаваць палітычным партыям і грамадскім рухам устрымацца ад правядзення 26 красавіка 1996 г. розных палітычных мерапрыемстваў;

1.2. Рэкамендаваць аблвыканкомам, Мінскаму гарвыканкому, гарвыканкомам, райвыканкомам, Міністэрству культуры, Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі:

не праводзіць 26 красавіка 1996 г. культурна-масавых мерапрыемстваў забаўляльнага характару, адмяніць перадачу пацяшальных праграм па радыё і тэлебачанні;

прадугледзець у гэты дзень тэлевізійныя і радыёперадачы, прысвечаныя правядзенню мерапрыемстваў, звязаных з 10-годдзем аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

2. Міністэрству ўнутраных спраў узмацніць ахову грамадскага парадку ў Дзень чарнобыльскай трагедыі — 26 красавіка 1996 г.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь М. ЧЫГІР.

20 красавіка 1996 г., г. Мінск.

КАНСТЫТУЦЫЙНЫ СУД ВЫСТУПІЎ У АБАРОНУ ПРАВОЎ ГРАМАДЗЯН

У Канстытуцыйным судзе завяршыўся разгляд справы аб адпаведнасці Канстытуцыі нормаў Кодэкса законаў аб працы і пастановы пленума Вярхоўнага суда 18 чэрвеня 1994 года, якія рэгламентуюць парадак вырашэння працоўных спрэчак аб аднаўленні на рабоце членаў кааператываў, прадпрыемстваў і таварыстваў, заснаваных на калектыўных формах уласнасці. Справа была заведзена па прапанове Генеральнага пракурора Беларусі.

Суд прызнаў, што асобныя палажэнні названых нормаў КЗаПа і пастановы пленума Вярхоўнага суда, якія дапускаюць магчымасць устанаўлення абмежаванняў права на зварот у суд з іскамі аб аднаўленні на рабоце членаў кааператываў, прадпрыемстваў і таварыстваў, не адпавядаюць Канстытуцыі.

Канстытуцыйны суд прапанаваў Вярхоўнаму Савету і Вярхоўнаму суду прывесці гэтыя нормы КЗаПа і пастановы пленума Вярхоўнага суда ў адпаведнасць з прынятым па справе рашэннем, маючы на ўвазе неабходнасць забеспячэння канстытуцыйных правоў грамадзян.

БЕЛТА.

У СВЕЦЕ

ПРАГМАТЫЧНАЯ ФІЛАСОФІЯ ЮРЫЯ ЛУЖКОВА

Цяперашнюю Маскву не пазнаць: выключна чыстая, чаго зусім не было яшчэ гады 4-5 таму, упрыгожаная шматлікімі кранамі і рыштаваннямі — будуецца рэстаўрыруецца. Можа быць, у якіх іншых драбнейшых расійскіх гарадах і не бачна такога буму будаўніцтва і камерцыі, як у Маскве, але мінчане ў гэтым плане могуць пазайдросціць масквічам. У Маскве з'явілася безліч прыстойных магазінаў з пераважна імпартнымі таварамі, цэны на якія, праўда, адпаведныя... Аднак усё гэта гаворыць аб тым, што Масква становіцца як бы ўдарнай капіталістычнай будоўляй, і масквічам гэта падабаецца — гэта відаць хоць бы па выніках выбараў у Маскве, дзе пастаянна галасуюць за рыначнікаў і дэмакратаў, а не камуністаў. І як бы там ні завяршыліся прэзідэнцкія выбары ў Расіі, масквічы хутчэй за ўсё свайго мэра «не здадуць». Заслуга Юрыя Лужкова ў тым, як расквітнела апошнім часам Масква, адбудавала свае крамы і палацы, — немалая. Масквічы пагаворваюць, што Юрый Лужкоў ужо і помнік сабе паставіў: храм Хрыста Збавіцеля, які аднаўляецца надзвычай хуткімі тэмпамі і ўжо ззяе залатымі купаламі на месцы былога басейна...

У час нядаўняга візіту дэлегацыі беларускіх парламентарыяў у Маскву ў іх адбылася сустрэча з мэрам Масквы Юрыем Лужковым, на якой апошні выклаў сваё бачанне развіцця эканомікі, краіны, горада. Відавочна, што нашым дэпутатам было цікава паслухаць, як маскоўскі мэр тлумачыў сваю прагматычную філасофію.

Па-першае, трэба зазначыць, што Юрый Лужкоў вельмі прыхільна паставіўся да падпісанага 2 красавіка беларуска-расійскага дагавора:

— Я магу сказаць, што я вельмі вялікі і актыўны прыхільнік гэтых крокаў. Прычым не проста староннi назіральнік, а актыўны праваднік гэтых ідэй. Масква беларусам да ўсіх падпісанняў адчыняла ўсе брамы, не было ім ніякіх бар'ераў для працы тут... Цяпер у Маскве ўзводзіцца помнік трагедыі народаў, у якім будзе адлюстраваны сюжэт, калі людзі, прыгавораныя да крэматорыя, чакаюць сваёй чаргі ля печы, а за сцяною ўжо стаяць надмагільныя пліты... Другая пліта будзе мець надпіс па беларускай мове — так выказаў мэр Масквы сваю павагу да беларускага народа.

Аднак акрамя крывавай мінуўшчыны і напружанага сёння Ю. Лужкоў занепакоены і будучыняй, прычым самай бліжэйшай.

— Цяпер у Расіі ідзе падрыхтоўка да выбараў. Па-рознаму яна ўспрымаецца. Мы зноў знаходзімся на пераломе нашага лёсу. Добра, калі б нам давялося выбіраць, як у ЗША ці Францыі. Іх прэзідэнты не паміняюць усю сістэму ўладкавання дзяржавы. Мы ж цяпер стаім перад дылемай: ці будзе працягвацца сённяшняя палітыка рэформаў, ці адбудзецца адкат назад...

Пытанне стаіць сапраўды даволі востра, аднак, можа быць, менавіта таму, што рыначны капіталізм у Расіі паспелі пабудаваць толькі ў Маскве ды яшчэ некалькіх буйных цэнтрах, а правінцыя жыве не лепш, а горш, чым пры камуністах. Нягледзячы на тое, што ў самой Маскве ўсё як быццам нядрэнна, Ю. Лужкоў настроены песімістычна: немагчыма перамога капіталістычнай рэвалюцыі ў адным асобна ўзятым горадзе. У інтэрв'ю газеце «Московские новости» Ю. Лужкоў зазначыў, што ў выніку прыходу да ўлады Г. Зюганава і яго каманды тыя паспрабуюць вярнуць Расію ў дагарбачоўскі перыяд, у Маскве, магчыма, усё спачатку будзе спакойна, а закончыцца гэта тым, што застануцца толькі рудыменты рынку, палітычных свабод не застанецца і ў паміне... «Улада камуністычнай партыі ва ўмовах рыначнай эканомікі немагчымая, бо рыначнікі не будуць падпарадкоўвацца і іх трэба будзе знішчыць... А са свабодай вельмі лёгка расправіцца, запужаўшы пераважную большасць людзей праз магутны паклёп і правакацыі ў адносінах да лідэраў», — сумна прагназіруе Ю. Лужкоў у інтэрв'ю «МН».

А беларускім дэпутатам ён растлумачыў, чаму ён не хоча вяртацца ў мінулае:

— Мы ўжо добра адчулі сябе, і хоць ёсць каласальныя праблемы, мы асвоілі рыначныя адносіны. Нам прыемна свабода дзейнасці без дзяржпланаў, у нас прайшла прыватызацыя. Цяпер нельга вярнуць людзей у той час — мы бачым перавагі новага, мы свабодныя. Толькі за адно тое, што Барыс Ельцын дабіўся таго, каб грамадства стала свабодным, яго можна падтрымаць. Як і за тое, што ён даў магчымасць рэлігійнасці з падполля [illegible] ту... А [illegible] адбываецца [illegible] на і свяцейшага [illegible] го, што [illegible] ца, і сімвал таго, што мы нешта можам, што ўсё можна зрабіць [illegible] Трэба сціснуць зубы і працаваць. Тут некаторыя прадпрымальнікі [illegible] казаў [illegible] людзей [illegible] магчымасці і паслугі...

У якасці прыкладу Ю. Лужкоў прывёў былы абаронны завод з падмаскоўнага Тушына, дзе цяпер выпускаюць аўтобусы «Ікарус», яна на 70 працэнтаў камплектуецца расійскімі вузламі і дэталямі.

— Сёння цяжка даказаць тое, што было ўжо зроблена для грамадства, бо тым людзям, [illegible] ваць на пенсіянераў, — зазначае Ю. Лужкоў.

Ён [illegible] што т[illegible] сацыя[illegible] ты пе[illegible]

На [illegible] выцяг[illegible] ніцтва [illegible]

— Жыллё ў Расіі — рухавік развіцця. Па-першае, яго мала, яно вострае патрабна. А па-другое, будаўніцтва жылля ўключае работу і [illegible] ную, машынабудаўнічую, электратэхнічную і іншыя галіны народнай гаспадаркі. Па-трэцяе, як толькі ў чалавека ёсць д[illegible] ужо не люмпен. Сёлета ў Маскве б[illegible] 4 мільёны квадратных метраў жы[illegible] першым квартале гэтага года м[illegible] больш аднаго мільёна. Прычым, б[illegible] тва жылля мы паставілі на магутную канвеерную аснову: 17-павярховы дом будуецца цяпер 3 месяцы, а не 1,5—2 гады, як раней. Гэта я лічу сваёй галоўнай заслугай, — падкрэслівае мэр Масквы. — Мільён старых пяціпавярховых дамоў — пад знос. На іх месцы мы паставім новыя дамы з но[illegible] пяці[illegible] ыя, па[illegible] шэнне [illegible] ў. Да[illegible] енняў, [illegible]

[illegible] водле [illegible] сталі[illegible] адрат[illegible] мэрыя [illegible] раней [illegible] не мо[illegible]

Пры выездзе з Масквы на кальцавую дарогу можна ўбачыць, як актыўна вядуцца работы па расшырэнню дарожнага палатна, мастоў і г. д. Па словах Ю. Лужкова, масты не самае цяжкае [illegible] зусім [illegible]

— У Маскве створаны магутны малы бізнес: 340 тысяч малых прадпрыемстваў, з іх [illegible] 240 тысяч. [illegible] у нас [illegible] сярэднія [illegible] і б не [illegible] было б [illegible] мы не [illegible] Урадзе [illegible] падтрымкі [illegible]

Выказаў Ю. Лужкоў беларускім дэпутатам [illegible] прыватызацыі [illegible] больш [illegible] мафію...

«Каб бедным мець грошы, трэба больш думаць і круціцца», — так закончыў Ю. Лужкоў сваю размову з беларускімі дэпутатамі. Такая вось простая прагматычная філасофія для пераходнага перыяду.

Валер КАЛІНОЎСКІ,
Масква—Мінск.

ЛЁСЫ

«ПАРТЫЗАН»

Як Інаят-аглы быў «ліквідатарам»

«Партызанамі» называюць у нас вайскоўцаў запасу. Жывеш, працуеш, але ў адзін цудоўны момант атрымліваеш паперку з райваенкамата — і ўсё: ты — «партызан».

Асабліва шмат «партызанаў» стала пасля Чарнобыля.

Інаят Казымаў расказвае пра сваё жыццё нетаропка, быццам не паўднёвы чалавек. Ці то яму ўжо надакучыла змагацца з лёсам і ён стаў да яго абыякавым, ці то сапраўды мае на дзіва памяркоўны, як у нас кажуць, талерантны характар.

А нервы ж гэтаму трыццацісямігадоваму мужыку патрапалі грунтоўна. Без прапіскі, без работы, з жонкаю, якая таксама без работы, двума дзецьмі занесла яго «крывая» ў далёкі край, на Беларусь, у вёску Кузькавічы, што на Быхаўшчыне. Інаят з сямейством зараз быццам прымак: кватаруе ў лесніка-пенсіянера Васіля Пятровіча Руднікава.

А жыццё пачыналася так цудоўна. У жыхара сталіцы Нахічэванскай Аўтаномнай Рэспублікі Азербайджана яно абяцала быць бязвоблачным. Сярэдняя школа, служба ў хімвойсках Савецкай Арміі, вяртанне дамоў...

Юнак, магчыма, правёў бы ў Нахічэвані жыццё. Аднак камсамол накіраваў яго вучыцца ва Усесаюзную чыгуначную школу ў Магілёў. Тут пазнаёміўся з поварам Святланай Руднікавай — дзяўчынай, якая стала яго жонкай.

Я недарэчна іранізую:

— Мабыць, каб не траціцца на харчы?

— Ды не, — смяецца Інаят. — Мне давалі стыпендыю. Дзвесце рублёў. А Света зарабляла ўсяго 85.

Святлана шчыра ўсміхаецца, і я веру, што муж кажа праўду.

Пасля Інаятавай вучобы жылі ў Днепрапятроўску. Там дачка нарадзілася. Не падышоў клімат, і маладой сям'і параілі Беларусь. Паехалі да бацькоў Святланы, на Быхаўшчыну. Інаят уладкаваўся экскаватаршчыкам у МПМК-247, а жонка пачала кухарыць у дзіцячым садку завода металавырабаў. Жылі ў пэмкоўскім інтэрнаце, гадавалі дзяцей (у сям'і з'явілася прыбаўленне), «свяціла» трохпакаёўка.

І ўсё б нічога, каб не Чарнобыль. І — «партызаншчына».

Як дэзінфектар-хімік, трапіў Інаят у вайсковую часць за пэўным нумарам. Там, у 1986 годзе, служыў ён з 12 ліпеня па 24 кастрычніка, што і засведчыў аўтарытэтным запісам у ваенным білеце начальнік штаба маёр Казлоў.

Прашу Інаята падрабязна расказаць пра «ліквідатарства». І ён прыводзіць дэталі. Нават пра маю адселеную вёску, дзе я нарадзіўся і хадзіў у школу.

Не хачу, каб у чытачоў балела, але стаў наш «аглы» інвалідам другой групы. Гэта было ў СССР, але Азербайджан і Арменія ўжо ваявалі.

Інаят ездзіў на радзіму, хацеў там сваё аджыць, спадзеючыся на льготы, цяпер цяжка ўздыхае:

— Пляваць там на Чарнобыль хацелі. Усюды, куды б ні пайшоў, гавораць адно: «Мы цябе па радыяцыю не пасылалі. Вяртайся...»

Інаят так і зрабіў.

Як жыве зараз сям'я «ліквідатара»?

Святлана Васільеўна атрымала беларускае грамадзянства. У мужа справы дрэнь. З-за ваеннага становішча ў ягоным родным рэгіёне ён не змог выпісацца і нават атрымаць дакументы на пенсію. Натуральна, не можа і прапісацца.

Інаят гаворыць:

— Сустрэў у Быхаве свайго былога начальніка Анатоля Уладзіміравіча Макаранку. Той кажа, што гатовы хоць сёння ўзяць на работу, але каб быў пашпарт.

Інаят піша ў Нахічэвань — у міліцыю, у сабес, родным і блізкім — безвынікова. Ёсць чалавек — і быццам яго няма.

Дзяцей жа карміць трэба. Ліквідатару-інваліду.

Быхаўскі ваенкамат, дзякуй яму за гэта, выдзяляе сям'і 300 тысяч рублёў штомесячнай дапамогі.

Інаят, аднак, хоча зарабляць сам. Вось толькі як гэта ажыццявіць «прывіду»?

Божа, што ты нарабіў з намі?

Пасля Чарнобыля прайшло 10 гадоў. Інаят, аднак, так у «партызанах» і ходзіць. Свой сярод чужых, чужы сярод сваіх.

Мікалай ЛЕЎЧАНКА.

«ПРАМАЯ ЛІНІЯ»

Спорт не павінен знаходзіцца ў ролі таварнага вагона ў пасажырскім цягніку

На пытанні чытачоў «Звязды» адказвае міністр спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Уладзімір РЫЖАНКОЎ

(Заканчэнне. Пачатак у № 104 — 105).

— Чаму для арганізацый і фірмаў, якія бясплатна дапамагаюць спорту, існуе сістэма двайнога падаткаабкладання? Сёння ж зразумела: каб развіваць спорт — патрэбны грошы, якіх у дзяржавы не заўсёды хапае. Але іх могуць даць камерсанты. Праўда, рабіць ім гэта нявыгадна, паколькі дзяржава ў дадзеным выпадку абдзірае іх як ліпку. На Захадзе ж спорт у многім жыве і развіваецца дзякуючы дапамозе спонсараў і рэкламадаўцаў.

Сяргей Ш., камерсант, г. Мінск.

Наогул, узровень развіцця спорту ў любым выпадку залежыць ад эканамічнага патэнцыялу краіны. І для спорту ў прынцыпе ўсё роўна, адкуль будуць паступаць грошы — ці напрамую ад камерцыйнай структуры, ці з падаткаў, якія заплаціць камерсант дзяржаве.

І тым не менш, для тых камерсантаў, якія хочуць матэрыяльна дапамагчы спорту, у адпаведным з артыкулаў падатковай палітыкі сказана, што прадпрыемствы і арганізацыі вызваляюцца ад уплаты падаткаў на тую суму, якую яны ўкладваюць у развіццё фізічнай культуры і спорту, але не больш чым 5 працэнтаў ад прыбытку.

Дык вось, наша задача зараз — пашырыць гэтыя пяць працэнтаў да пяцідзесяці. Тады мы можам спадзявацца на вялікую дапамогу спорту ад бізнесу.

Дарэчы, не ўсюды і на Захадзе ўрэгуляваны гэтыя пытанні. Тая ж Англія не вызваляе ад падаткаў тыя грошы, якія ўкладваюцца ў спорт.

Я сам за тое, каб спорт атрымліваў грошы ад бізнесу Міністэрства спорту і турызму і Нацыянальны алімпійскі камітэт Рэспублікі Беларусь неаднаразова ўносілі на разгляд у Вярхоўны Савет прапанову, каб вызваліць грошы бізнесменаў і прадпрымальнікаў ад падаткаў. Два гады таму нам удалося «адваяваць» толькі 5 працэнтаў. Калі б іх значна пашырыць, то дзяржава, акрамя новых грошай для спорту, атрымала б яшчэ і фізічна здаровага чалавека.

Як бы там ні было, я ведаю адно: фізкультура і спорт павінны ў роўнай меры забяспечвацца фінансамі. Ці за кошт бізнесменаў, ці за кошт дзяржавы. І гэта блеф, калі нехта кажа, што спорт і фізкультура павінны быць на самаакупнасці.

Як правіла, прыбытковымі становяцца толькі высокаэлітныя віды спорту: гольф, аўтамабільныя гонкі, конны спорт, тэніс.

— Уладзімір Мікалаевіч, як будуць будавацца адносіны дзяржавы ў асобе Міністэрства спорту і турызму з прафесіянальным спортам? Ці будзе ён атрымліваць ад вас матэрыяльную падтрымку? Я аматар прафесіянальнага бокса і мне вельмі хацелася б, каб у нас праводзіліся паядынкі баксёраў-прафесіяналаў на такім жа ўзроўні, як і ў Амерыцы. Гэта ж і рэклама, і імідж рэспублікі. Нядаўні матч Тайсан—Бруна таму пацвярджэнне.

Віктар Клыпа, аматар прафесіянальнага бокса, г. Гомель.

— Задалі вы мне пытанне не з лёгкіх. Я павінен сказаць, што ў свеце існуе як аматарскі, так і прафесіянальны бокс. І калі аматарская федэрацыя (AIBA) прызнана Міжнародным алімпійскім камітэтам і Нацыянальным алімпійскім камітэтам Беларусі, то прафесіянальная не прызнана. І тым не менш, мы стараемся, каб у нас у рэспубліцы гэтыя дзве федэрацыі цесна супрацоўнічалі паміж сабой. Пакуль, праўда, адносіны не зусім складваюцца.

Я лічу, што прафесіянальны бокс сёння не мае патрэбы ў датацыях, паколькі на паядынкі прафесіяналаў патрэбны вялікія грошы, якія могуць даць тыя ж камерсанты. А вось аматарскаму боксу трэба дапамагаць матэрыяльна, паколькі ён уваходзіць у праграму Алімпійскіх гульняў. У перспектыве мы павінны разглядаць прафесіянальны бокс як арганізацыю, якая павінна аказваць садзейнічанне звычайнаму аматарскаму боксу.

— Мяне цікавіць лёс некалі знакамітага ў спартыўным плане комплексу «Раўбічы», дзе ў свой час праводзіліся чэмпіянаты свету па біятлону, этапы Кубка свету па лыжных гонках. Здаецца, ён страціў сваё першапачатковае прызначэнне: зацішша на стрэльбішчы, на трамплінах...

Іван Бранявіцкі, г. Мінск.

— Я хацеў бы тут з вамі не пагадзіцца. У тым плане, што Раўбічы на сённяшні дзень не з'яўляюцца цэнтрам масавага адпачынку і правядзення спаборніцтваў, у тым ліку і міжнародных.

Напрыклад, сёлетняй зімой кожныя выхадныя на комплексе актыўна адпачывалі 3-4 тысячы чалавек.

Што датычыцца правядзення спаборніцтваў высокага рангу, то тут не ўсё так проста. Кожная краіна імкнецца атрымаць права на правядзенне чэмпіянату свету ці Еўропы. Ад гэтага, як няцяжка здагадацца, залежыць аўтарытэт дзяржавы на міжнароднай арэне.

Калі раней Раўбічы ўвасаблялі сабой частку Савецкага Саюза, то сёння яны прадстаўляюць Беларусь, якая пакуль не вельмі шырока вядома ў свеце. Тым не менш, Міністэрствам спорту і турызму прымаюцца ўсе меры, каб у Раўбічах праводзіліся чэмпіянаты свету і Еўропы па біятлону і іншых відах спорту.

І першыя поспехі ўжо ёсць. Напярэдадні Новага года на трасах комплексу з поспехам прайшоў адзін з этапаў Кубка Еўропы па фрыстайлу. Спадзяёмся, што ў хуткім часе ў Раўбічах пройдуць іншыя міжнародныя спаборніцтвы.

Нягледзячы на цяжкую эканамічную сітуацыю, у Раўбічах дадаткова ўведзена гасцініца, для абслуговага персаналу пабудаваны інтэрнат. Пра трасу для фрыстайла я ўжо сказаў, яшчэ дабудоўваем басейн для фрыстайла.

Так што не ўсё так дрэнна, як здаецца.

— Я думаю, што вы ведаеце: спорт у нізах развіваецца надзвычай слаба. Яшчэ 5—7 гадоў таму я мог вывезці школьнікаў не толькі на раённыя, але і на абласныя, і нават на рэспубліканскія спаборніцтвы. У прыватнасці па лыжах. Сёння нікуды выехаць немагчыма, нават калі вельмі хочацца. Усё ўпіраецца ў адсутнасць грошай.

Сяргей Кавалёў, настаўнік фізкультуры, Брэсцкая вобласць.

— Сапраўды, сёння фінансавае забеспячэнне і сельскіх школ, і гарадскіх няважнае. Адбіваецца дрэнны эканамічны стан. Але ж мы стараемся ў гэтай сітуацыі знайсці выйсце. У школах замест двух урокаў па фізкультуры ў тыдзень уведзены тры. Нам удалося захаваць колькасць дзяцей, якія займаюцца ў дзіцяча-юнацкіх спартыўных школах.

Праўда, практыка спаборніцтваў амаль адсутнічае, чым наша ведамства вельмі занепакоена. Усё гэта адбываецца з-за таго, што дзяржавай на гэтыя мэты выдзяляецца грошай столькі, што іх не хапае.

Як бы нам ні хацелася, але сёння нельга развіваць фізкультуру і спорт, не даўшы ім магчымасць спаборнічаць. Але я ўсё ж такі спадзяюся, што з улікам эканамічнай магутнасці нашай краіны сітуацыя ў школах зменіцца да лепшага.

— Пакінем «за кадрам» пытанне, ці былі вы ў ліку ініцыятараў стварэння аб'яднанага прафсаюзнага таварыства. Як вы лічыце, ці ўнесла яно свой уклад у фізкультуру і беларускі спорт?

Аляксей Башмакоў, беларускі спартклуб «Волат» г. Мінск.

— Вы ведаеце, я не быў ні асноўным удзельнікам, ні ініцыятарам стварэння аб'яднанага прафсаюзнага таварыства. Там былі іншыя ініцыятары. Але, тым не менш, лічу, што на той момант таварыства вырашыла сваю праблему і ўнесла свой уклад. Грошы ўсіх таварыстваў былі сабраны ў адзін кулак, але былі і недаробкі. Пасля стварэння ДФСТ прафсаюзаў неабходна было пачаць работу ў спартклубах па галінах. А там у нас быў 21 камітэт прафсаюзаў. Значыць, 21 клуб разам з міністэрствам.

— Добраахвотнае фізкультурна-спартыўнае таварыства прафсаюзаў распалася. Масавую фізкультуру зараз, з вядомымі агаворкамі, падтрымліваюць на месцах галіновыя фізкультурна-спартыўныя клубы тыпу «Волата», «Энергетыка», «Імпульса». Ці лічыце вы неабходным і нават абавязковым аказваць ім маральную падтрымку і матэрыяльную дапамогу таксама? Маецца на ўвазе ваша міністэрства.

— Скажу наступнае. Міністэрства спорту і турызму на сённяшні дзень падтрымлівае спартыўны клуб прафсаюзаў, які ўзначальваў спадар Грыгараў. І «Ураджай» мы падтрымліваем і маральна, і фінансава.

Дадам. Прафсаюзамі была зроблена стратэгічная памылка. Калі пачалі распадацца прафсаюзы і не сталі паступаць наверх грошы, неабходна было стварыць у Белсаўпрофе (гэта быў другі этап) савет спартыўных арганізацый прафсаюзаў, каб мы маглі захаваць спорт працоўных.

Той вялікі штат спартыўных работнікаў, які быў у прафсаюзах, трэба было падзяліць роўненька па ўсіх галінах: савет плюс бухгалтэрыя. І ўсю гэту работу трэба было перадаць у галіновыя клубы. Яны існавалі б разам з міністэрствам.

Цяпер наконт існавання сёння «Волата», «Энергетыка», «Імпульса». Я за тое, каб іх падтрымліваць, і за тое, каб усе гэтыя клубы сёння разам з прафсаюзамі разабраліся, якое прадпрыемства ўваходзіць ці то ў галіновы клуб «Волат», ці то ў клуб прафсаюзаў.

І стратэгія наша такая: чым больш зараз будзе спартыўных клубаў па галінах, тым больш надзеі, што масавая фізкультура ў нас захаваецца.

— Што можна сказаць аб навуковых даследаваннях у нашай акадэміі ў сувязі з чарнобыльскай катастрофай, якой гісторыя адмерыла ўжо 10 гадоў? Ці можа спецыяльная фізкультура ў нейкай ступені зменшыць пакуты сотняў тысяч людзей, асабліва дзяцей?

Аляксей Башмакоў.

— Ведаеце, я наогул прыхільнік таго, каб яна не толькі магла, але і абавязкова гэта рабіла. Але для гэтага неабходны пэўныя ўмовы.

Лепш за ўсё спрыяюць вывядзенню радыенуклідаў з арганізма садзейнічаюць басейн, сауна і проста заняткі, звязаныя з водным асяроддзем.

На жаль, сёння мы не можам дабіцца таго, каб кожны раённы цэнтр меў у сваім распараджэнні хаця б басейн, сауну, меў магчымасць усіх дзяцей вучыць там плаваць і лячыць. Хоць гэта проста неабходна.

— Ці будуць нашы алімпійцы застрахаваны перад паездкай у Атланту?

Віктар Буянаў, г. Мсціслаў.

— Безумоўна. Зараз ніводзін спартсмен не выязджае за мяжу не застрахаваўшыся. Нацыянальны алімпійскі камітэт Беларусі супрацоўнічае са страхавой кампаніяй «АльВена».

— Сёлетняй зімой неаднаразова праводзіліся Дні здароўя з удзелам першых асоб дзяржавы. Ці стануць такія мерапрыемствы традыцыйнымі? Мне асабіста вельмі спадабалася пабываць у кампаніі з прэзідэнтам.

Іван Батураў, г. Мінск.

— У Беларусі доўгі час не праводзіліся Дні здароўя. Мы пачалі іх адраджаць. Праводзілі сёлетняй зімой у выхадныя і святочныя дні. А ўдзел першых асоб у падобных мерапрыемствах, на мой погляд, натхняе простых людзей.

У катанні па каньках галоўнай асобай быў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка. Побач знаходзіліся работнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, кіраўнікі адміністрацый раёнаў і гарадоў. Гледзячы на іх, падцягваліся ўсе астатнія. У тых жа Раўбічах у лыжным прабегу ўдзельнічала каля 6 тысяч чалавек. Задаваў тон на трасе зноў-такі Аляксандр Рыгоравіч.

За мяжой гэта звычайная з'ява. Той жа кароль Швецыі ўдзельнічае ў лыжных гонках. А першая асоба Фінляндыі заўсёды прысутнічае на Лахцінскіх гульнях. Сваёй прысутнасцю яна неяк падкрэслівае прэстыж фізкультуры і спорту.

Таму я лічу, што ўдзел першых асоб дзяржавы ў Днях здароўя, якія праводзяцца ў Беларусі, проста неабходны. І яны будуць праводзіцца рэгулярна.

— Уладзімір Мікалаевіч, сёння, як і раней, вы займаеце адразу дзве пасады: крэсла міністра спорту і турызму, з'яўляючыся адначасова прэзідэнтам Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі. Чаму?

Святлана Малевіч, г. Кобрын, Брэсцкая вобласць.

— Я заўсёды казаў і кажу зараз, што сумяшчэнне дзвюх пасад сёння проста неабходна, каб паміж міністрам і прэзідэнтам НАК не ўзнікала ніякіх непаразуменняў. У свой час я накіраваў пісьмо прэзідэнту Міжнароднага алімпійскага камітэта з просьбай растлумачыць ці не парушаецца ў дадзеным выпадку Алімпійская хартыя. Потым атрымаў адказ з МАКа за подпісам яго генеральнага дырэктара, дзе ён не толькі дазволіў сумяшчаць пасаду міністра спорту і прэзідэнта НАКа, але і вітаў такое сумяшчэнне.

Аднак калі б сёння былі вырашаны пытанні фінансавага забеспячэння відаў спорту і федэрацыі былі гатовы да незалежнасці, то не было б неабходнасці займацца дзвюма справамі адначасова. Міністэрства сёння вырашае ўсе фінансавыя пытанні, а права выезду залежыць ад прэзідэнта НАКа, які падпісвае алімпійскі пашпарт.

Матэрыялы «Прамой лініі» падрыхтаваў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

ІМЯ Ў АЙЧЫННАЙ ГІСТОРЫІ

СВЯТЛО ЗНІШЧАНАЙ ЗОРКІ

Пра гэтага чалавека зноў загаварылі роўна пяць гадоў назад — напярэдадні яго 110-гадовага юбілею. А да таго, на працягу шасці дзесяцігоддзяў, імя і справы вядомага беларускага вучонага, былога наркома земляробства, а потым — асветы Беларусі, старшыні Інстытута беларускай культуры (Інбелкульта) і першага прэзідэнта Беларускай акадэміі навук Усевалада Ігнатоўскага былі ў забыцці. Такі быў час: найсумленнейшы грамадзянін, шчыры працаўнік на ніве нацыянальнага Адраджэння, зганьбаваны некалі ярлыком «нацдэма», з пакалення ў пакаленне проста «не патрэбен» быў айчыннай гісторыі. А гісторыя тая, як вядома, была прыхарошанай, ліслівай, аднабокай — партыйна-ўрадавай...

На шчасце, час змяніўся, усё расставіў на свае месцы. Тады, у 1991-м, Усеваладу Ігнатоўскаму прысвяцілі артыкулы рэспубліканскія газеты і часопісы, а ў Акадэміі навук рэспублікі прайшлі навуковыя чытанні, прысвечаныя яго юбілею. Сціплы ўклад у вяртанне Айчыне імя і спраў Усевалада Макаравіча ўнёс і аўтар гэтых радкоў, адным з першых з даследчыкаў дакрануўшыся да біяграфічных звестак і навуковай спадчыны слыннага Чалавека і Працаўніка.

1

Светапогляд, жыццёвыя прынцыпы і пазіцыі Усевалада Ігнатоўскага складваліся і фарміраваліся ў няпросты, супярэчлівы час.

Ужо на пераломе стагоддзяў, у час вучобы ў Віленскай гімназіі, юны Ігнатоўскі далучаецца да рэвалюцыйных выступленняў. З гімназіі яго, натуральна, выключаюць і прапаноўваюць ісці куды хочаш. Пачатковую адукацыю ўдалося-такі атрымаць у Магілёўскай семінарыі, і ў 1902 годзе Усевалад паступае на гісторыка-філалагічны факультэт Пецярбургскага універсітэта. Тут і знаёміцца ён з праграмай партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў, прымае яе палажэнні і звязвае сваё жыццё і памкненні з эсэрамі на цэлых 15 гадоў.

Аднак скончыць вучобу ў Пецярбургу Ігнатоўскаму не ўдаецца. За ўдзел у антыўрадавых дэманстрацыях і распаўсюджванні пракламацый яго два разы запар высылаюць са сталіцы: спачатку дамоў, а потым — у Аланецкую (Архангельскую) губерню.

Але вучыцца яму вельмі хацелася. У 1908 годзе, калі рэвалюцыйная хваля значна зменшылася, Ігнатоўскі здабывае фальшывае пасведчанне аб сваёй палітычнай надзейнасці і вернасці царскаму рэжыму і паступае ў Юр'еўскі (цяпер — Тартускі) універсітэт. Праз тры гады паспяхова заканчвае вучобу і працуе ў Вільні ў адной з прыватных гімназій. Яшчэ праз чатыры гады ён — выкладчык, а неўзабаве і старшыня педагагічнага савета (па сутнасці рэктар) Мінскага настаўніцкага інстытута. У 1915 годзе Усевалад Макаравіч разам з інстытутам эвакуіруецца ў горад Яраслаўль.

Лютаўская рэвалюцыя 1917 года заспела Мінскі настаўніцкі інстытут (ён называўся ўжо педагагічным) там жа, у Яраслаўлі. Летам наступнага, 1918-га, установа, а разам з ёй Усевалад Ігнатоўскі, пераязджае ў Мінск.

2

Вось як апісваў Усевалад Макаравіч падзеі таго трывожнага часу ў артыкуле «Вялікі Кастрычнік на Беларусі»:

«У цяжкіх муках творчасці праходзіла сацыяльная рэвалюцыя на Беларусі. У нашым краі, пакрытым акопамі, супыніўся фронт сусветнай імперыялістычнай вайны і падзяліў яго на дзве часткі: нямецкую і расійскую. На яго тэрыторыі Вялікі Кастрычнік спаткаўся з узброеным Старым Светам Заходняй Еўропы, каторы тут мусіў даць рашучы бой паўстаўшай рэвалюцыі. У гэтай барацьбе перавага была то на той, то на другой старане. То рэвалюцыя падымала масы рабочых і сялян як Беларусі, так і ўсёй Расіі, штурхала іх на моцную сваім капіталам Антанту і ставіла на полі бойкі, на гонях Беларусі, свой чырвоны штандар. То, наадварот, азвярэлая контррэвалюцыя, скарыстаўшы часовую слабасць рэвалюцыйных сілаў, займала Беларусь, нішчыла здабыткі рэвалюцыі, прыціскала працоўныя масы Беларусі, астрогам, шыбельніцаю, шомпалам і бізуном утварала яна на нашай тэрыторыі спакой дарэвалюцыйнага часу. Але гэты спакой не мог быць доўгім...»

Усяго толькі адзін абзац — пра тры гады гістарычных падзей у нашым краі! Напісана вобразна і ярка, някідка і пераканаўча... Вось такое адлюстраванне гісторыі і павінна быць — ёмістае і праўдзівае, без паправак на час, без імкнення ўгадзіць каму-небудзь. І самы звычайны чытач бачыць: няма тут ні **нацыяналістычных** пазіцый, ні якіх бы там ні было **ўхілаў**... (Падкрэслена мной. — **А. М.**).

А далейшыя думкі Усевалада Ігнатоўскага, дарэчы, яшчэ больш значныя і характэрныя для яго як даследчыка гісторыі роднай Бацькаўшчыны:

— Апроч таго, сацыяльная рэвалюцыя на Беларусі спаткалася з **нацыянальным пытаннем** (падкрэслена мной. — **А. М.**). Заблытанае на працягу многіх гадоў, разбуджанае Лютаўскай рэвалюцыяй, нацыянальнае пытанне патрабавала свайго развязвання. Востра стала яно на чаргу дня і павінна было крышталізавацца, выяўляцца і развязвацца ў сувязі з сацыяльным, класавым пытаннем. Патрэбен быў час для таго, каб устанавіць гэтую сувязь і замяніць у нацыянальным пытанні прынцып адзінага нацыянальнага фронту прынцыпам адзінага рэвалюцыйнага, рабоча-сялянскага фронту. Нацыянальны рух, які ў пачатку ішоў не помеж з Кастрычнікам, павінен быў уліцца ў русло сацыяльнай рэвалюцыі.

3

Летам 1918-га ўзнікае Беларуская партыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў. Ядром яе сталі выхадцы з Беларускай сацыялістычнай Грамады, былыя члены левых і правых арганізацый эсэраў, многія настаўнікі і сяляне. Адным з арганізатараў БПС-Р стаў Усевалад Ігнатоўскі. Аднак у састаў Цэнтральнага камітэта партыі ён увайшоў толькі праз некалькі месяцаў — як кіраўнік арганізацыі «Маладая Беларусь», якая атрымала ў партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў правы аўтаноміі.

«Маладая Беларусь» дзейнічала пры Мінскім педагагічным інстытуце з мая 1917 года. У кіруючае ядро арганізацыі ўваходзілі У. Ігнатоўскі, С. Булат, Я. Гарбацэвіч, І. Каранеўскі, М. Кудзелька (Міхась Чарот), М. Мароз.

Аднак ужо ў самым пачатку 1920 года «Маладая Беларусь» адкалолася ад БПС-Р. Студэнцкая моладзь і прадстаўнікі інтэлігенцыі паступова паверылі ў рэальнасць ідэй новай улады. Найбольшую цягу да бальшавікоў адчувалі тыя з іх, хто трапіў пад прыгнёт акупантаў панскай Польшчы. Перажыўшы акупацыю, яны бачылі сваё выратаванне ў супрацоўніцтве з Савецкай уладай. Аб'явіўшы аб разрыве з ідэалогіяй беларускіх эсэраў, члены «Маладой Беларусі» назвалі сябе Беларускай камуністычнай арганізацыяй. У праграмным дакуменце БКА, напісаным Ігнатоўскім, падкрэслівалася, што арганізацыя «дамагаецца ладу Савецкай Беларускай рэспублікі, спадзеючыся на дапамогу Савецкай Расіі, з якой Савецкая Беларусь знаходзіцца ў федэратыўнай сувязі». Аб намерах БКА гэтым, безумоўна, гаварылася ўсё!

У лютым 1920 года ў Мінску адбылася нарада прадстаўнікоў падпольных груп (так званых пяцёрак) БКА. Старшынёй Цэнтральнага камітэта БКА быў абраны У. Ігнатоўскі, членамі ЦК — І. Каранеўскі і С. Булат. Тады ў арганізацыі налічвалася каля дзвюх тысяч актыўных членаў, а пад іх кіраўніцтвам з польскімі інтэрвентамі змагалася некалькі тысяч чалавек: падпольшчыкі, партызаны, члены баявых дружын БКА.

Як фарміраванне рэвалюцыйнага кірунку, бальшавікі прызналі БКА літаральна адразу. Як кіраўнік і паўнамоцны прадстаўнік арганізацыі, Усевалад Ігнатоўскі па запрашэнню ЦК КП(б) Беларусі і Літвы (ЛітБела) прымаў удзел у выпрацоўцы Дэкларацыі і абвяшчэнні незалежнасці Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусі. А неўзабаве БКА звярнулася да ЦК партыі бальшавікоў прыняць яе ў поўным саставе ў рады РКП(б). Так 30 ліпеня 1920 года Усевалад Макаравіч стаў членам партыі бальшавікоў.

4

Праз некалькі гадоў, а дакладней у 1924-м, у зборніку «Беларусь» ён апублікуе невялікі па аб'ёму, аднак надзвычай глыбокі і грунтоўны па зместу, артыкул «Камуністычная партыя Беларусі і беларускае пытанне». Дарэмна, на маю думку, не значыцца ён сярод асноўных прац і даследаванняў вучонага-гісторыка Ігнатоўскага. Адным з першых у нашай гістарычнай навуцы ён аб'ектыўна і разам з тым незвычайна для таго часу падаў адну з прычын таго, як, якім чынам і дзякуючы чаму бальшавікі заваявалі аўтарытэт і падтрымку ў сялянскіх масах Беларусі.

— Вясной 1920 года, — піша Ігнатоўскі, — у Смаленску збіраецца пленум ЦК ЛітБела. Разглядаецца сялянскае і аграрнае пытанне. ЦК выносіць вельмі важную ва ўмовах сялянскай Беларусі пастанову: нацыяналізуецца не больш як 1/3 адабранай у паноў і цэркваў зямлі, а 2/3 раздаюцца ў карыстанне беззямельнага і малазямельнага сялянства... Пастанова ЦК прыцягнула сялянства ў бок Камуністычнай партыі і ўзмацніла паўстанцкі рух на Беларусі. Бальшавізм пачаў пускаць свае карані ў шырокіх сялянскіх масах. Сялянская моладзь пацягнулася ў партыю шырокаю хваляю, узяўшы ў рукі вінтоўку паўстання.

Як гэта было на справе, Усевалад Ігнатоўскі ведаў з уласнага вопыту.

У жніўні 1920-га ў першым сацыялістычным урадзе Беларусі яго прызначаюць народным камісарам... земляробства. Запярэчыць, адмовіцца ад не сваёй справы ў яго не хапіла смеласці. Праўда, неўзабаве Аляксандр Чарвякоў, Язэп Адамовіч і іншыя кіраўнікі рэспублікі зразумелі сваю прыкрую прамашку. У снежні таго ж года Усевалад Макаравіч атрымлівае новае прызначэнне — становіцца народным камісарам асветы Беларусі.

На гэтым вялікім участку работы перад Усеваладам Ігнатоўскім адкрыўся неабсяжны край дзеянняў. Дзеянняў не толькі маштабных, але і неадкладных, аператыўных. Краіна, у тым ліку і Беларусь, знясіленая і знявечаная рэвалюцыямі і войнамі, толькі-толькі станавілася на ногі, усюды і ва ўсім было шмат недахопаў і непаладак. Аднак, нягледзячы на праблемы ў эканоміцы, надзвычай важнае значэнне надавалася адукацыі і культуры: іх стварэнню, станаўленню і развіццю.

11 ліпеня 1921 года адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны адкрыццю Беларускага дзяржаўнага універсітэта. З дакладамі і прывітальнымі прамовамі на ім выступілі А. Чарвякоў, В. Кнорын, рэктар БДУ У. Пічэта. Тады ж па прадстаўленню Пічэты народны камісар асветы рэспублікі У. Ігнатоўскі падпісаў загад, якім зацвердзіў першых прафесараў універсітэта. Настаяў рэктар і на тым, каб прафесарам па гісторыі Беларусі стаў сам Усевалад Макаравіч Ігнатоўскі.

5

Нягледзячы на вялікую занятасць адміністрацыйнай, выкладчыцкай і партыйнай работай, шматлікімі грамадскімі даручэннямі, ён шчыруе над вырашэннем яшчэ адной важнай для рэспублікі праблемы — стварэннем Інстытута беларускай культуры. Пры актыўным удзеле і падтрымцы Усевалада Макаравіча праект яго распрацавалі вядомыя навукоўцы У. Пічэта, Я. Карскі і Я. Дыла. Адкрыццё Інбелкульта адбылося 20 лютага 1922 года, а першым старшынёй яго стаў С. Некрашэвіч.

Стварэнне і дзейнасць Інстытута беларускай культуры з'явілася адным з вынікаў ажыццяўлення ў Беларусі сапраўднай нацыянальнай палітыкі. У гэтым змаглі тады пераканаць і Маскву. 25 ліпеня 1924 года ЦВК і СНК БССР зацвердзілі новы статут Інбелкульта, у адпаведнасці з якім ён станавіўся вышэйшай дзяржаўнай навуковай установай нашай рэспублікі. Па прапанове Ігнатоўскага праз тры гады структура яго зноў была зменена: шукаліся найлепшыя, аптымальныя варыянты, найбольш блізкія і прымальныя для будучай Беларускай Акадэміі навук.

Афіцыйна адкрыццё АН БССР абвяшчалася ў дзесятую гадавіну ўтварэння Беларускай ССР — 1 студзеня 1929 года. А першым прэзідэнтам акадэміі вучоныя выбралі яго — Усевалада Макаравіча Ігнатоўскага.

Навуковую і даследчыцкую работу ён лічыў сваім галоўным абавязкам перад народам і Айчынай у цэлым. Тым не менш, гэты сціплы і абаяльны чалавек знаходзіў магчымасці і час займацца і выключна партыйнай дзейнасцю. Даручэннямі Цэнтральнага камітэта КП(б)Б Усевалад Макаравіч бязмерна даражыў і імкнуўся выконваць іх сумленна, шчыра і своечасова. Ён верыў у партыю, і ніяк не мог прадбачыць, што яна так бязлітасна і жорстка абыйдзецца з ім самім...

6

Ён пакінуў нам вялікую гістарычную спадчыну. Звыш 30 навуковых прац Усевалада Макаравіча выяўлена ў архівах і спецсховішчах. Аднак не ў колькасці справа — у асобных «вучоных» іх па тры-чатыры сотні... Ягоная ж спадчына каштоўная найперш грунтоўнымі думкамі, вывадамі і ацэнкамі. Ігнатоўскі быў не толькі першым савецкім даследчыкам гісторыі Беларусі, а найперш **першым нацыянальным гісторыкам-беларусам** (падкрэслена мной. — **А. М.**). І гэтым сёння трэба асабліва ганарыцца.

Штогод з-пад ягонага пяра выходзілі тры-чатыры грунтоўныя навуковыя даследаванні. «Кароткі нарыс нацыянальна-культурнага адраджэння Беларусі» і «Матывы лірыкі беларускага песняра М. Чарота», «Вялікі Кастрычнік на Беларусі» і «Камуністычная партыя Беларусі і беларускае пытанне», «Кароткі нарыс гісторыі Беларусі» і «Беларусь», «Гісторыя Беларусі ў XIX і ў пачатку XX стагоддзя» і «Каля магілы барацьбіта» (падставай для напісання гэтай працы паслужыла забойства ў Варшаве савецкага дыпламата П. Войкава (Заўвага мая. — **А. М.**) — па гэтых і іншых даследаваннях Ігнатоўскага вучыліся цэлыя пакаленні жыхароў маладой Беларускай рэспублікі. І хоць галоўнай ягонай працай многія гісторыкі лічаць «1863 год на Беларусі», літаральна ўсе манаграфіі, брашуры і артыкулы Усевалада Макаравіча не страцілі сваёй актуальнасці і да сённяшняга дня.

У дзейнасці Ігнатоўскага-гісторыка, на маю думку, варта найперш адзначыць яго імкненне паказаць шлях беларусаў да палітычнай свабоды і нацыянальнай незалежнасці. Гэты крытэрый быў у ягоных даследаваннях асноўным, вызначальным. Абарона нацыянальных ідэалаў, захаванне, прымнажэнне і развіццё нашай нацыянальнай культуры — вось што было галоўным ва ўсім жыцці і дзейнасці гэтага чалавека.

Даследаванні Ігнатоўскага простыя і разам з тым арыгінальныя па пабудове, моцныя ў філасофскіх і псіхалагічных адносінах. Ён ідзе да ісціны (а яна ў гістарычнай навуцы даражэй за ўсё!) сваёй непаўторнай дарогай, не маючы, як правіла, пад рукой распрацовак, вывадаў і ацэнак папярэднікаў. Ігнатоўскі-гісторык заўсёды адштурхоўваўся ад рэалій жыцця, якія б яны ні былі жорсткія і несуцяшальныя.

7

Акадэмік Ігнатоўскі стала і паслядоўна распрацоўваў гісторыю Беларусі, па-ранейшаму актыўнічаў у грамадска-палітычным жыцці, выступаў перад насельніцтвам у самых розных кутках Беларусі. Погляды і практычная работа яго не ставіліся пад сумненне і вярхамі: Усевалад Макаравіч паспяхова прайшоў дзве партыйныя чысткі — у 1924 і 1929 гадах. Але...

Не ўсім, як высветлілася пазней, былі даспадобы асабістыя поспехі вучонага-даследчыка, яго месца ў жыцці рэспублікі. З другой паловы 1929-га пачынаецца цкаванне і праследаванне. Ігнатоўскага пачынаюць абвінавачваць у паходжанні з класава чужога пралетарыяту асяроддзя (сын свяшчэнніка), а таксама ў тым, што ён нібыта адстойваў у сваіх працах антыпартыйныя і антынародныя палажэнні, служыў прыкрыццём для дзейнасці ў Акадэміі навук «нацдэмаў» і іншых «перараджэнцаў» сацыялістычнага грамадства... У канцы 1930 года яго вызваляюць ад пасады прэзідэнта Акадэміі, а ў студзені 1931-га — выключаюць з партыі. На допытах у АДПУ Усевалад Макаравіч адвяргаў штучна надуманыя ў адносінах да яго абвінавачванні, аднак працістаяць ціску, допытам ён не змог... 4 лютага таго ж 1931 года Усевалад Макаравіч застрэліўся.

Здзекі і гвалт над сабой гэты мужны, сціплы і абаяльны чалавек да канца стрываць не змог. Гісторык і даследчык, ён добра ведаў, колькі тых здзекаў, гвалту і прыніжэнняў перанёс ягоны народ. Успыхнуўшы бліскавіцай, пранёсшыся над роднай Бацькаўшчынай яркай зоркай, ён і згарэў так, як згараюць зоркі.

А імя і справы яго засталіся навечна.

Анатоль МЯСНІКОЎ.

АДКРЫТАЕ АКЦЫЯНЕРНАЕ ТАВАРЫСТВА «КАМУНАРКА»: 65 ГАДОЎ ВОПЫТУ, ЯКАСЦІ І СТАБІЛЬНАСЦІ

Віктар МАРЫНІЧ, генеральны дырэктар адкрытага акцыянернага таварыства «Камунарка»:

«У сённяшніх умовах прадпрыемствам прамысловасці працаваць можна — калі абараніць наш рынак ад засілля замежнай прадукцыі і прымусіць неплацельшчыкаў вяртаць даўгі своечасова»

Не сумняваюся, што калі б спыталіся сёння ў любога простага чалавека, ці любіць ён паласавацца смачнымі цукеркамі, то адказ быў бы станоўчым. Нават калі прахожы і завагаецца з адказам, дык адразу ўспомніць свае светлае дзяцінства і скажа «так». Калі ж пачаць дапытваць у гурманаў наконт таго, цукеркам якой фірмы яны аддаюць перавагу, то адзін з найбольш частых адказаў будзе — мінскай фабрыкі, «Камунарка», якой літаральна праз тыдзень спаўняецца 65 гадоў. Праўда, у лік апытаемых наўрад ці варта ўключаць дзяцей, якія па не залежных ад іх прычынах змаглі адчуць смак толькі заморскіх «марсаў», «снікерсаў», «баунці» і іншай інашэмнай прадукцыі, якая ў апошнія гадоў пяць літаральна запаланіла айчынны рынак, як тытунь і гарэлка.

У гэтым шэрым патоку шакаладна-ледзянцовых вырабаў, большасць якіх складаецца з заменнікаў шакаладу і штучных араматызатараў, прадукцыя сталічнай фабрыкі, якая за перыяд свайго існавання не адзін год забяспечвала патрэбы Крамля і з'яўлялася нязменным лідэрам на рынку Савецкага Саюза, засталася як бы незапатрабаванай.

Народ быццам бы пагалоўна пераключыўся на замежныя прысмакі. Праўда, вельмі хутка яны яму надакучылі, і людзям зноў захацелася айчынных цукерак, зробленых з натуральнай сыравіны, хоць і ў не зусім прывабных абгортках.

На шчасце, «Камунарка» хоць і зменшыла аб'ёмы і асартымент выпускаемай прадукцыі, аднак усё ж змагла захаваць вытворчасць на высокім узроўні, і цяпер на паліцах крамаў усё часцей можна ўбачыць прадукцыю «камунараў».

Пра тое, як у такі складаны для прадпрыемства час удалося выжыць, чаму беларускія цукеркі і шакалад лепшыя за замежныя, што сёння на канвееры флагмана айчыннай цукерачна-шакаладнай індустрыі і пра многае іншае — наша размова з генеральным дырэктарам адкрытага акцыянернага таварыства «Камунарка» Віктарам Марынічам.

— Віктар Дзмітрыевіч, па-першае, віншую вас з юбілеем. Як-ніяк, а 65 гадоў — гэта ўжо паважаны ўзрост. На ваш погляд, прадпрыемству ўдалося захаваць марку сваёй прадукцыі, прэстыж?

— Дзякуй за віншаванне. А наконт маркі прадукцыі «Камунаркі» і прэстыжу, думаю, меркаваць вам, звычайным пакупнікам.

Калі ж людзей цікавіць мой пункт погляду, дык калі ласка. Хоць, прабачце, нескяромна гаварыць пра ўласныя вырабы, але ж што ёсць — тое ёсць.

Адметнай асаблівасцю нашай работы, я сказаў бы нават выключнай, з'яўляецца тое, што ў параўнанні з іншымі кандытарскімі прадпрыемствамі мы працуем толькі на натуральнай сыравіне, не выкарыстоўваем заменнікаў аналагаў, у прывабнасці какававых зярнят і ў вытворных, а таксама штучных араматызатараў, кансервантаў, тлушчаў і іншых кампанентаў. Нават і ў думках не дапускаем ніякіх хімічных дабавак.

Наша задача — выпускаць толькі тыя вырабы, якія поўнасцю адпавядаюць сваёй назве. Шакалад, напрыклад, павінен быць шакаладам, а не шакаладнай плиткай ці нейкай іншай сумессю.

— У такім разе, што ўяўляе сабой звычайная шакаладная цукерка? Інакш кажучы, з чаго яна складаецца?

— Безумоўна, усё залежыць ад рэцэптуры. Але асноўныя кампаненты — гэта напаўняльнікі ў выглядзе розных сартоў арэхаў, лікёру, каньяку, вафлі; малочныя прадукты, у прывабнасці згушчанае малако; розныя натуральныя араматызатары — тая ж ваніль. Безумоўна, шакалад, які атрымліваецца з какававых зярнят, і цукар.

Праўда, гэта няпоўны пералік кампанентаў цукеркі. Кожнаму ж гатунку ўласцівы нейкія асаблівасці.

— Што можна сказаць пра аб'ёмы выпускаемай прадукцыі і яе асартымент?

— З гэтым сёння парадак. Зараз мы выпускаем звыш 200 найменняў вырабаў. А паколькі не ўсе яны карыстаюцца аднолькавым попытам, то прыходзіцца рэгуляваць, чаго сёння выпускаць больш, а чаго менш. Дарэчы, за мінулы, 1995 год на «Камунарцы» асвоена прыкладна 20 відаў вырабаў павышанай смакавай якасці. Пры гэтым не забываем пра іх прыгожае афармленне.

— Значыць, вы працуеце на рынак?

— Стараемся. Нядаўна ў нас запрацаваў новы цэх па вытворчасці цукерак вышэйшых гатункаў, якія карыстаюцца павышаным попытам і ў Беларусі, і за яе межамі.

Калі гаварыць мовай лічбаў, то ў год мы можам вырабляць іх прыкладна на 1000 тон больш, чым вырабляў дагэтуль.

— Што мае наўвазе пад «цукеркамі вышэйшых гатункаў»?

— Думаю, што большасць з нас выдатна ведае іх смак. Гэта цукеркі з выкарыстаннем у якасці напаўняльніка арэхаў. У народзе гэтыя прадукцыі называецца грыльяжам. Зараз асвойваецца лінія па вытворчасці цукерак на вафельнай аснове.

Калі ўсё будзе добра, то сёлета мы поўнасцю скарыстаем магутнасці новага цэха.

— Віктар Дзмітрыевіч, работа на рынак вымагае арганізацыі вытворчасці пад заказ?

— О, гэта, можна сказаць, наша запаветная мара. Пры такім раскладзе мы добра ведаем, колькі і якой прадукцыі неабходна вырабіць, калі прыедзе пакупнік. А самае галоўнае — ён без затрымак заплаціць за прадукцыю. Сёння ж з-за рэзкай ўзнікла вельмі праблемы. Я думаю, што ўсе яны ляжаць на паверхні: эканоміка наша ў крызісным стане, наогул неплацяжаздольны...

— І прадукцыя ваша можа ляжаць мёртвым грузам на складах і паліцах магазінаў?

— Груба кажучы, так. Хоць я сёння маю інфармацыю, што прадукцыя «Камунаркі» асабліва не залежваецца ў крамах, хіба што дзе-небудзь на перыферыі ці ў вёсках, дзе людзі па некалькі месяцаў не атрымліваюць заробку.

Неплацяжы нас замучалі. Калі б гандаль, асабліва прадпрыемствы Белспажыўсаюза, вярнуў нам хоць палову даўгоў (запазычанасць складае амаль 30 мільярдаў рублёў), то ў нас адразу з'явіліся б грошы для закупкі сыравіны, мадэрнізацыю абсталявання. А так мы з цяжкім выконваем ... А так мы не можам планаваць і весці вытворчасць так, як гэтага патрабуе цяперашні рынак.

Тым не менш, фабрыка не губляе надзеі, што крызіс неплацяжоў хутка міне. Праўда, хутчэй гэтага праўдзе будзе залежаць ад нашага ўрада, які павінен задумацца, як запусціць увесь механізм эканомікі.

— Відаць, урад павінен клапаціцца і пра абарону айчыннага цукерачна-шакаладнага рынку ад напліву імпартнага шырспажыву?

— Безумоўна. Я думаю, што абарона беларускага рынку ад замежных тавараў перш за ўсё ў інтарэсах дзяржавы.

Але тут ёсць адзін нюанс: мы за тое, каб органы ўлады абаранялі тых вытворцаў, якія даюць прадукцыю высокай якасці, а не ўсіх без разбору.

На Захадзе, і наогул у цывілізаваных краінах свету такое пытанне, як абарона ўнутранага рынку, перад вытворцамі не стаіць. Таму паспрабуйце туды пралезці з прадукцыяй нават экстра-класа. У вас нічога не атрымаецца, таму што там усе нішы заняты. Хоць замежныя калегі, якія бываюць у нас, у захапленні ад якасці смакі нашых цукерак.

— Яны, відаць, здзіўляюцца, чаму тавар што трэба, а абгортка — нікуды не вартая? Ці не ад таго ўсе нашы беды, што мы не можам прыгожа «апрануць» тую ж цукерку ці шакаладку і падаць яе на паліцу так, каб адразу захацелася яе купіць...

— Згодзен з вамі, што ўпакоўка прадукцыі — справа далёка не апошняя. Ад знешняга выгляду напрамую залежыць аб'ём рэалізацыі. Праўда, і каштуе прывабнае афармленне дорага. Але ж аўчынка тут вартая вырабу. Я, напрыклад, ведаю, што ўпакоўка многіх замежных тавараў цягне намнога больш, чым сама прадукцыя. І тым не менш, замежныя вытворцы не шкадуюць грошай, каб старанна і прыгожа «апрануць» тавар. У нас жа да нядаўняга часу такое пытанне, як выпуск належнай абгорткі, наогул не стаяла. І ўпакоўка ў сабекошце займала нікчэмна мізэрны працэнт.

— Гэтае ўпушчэнне ў свой час дорага вам каштавала. Не сумняваюся, што славутыя «марсы», «снікерсы» і да т. п. «узялі» постсавецкага чалавека менавіта прывабным знешнім выглядам, з-за чаго прадукцыя вашага прадпрыемства аказалася проста непрыметнай. Як вынік, упалі аб'ёмы, попыт...

— Тут не ўсё было так проста, як вам здаецца. Сапраўды, з-за недаацэнкі прыгожай абгорткі мы страцілі нямала. Аднак перыяд запаланення нашага рынку замежнымі ласункамі супаў з развалам Саюза. Уяўляеце сабе сітуацыю, калі вам кажуць, што ваша прадпрыемства кінута на самавыжыванне? А гэта значыць, што цэнтралізаваныя пастаўкі згортваюцца і круціся як хочаш, каб хоць нечым загрузіць магутнасці вытворчасці. З першага паўгоддзя 1991 года «Камунарка» амаль поўнасцю пазбавілася планавых рэсурсаў, якія мы дагэтуль атрымлівалі па нарадах з Масквы.

А тут яшчэ адсутнасць сродкаў, каб купіць валюту. За грошы, нават калі іх удавалася дзесьці ўзяць у крэдыт, купіць СКВ было проста немагчыма, паколькі рынак валюты ў Беларусі практычна адсутнічаў. Нам спатрэбілася больш года, каб разабрацца ў гэтай складанай сітуацыі. Дзесьці ў другой палове 1992 года мы пачалі памалу аднаўляць нашу вытворчасць, нарошчваць аб'ёмы. Для прыкладу прывяду некалькі лічбаў. За 1991—1992 гады мы перапрацавалі ўсяго 200—300 т какававых зярнят, асноўнага кампанента шакаладу. А ў мінулым годзе гэтая лічба ўжо вырасла да 1480 тон. Сёлета, думаем, аб'ём павялічыцца яшчэ больш.

— Дарэчы, адкуль вы атрымліваеце гэты экзатычны прадукт?

— Какававыя зярняты мы закупляем праз французскую фірму «TOUTON». Яна з'яўляецца традыцыйным пастаўшчыком на еўрапейскі рынак. Адпаведна, і на наш таксама. Ведаеце, сёння праблем з сыравінай наогул няма. Былі б толькі свабодныя грошы — і можна купіць абсалютна ўсё.

Тыя ж неплацяжы гандлю нас вельмі стрымліваюць. Калі б гэтыя 30 мільярдаў рублёў знаходзіліся на нашым разліковым рахунку, то толькі какававых зярнят «Камунарка» перапрацоўвала б у 1,5—2 разы больш. А гэта не толькі павелічэнне аб'ёмаў, але і значнае пашырэнне асартыменту прадукцыі вышэйшых гатункаў.

— Віктар Дзмітрыевіч, калі мы ўжо загаварылі пра аднаго з вашых партнёраў, дык давайце працягнем гэтую тэму. Напрыклад, хто з'яўляецца асноўным спажыўцом прадукцыі «Камунаркі»?

— У нас на першым плане стаіць забеспячэнне таварам беларускага рынку. Адпаведна, большая частка ўсёй прадукцыі пастаўляецца ў гандаль рэспублікі.

Структура паставак такая: па паказчыках за мінулы год мы 81 працэнт сваіх вырабаў рэалізавалі ўнутры Беларусі, астатнія 19 працэнтаў адправілі ў Расію.

Больш яснай будзе карціна, калі яе дапоўніць лічбамі. У 1995 годзе ўсяго пастаўлена 16.980 тон ласункаў, з якіх 13.748 тон забрала рэспубліка, а 3232 тоны атрымала Расія — у асноўным па бартэру ў абмен на неабходныя рэсурсы. Вядома, сённяшнія аб'ёмы вытворчасці не ідуць ні ў якое параўнанне з лепшымі часамі «Камунаркі», калі на тым жа канвееры мы выпускалі звыш 32 тысяч тон прадукцыі ў год, а калі былі ў складзе аб'яднання — лічба наогул набліжалася да 50 тысяч тон. Тады мы выціскалі з вытворчасці ўсё, што маглі. Праўда, працэнтаў 25 вывозілі за межы рэспублікі. Смак беларускіх цукерак, шакаладу ведалі жыхары практычна ўсяго СССР. Геаграфія паставак мінскай фабрыкі ахоплівала Мурманск, усю Крайнюю Поўнач, цэнтральныя раёны Расіі, Казахстан, Сярэднюю Азію, рэспублікі Закаўказзя. Цяпер жа гэтыя рынкі не могуць паглынуць і тое, што самі вырабляюць. Не сумняваюся, што гэта пакуль што не на карысць сыграў імпарт.

— Наколькі я ведаю, у Беларусі дзейнічаюць некалькі прадпрыемстваў, падобных да «Камунаркі». Хто яны і як Мінск выглядае ў параўнанні з канкурэнтамі?

— У Беларусі акрамя нашай фабрыкі дзейнічаюць яшчэ пяць кандытарскіх прадпрыемстваў: «Спартак» (Гомель), «Чырвоны харчавік» (Бабруйск), Івянецкая і Нараўлянская кандытарскія фабрыкі, а таксама колішняе наша дзецішча — фабрыка «Слодыч».

Думаю, мы знаходзімся наперадзе гэтага спіса. І не толькі па колькасці выпускаемай прадукцыі, але па якасці. Як ні дзіўна, але на нас зараз пацягнуліся пакупнікі з раёнаў, якія размяшчаюцца ў зоне дзеяння ўказаных прадпрыемстваў. Я асцярожна пытаю гэтых пакупнікоў: чаму прыехалі да нас? Адказы прыкладна аднолькавыя: ваша прадукцыя лепшая і смачнейшая.

— Атрымліваецца, што для канкурэнтную барацьбу няма чаго і гаварыць?

— Ну, гэта ўжо залежыць ад нашых калег. Змогуць яны нас апярэдзіць — калі ласка. Праўда, мы не збіраемся чакаць гэтых часоў склаўшы рукі. Поспех, як вядома, у пастаянным пошуку.

Мне чамусьці сёння ўспамінаюцца савецкія часы, калі «Камунарка» ўключалася ў саюзніцтвы спаборніцтвы з кандытарскімі фабрыкамі Прыбалтыкі. Ведаеце, нашы суседзі тады задавалі тон у вытворчасці саладкай прадукцыі і займалі ў краіне лідзіруючыя пазіцыі. Мы ў іх кампаніі, а гэта талінскія «Калеў», рыжскія «Лайма», «Уавара», «17 чэрвеня», вільнюская «Пяргале», шаўляйская «Рута», каўнаскае прадпрыемства, былі адзінымі з усяго Саюза і, дарэчы, адзін у адзін многаму вучыліся, творча супрацоўнічалі, і не толькі на паперы. Прыкладна раз у год збіраліся, падводзілі вынікі, вызначалі прызавыя месцы, уручалі прызы.

— Віктар Дзмітрыевіч, пагадзіцеся, што гэта было не выпадковае супрацоўніцтва. Прыбалты ведалі, з кім маюць справу. Чаго варты адзін толькі факт, што смак прадукцыі «Камунаркі» ведаў сам Леанід Брэжнеў...

— Не магу сцвярджаць, што Леанід Ільіч захапляўся нашымі цукеркамі, аднак «Камунарка» была адной з нямногіх фабрык у Саюзе, якія рыхтавалі падарункі і выконвалі заказы для Крамля. Прычым пастаўкі былі Крамлю свае вырабы. Прычым пастаўкі былі падзеяй, у адмысловай упакоўцы, з мностве пломбаў. Бачылі б вы, якія мы шыкоўныя каробкі ствараем да юбілею Брэжнева — вачэй не адвесці. Адзін гэтыя пасылкі накіроўвалі на фабрыку вялікую адказнасць. Не дай Бог нешта не спадабаецца маскоўскім правадырам. На шчасце, аварыя падзей, з Масквы нічога не прыходзіла.

— А высокія чыны бывалі ў вас у гасцях?

— Ведаеце, за 21 год маёй работы на пасадзе дырэктара здараецца ўсякае. Былі госці і з ЦК. У свой час тут можна было ўбачыць савецкіх касманаўтаў: двойчы Героя Савецкага Саюза Пятра Клімука, з дачкой адночы наведвала Валянціна Церашкова, а на 60-годдзе старэйшы Беларусі, у 1979 г., мне прыйшлося выступаць у ролі экскурсавода, каб паказаць фабрыку ўсім хонкам членаў Палітбюро ЦК КПСС: іх мужы прымалі ўдзел за урачыстасці...

— Значыць, ваша прадпрыемства з поспехам перажыло эпоху развітога сацыялізму, вытрымала пасляперабудовачныя часы і плаўна перайшло ў фазу адкрытага акцыянернага таварыства. Калі гэта здарылася?

— Як ААТ мы зарэгістраваліся ў снежні 1994 года. Тады ў нас прайшоў першы сход заснавальнікаў. Зусім нядаўна, 30 сакавіка, быў праведзены другі сход акцыянераў, дзе мы аналізавалі работу за пройдзены год у рамках адкрытага акцыянернага таварыства.

На мой погляд, акцыянераванне наблізіла людзей да справы, прыцягнула іх увагу да вытворчасці. Праўда, не скажу, што так усё рэзка павысілася адказнасць кожнага рабочага. Аднак даю бачна дакладна: людзі стаць, што ўсё акцыянераванне — справа патрэбная. У ім — залог поспеху і пастаянага развіцця.

Гутарыў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

«Камунарка»

Мінская кандытарская фабрыка «Камунарка» — буйнейшы вытворца шакаладных і кандытарскіх вырабаў зацікаўлена ў супрацоўніцтве з гандлёвымі арганізацыямі Рэспублікі Беларусь

Наша прадукцыя адрозніваецца ад вырабаў, якія выпускаюць іншыя кандытарскія прадпрыемствы:

— навізной асартыменту;

— арыгінальнасцю афармлення гатовай прадукцыі;

— якасцю сыравіны, якая выкарыстоўваецца для вытворчасці;

— выкарыстаннем у вытворчасці толькі натуральных кампанентаў;

— выдатнымі смакавымі якасцямі і канкурэнтаздольнымі цэнамі.

Гандлёвая марка «Камунарка» шырока вядома як у Рэспубліцы Беларусь, так і за яе межамі.

МЫ ПРАПАНУЕМ НАСТУПНЫ АСАРТЫМЕНТ КАНДЫТАРСКІХ ВЫРАБАЎ:

І. — карамель ледзянцовая;

— карамель з фруктовай, малочнай, збітай, памадная начынкай;

— карамель з пралінавай і арэхавай начынкай.

Адпускная цана 15—18 тыс. рублёў за 1 кг.

ІІ. Дражэ з начынкай — новы від кандытарскіх вырабаў.

Шырокі асартымент дражэ з малочнай, фруктовай, памаднай, пралінавай начынкай.

Розная колеравая гама дражэ і арыгінальная расфасоўка далі магчымасць завяваць рынак рэспублікі.

Адпускная цана — 15 тыс. рублёў за 1 кг

ІІІ. Цукеркі глазураваныя, пакрытыя шакаладам, тлушчавай глазурай, неглазураваныя з карпусамі памаднымі, пралінавымі, крэмавымі, збітымі, лікёрнымі; загорнутыя і расфасаваныя ў скрынкі.

Адпускная цана — ад 17 да 60 тыс. за 1 кг.

Шакалад у плітках разважны — 20, 50, 100 г

Шакалад фігурны

Адпускная цана — ад 61 тыс. рублёў за 1 кг.

Цудоўны айчынны канкурэнт «снікерсам» і «марсам» — «Суфле яблычнае» ў арыгінальнай упакоўцы.

Пажыўны і каларыйны прадукт з выдатнымі смакавымі якасцямі. У яго састаў уваходзяць толькі натуральныя прадукты — узбітыя бялкі, вяршкі, фруктовая падварка, натуральныя араматычныя і смакавыя дабаўкі.

Спалучэнне гэтых прадуктаў хутка адноўвае ў арганізме зрасходаваную энергію. Выпускаецца прамавугольнай формы вагой 45 г.

Адпускная цана — 2600 рублёў за адзінку.

Уласная гібкая тэхналогія дае магчымасць пастаянна пашыраць асартымент выпускаемай прадукцыі, укараняць новыя віды ўпакоўкі.

Уласная транспартная база дае магчымасць пастаўляць прадукцыю спажыўцу ў любы пункт рэспублікі.

Фінансавая стабільнасць і высокая надзейнасць супрацоўніцтва гарантуе выпуск якасных кандытарскіх вырабаў!

БУДЗЕМ РАДЫ СУПРАЦОЎНІЦТВУ З НОВЫМІ ПАКУПНІКАМІ!

Наш адрас: г. Мінск, вул. Аранская, 18.
Тэл. (8-0172) 21-58-12 (аддзел маркетынгу);
Тэл./факс (8-0172) 21-56-02.

«КАМУНАРКА»: СМАК, ПАХ, ЯКАСЦЬ!

Лінія па загортванню шакаладных цукерак.
За работай — машыніст загортачных машын Лілія БОЙКА.

З'емчышча цукерак-суфле Валянціна ХАДАРКЕВІЧ кожны працоўны дзень пачынае з усмешкі.

Цэх вышэйшых гатункаў цукерак — гэта, можна сказаць, твар «Камунаркі».

Пры вырабе такіх цукерак у якасці напаўняльніку выкарыстоўваюцца арэхі, вафлі, лікёр, каньяк. А зверху — шакалад. Найбольш папулярныя ліцэнцыя «Чырвоная шапачка», «Фантазія». Плануецца, што ў бліжэйшы час адновіцца выпуск некалі добра вядомых цукерак «Мішка касалапы», «Тузік».

Расфасоўшчыцы цукерак вышэйшага гатунку ў каробкі Вера Раманчык (справа) і Галіна Аўтушка ўважліва сочаць, каб ніводная ячэйка ў прыгожых каробках не засталася незапоўненай. І са сваёй задачай спраўляюцца выдатна, таму што ад пакупнікоў нараканняў пакуль не было.

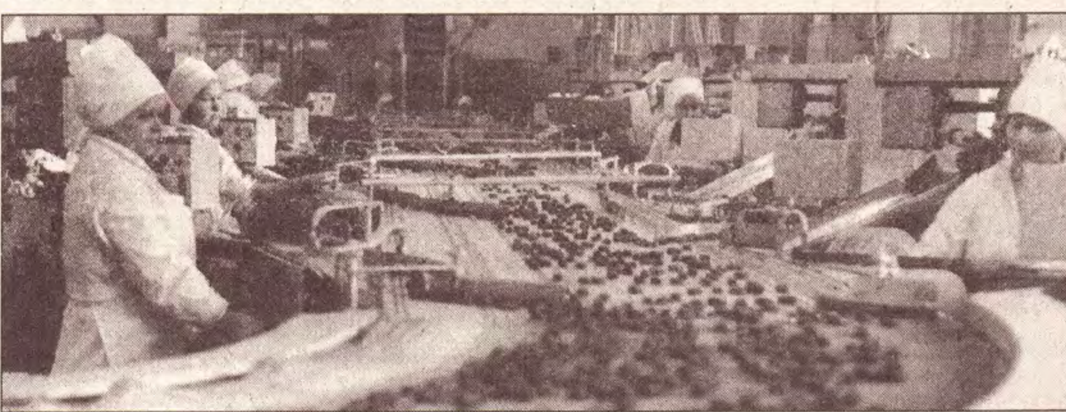

Цукерачны цэх. Лінія па вытворчасці шакаладных цукерак. Штодзень на патоку звыш 30 назваў цукерак.

«Суфле яблычнае», якое нядаўна асвоена на «Камунарцы», — гэта свайго роду беларускі «Снікерс». З той толькі розніцай, што зроблены ён на натуральнай сыравіне. У састаў навінкі ўваходзяць шакалад, яблычнае пюрэ, віно, яечны бялок. Нягледзячы на сваю «маладосць», «Суфле яблычнае» ўжо паспела заваяваць сэрцы многіх пакупнікоў.

Брыгадзір цукерачнікаў Валянціна Салавей з усмешкай не расстаецца: «Так працаваць весялей». Прапануе пакаштаваць свежую прадукцыю: «Паспытайце «Суфле яблычнае», — кажа Валянціна Анатольеўна, — і адчуеце розніцу ў параўнанні з тым жа «Снікерсам». Смак, пах, якасць!

Цукеркі, расфасаваныя ў такія каробкі, вельмі прываблівають пакупнікоў і хутка трапляюць на іх святочныя сталы, даруючы людзям радасць і добры настрой.

Назвы каробак звычайна адпавядаюць малюнку.

Па словах генеральнага дырэктара ААТ «Камунарка» Віктара Марыніча, выпускаючы такую прадукцыю, мы хочам звярнуць увагу пакупнікоў на нашу гісторыю, нацыянальную прыналежнасць, зацікавіць народнымі традыцыямі, маляўнічымі беларускімі краявідамі.

Матэрыялы рэкламна-інфармацыйнай паласы падрыхтаваў Уладзімір ЗДАНОВІЧ. Фота — Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

«НАРОД, БЕЛАРУСКІ НАРОД!..»

Адам МАЛЬДЗІС

НАША АПОРА І НАШЫ ІДЭАЛЫ

Найперш, безумоўна, абароны сёння патрабуе мова беларуская, мова карэннага этнасу нашай дзяржавы, які складае выразную большасць усяго яе насельніцтва, мова, якая не так даўно атрымала статус дзяржаўнай. І раптам за які год яна гэты статус зноў згубіла. Не, дэ-юрэ яна, вядома, застаецца дзяржаўнай. Але дэ-факта перастала быць такой. Бо дзяржаўная двухмоўнасць сёння толькі дэкларуецца. А фактычна дзяржаўнай зноў стала толькі руская мова. Яна амаль непадзельна гучыць у парламенце, у дзяржаўных установах, у дзелавой сферы. І мы самі чуем, і нашы зарубежныя госці канстатуюць, што беларуская мова перастала ўжывацца на вуліцах, што беларускія выданні знікаюць з кнігарняў і газетных кіёскаў, або ад іх застаюцца толькі назвы.

І ўсё ж крызіс беларускай мовы — толькі частка больш агульнага моўнага крызісу ў Беларусі. Паслухайце, як размаўляюць у нас на пасяджэннях і ў кулуарах, на вуліцах і ў магазінах, як вечарамі і начамі галёкае пад вокнамі нашых дамоў моладзь. Пэўна ж, гэта не беларуская мова. Але і не руская. Часцей за ўсё нашы суграмадзяне толькі цешаць сябе думкай, нібыта яны добра, літаратурна выказваюць свае думкі па-руску, на вялікай і прыгожай мове Пушкіна і Дастаеўскага. На самай справе гавораць яны ў большай або меншай ступені на «трасянцы» — лексічнай, фанетычнай, сінтаксічнай. Прытым як жа часта ледзь не кожнае рускае слова перасыпаецца матам — нават у жанчын, нават у дзяўчатак.

Моўная культура (і масавая, і элітарная) дэградзіруе ў нас ледзь не ў геаметрычнай прагрэсіі — куды хутчэй, чым у нашых суседзяў. Прытым гэта датычыцца не толькі беларускай і рускай моў, але і польскай (выехаўшы за граніцу, нашы «рыначныя палякі» забаўляюць пакупнікоў неверагодным жаргонам), яўрэйская (ідыш ужо становіцца экзотыкай), а прыгадваюцца ж часы, калі беларусы добра ведалі мовы сваіх спрадвечных суседзяў, а тыя адказвалі ўзаемнасцю, калі дзяржаўнымі мовамі Беларусі былі не дзве, а чатыры — беларуская, руская, польская, яўрэйская і ніводная з іх не перашкаджала іншай, бо кожная была фактычна дзяржаўнай, бо імі карысталіся найпершыя асобы краіны. Мелі тады (у 20-х гадах) умовы для развіцця ў Беларусі літоўская, латышская мовы. Аднак потым, пераважна пад націскам рэпрэсій, сапраўднае шматмоўе стала падмяняцца так званым білінгвізмам, а па сутнасці «трасянкай» (хаця ў ёй некаторыя аптымісты таксама бачаць праяву беларускасці) — у той час як увесь свет імкнецца да палінгвізму.

Давайце, аднак, задумаемся, а ў чым жа прычына сённяшняга моўнага крызісу? Чаму «трасяначнаму» беларусу так цяжка авалодаць суседняй мовай — рускай, польскай, літоўскай? На лагічны адказ на гэтыя пытанні навяла мяне праца польскай даследчыцы Крыстыны Урублеўскай-Паўляк «Двухмоўнасць», змешчаная ў кнізе «Міжкультурная камунікацыя» (Варшава, 1995). Аказваецца, у Заходняй Еўропе, найперш у Францыі, праводзіліся сацыялагічна-лінгвістычныя даследаванні: як польскія эмігранты інтэгруюцца ў іншую культуру, авалодваюць іншай мовай. І выявілася, што тыя эмігранты, якія дрэнна ведалі родную мову, з цяжкасцю авалодвалі французскай ці англійскай. І яно зразумела: у іх не было апоры, пункту адліку...

А цяпер спраецыруем вынікі даследаванняў польскіх вучоных на нашу сітуацыю. Беларус, які не ведае роднай мовы, а стартуе з «трасянкі», не ў стане добра вывучыць і ўсякую іншую мову, у тым ліку рускую. Адсутнасць апоры (бы ў міфічнага Антэя), няведанне матчынай мовы непазбежна спараджае мат, мататрасянку. Значыць, напрошваецца выснова: для таго, каб сёння добра валодаць другой дзяржаўнай мовай, трэба валодаць і першай, валодаць абедзвюма дзяржаўнымі мовамі. Змаганне за родную мову, яе абарона сёння (будзем рэалістамі) найперш павінна ў нас рэалізавацца ў барацьбе за роўныя правы, роўныя фактычныя магчымасці развіцця для абедзвюх дзяржаўных моў.

Ужыў вось словы «змаганне», «барацьба», «абарона» і задумаўся: а ці з таго, найбольш мэтазгоднага і адзіна магчымага арсенала яны ўзяты? Ці не ў іх часткова хаваецца адна з прычын нашых нацыянальных пройгрышаў, нашага моўнага крызісу ў апошні час? Відаць, міфы, змагаючыся з бальшавіцкай ідэалогіяй, заставаліся і часткова засталіся ў яе метадалагічным палоне. Як бальшавікі хацелі фарсіравана і пад прымусам выхаваць новага сацыяльнага чалавека, так і мы хацелі са стагоддзямі дэнацыяналізаваных беларусаў атрымаць нацыянальна свядомых патрыётаў. Як там, так і тут надзея пераважна ўскладалася на ўказ, закон, а значыць, пэўным чынам і на прымус — у выпадку іх невыканання. Знаходзячыся ў стане эйфарыі, мы стварылі — і тут я згодзен з французскім беларусістам Бруна Дрвескім — штучны, ідэалізаваны вобраз беларуса, заклікалі яго фарсіраваць гісторыю. А народ аказаўся іншым. Дык што — цяпер крыўдаваць на яго? Казаць яму горкія словы? Не. На народ крыўдаваць нельга, бо мы — яго частка. Мы павінны яго зразумець, а тым самым зразумець і саміх сябе, і пакаяцца, дзе трэба (гавару гэта самакрытычна). І да змагання дадаць паўсяюдзённую працу, зрабіць яе галоўнай. Прыгадаем, як шчыравалі ў нас і нашых суседзяў на зары Адраджэння і вандроўныя настаўнікі-«дарэктары», і кніганошы, і гаспадары-прадпрымальнікі, і карэспандэнты-«нашаніўцы». Будзем працаваць — значыць адбудзецца трэцяя, сапраўдная, неадміністрацыйная беларусізацыя, значыць пераадолеем рэцыдывы хваробы, яшчэ больш страшнай, чым сама ранейшая хвароба, бо прыйшліся яны на аслаблены арганізм.

Сённяшняя рэчаіснасць — эканамічная, палітычная, маральна-крымінальная, моўная — выклікае песімізм. Зрэшты, так не ў адным беларускім грамадстве. Як сказаў нядаўна ў Дрэздэне Вацлаў Гавел, людзі ў посттаталітарных краінах адчуваюць сябе няўпэўнена, не ведаюць, куды і як арыентавацца. Яны нагадваюць вязняў, якія выйшлі з турмы на волю і цяпер часта адчуваюць настальгію па той жа вязніцы, бо там не трэба было думаць, рабіць выбар — за іх гэта рабілі іншыя. Так і ў Беларусі. Яе жыхары не маюць выразна акрэсленых арыенціраў, у тым ліку і моўных. Старыя, сацыялістычныя ідэалы для большасці насельніцтва згубілі сваю прывабнасць, актуальнасць. А новыя, «рыначныя» паўсталі перад намі ў сваім «дзікім» выглядзе. Таму і з'явіліся спробы даць нязвычныя арыенціры, спалучыць неспалучальнае: «дэмакратычны камунізм», «рыначны сацыялізм». Хаця неспалучальнасць тут хутчэй вонкавая. Усё залежыць ад таго, які сэнс укладваць у гэтыя словы. Калі ўзялі лепшае, што ёсць у дыяметральна процілеглых сістэмах, то атрымалі шведскі варыянт грамадства, ізраільскія кібуцы. Ва ўмовах Беларусі гэта можа азначаць арыентацыю на сапраўдныя каштоўнасці, якія ёсць і на Усходзе, і на Захадзе. Зрэшты, так і рабілі нашы продкі ў мінулыя стагоддзі, што дазволіла ім стварыць сінтэтычнае грамадства, сінтэтычную культуру ды і «сінтэтычную» мову.

Аднак перайманне суседняга дае плён толькі тады, калі яно ўзбагачае сваё, айчыннае. Нашым ідэалам ёсць на што абаперціся. Гэта — народная мудрасць, выяўленая і ў фальклоры, і ў літаратуры, і ў мастацтве, і ў звычаёвым праве. З іх выразна паўстаюць нашы дзяржаўныя, нацыянальныя, культурна-моўныя ідэалы, якія ніколькі не супярэчаць агульначалавечым.

У найбольш агульным выглядзе, які мог бы задаволіць кожнага беларуса, кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, нашы ідэалы ўяўляюцца мне наступным чынам.

Беларус любіць і шануе сваю зямлю, дадзеную яму Богам. Ён усяляк абараняе і прыхарошвае яе, пакідае нашчадкам чыстай і дагледжанай.

Беларус — руплівы гаспадар на сваёй зямлі. Ён не можа працаваць дрэнна, вырабляць тое, што нікому не патрэбна. Ён разумее, што толькі ад вынікаў яго працы — фізічнай і інтэлектуальнай — залежыць яго ўласны і агульны дабрабыт.

Беларус — добры сем'янін. Ён зберагае і памнажае ўсё лепшае, што засталося ад продкаў, каб перадаць сваім нашчадкам. Фізічнае і маральнае здароўе — аснова яго сям'і.

Беларус — асоба высокадухоўная. Ён шануе хрысціянскія і свецкія дабрачыннасці, з павагай ставіцца да іншых канфесій і перакананняў. Талерантнасць становіцца яго сілай, а не слабасцю, як цяпер.

Беларус любіць і шануе сваю мову, таксама дадзеную яму Богам. Але адначасова паважае і ведае іншыя мовы, якія спрадвеку існуюць на яго зямлі. У такой шматмоўнасці, шматкультурнасці, шматканфесіянальнасці ён бачыць не бяду, не падставу для варожасці, а дадатковую магчымасць узбагачэння.

І, урэшце, ідэалам усіх жыхароў беларусі павінен стаць агульны дом, супольная дзяржава, заснаваная на трывалым фундаменце высокай грамадзянскай свядомасці.

Пры ўсіх інтэграцыйных працэсах, непазбежных, мабыць, у сучаснай Еўропе, вакол такіх вось самых агульных ідэалаў і арыенціраў можна аб'яднаць грамадзян Беларусі, незалежна ад іх палітычных перакананняў і нацыянальнай прыналежнасці, дзеля выхаду з усіх нашых крызісаў. У тым ліку і моўнага.

Вядучы рубрыкі Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

З ПОШТЫ РУБРЫКІ

ЗВЯРТАЮСЯ ДА СЯБЕ І ДА ІНШЫХ

Апошні час пытаюся часта ў сябе: «Чаму гэта я, беларус па крыві і па месцу нараджэння, думаю і размаўляю па-руску?» Сапраўды — чаму? Можа, я з ліку «Иванов, не помнящих родства?» Не! І яшчэ раз — не!

У дзяцінстве я не чуў іншай мовы, чым мова бацькоў, мова Купалы і Коласа. У маёй роднай вёсцы (Асмолавічы, што на Рагачоўшчыне) усе гаварылі па-беларуску. І ў школе я чуў родную мову, а рускую толькі на ўроках рускай мовы і літаратуры. Натуральна, што дыктатны і сачыненні было пісаць лягчэй на беларускай і я пісаў іх на «выдатна». Дзякуючы таму, што ў хаце старшыні калгаса быў патэфон, я, як і іншыя падлеткі, мог слухаць рускія песні. Яны мне падабаліся. Але і ў галаву не прыходзіла, што з-за іх трэба адмаўляцца ад сваёй мовы і сваіх песень.

Але вось у канцы трыццатых, памятаю, становішча стала мяняцца, узяліся за справу сталінскія «рэфарматары». Пачалася ў адміністрацыйным парадку русіфікацыя культурнага асяроддзя. Потым служба ў арміі, вайна... Дахаты мы вярталіся, як бы сказаць, пераражджэнцамі ў адносінах да роднай мовы: мы ўжо размаўлялі на нейкім моўным сурагаце, які зараз называюць «трасянкай».

Прыгадваю, што калі пачаў вывучаць у маскоўскім інстытуце замежных моў іспанскую мову, то вельмі пакутваў ад пагардлівых кпінаў аднакашнікаў з нагоды майго вымаўлення, майго беларускага акцэнта. Прыйшлося прыкласці нямала намаганняў, шмат працаваць над сабой, каб пазбавіцца ад «трасянкі» і стаць нарэшце рускамоўным. Як філолагу мне гэта ўдалося. І калі я сам працаваў ужо выкладчыкам у Барнаульскім педінстытуце і расказваў калегам пра сваё беларускае вясковае паходжанне, то адна выкладчыца са здзіўленнем заўважыла: «Ну ты же и нахватался!» Мне было прыемна чуць такое, бо яна нарадзілася і выхоўвалася ў культурнай, амаль арыстакратычнай рускай сям'і.

Словам, цярністы шлях давялося прайсці, каб упэўнена адчуваць сябе ў рускамоўнай стыхіі. І яшчэ іспанская мова стала для мяне, па сутнасці, роднай мовай, бо выкладаў яе дваццаць з лішнім гадоў у ВНУ. А вось што тычыцца бацькоўскай, беларускай... Яна была, можна сказаць, чужой, іншаземнай. Не было ў ёй патрэбы ні ў інстытуце, ні ў гасцях, ні на вуліцы. Парадаксальная склалася сітуацыя: замежныя мовы мы вывучалі і навучалі ім іншых, а сваю, родную забывалі.

І вось прыйшоў час агледзецца і... перавучвацца. Мушу сказаць, што для тых, хто ў дзяцінстве размаўляў на роднай мове і вучыўся ва ўмовах беларускага асяроддзя, моўнае адраджэнне з'яўляецца рэальнай справай. Зыходжу, зноў-такі, з уласнага вопыту. Калі стала больш вольнага часу, пачаў зрэдку брацца за пяро, пісаць у газеты. То пра гісторыю сваіх родных Асмолавіч, сваіх дзядоў, то пра свайго знакамітага земляка паэта Міколу Сурначова, які гераічна загінуў у сорак пятым пад Берлінам. І ў нейкі момант адчуў, што пісаць мне лягчэй усё ж на беларускай мове, і лаўлю сябе на тым, што пачаў зноў, як калісь у дзяцінстве, думаць па-беларуску. Як быццам нікуды не дзеліся ні руская, ні іспанская, а вось верх над імі бярэ тая, якую спазнаў з малаком маці.

Як гэта яшчэ называецца? Вяртаннем да вытокаў? Так яно і ёсць.

А. ПЛАДУНОЎ,
выкладчык іспанскай мовы,
ветэран вайны і працы.

г. Мінск.

ПАЭЗІЯ

СЯРГЕЙ ЗАКОННІКАЎ

Святло Ефрасінні

«Нача книгы писати своими руками».
З «Жыція святой Ефрасінні Полацкай»

Званіцы Сафіі залоціць дзянніца,
Усхліпвае соннаю хваляй Дзвіна.
Над Кнігай Святой у сваёй галубніцы
Шчыруе з прасветленым сэрцам яна.

Прыціхлі ў нямым утрапенні стагоддзі,
Глядзяць на той цуд,
што плыве з-пад рукі.
Пяшчотныя пальчыкі цвёрда выводзяць,
Нібыта выкоўваюць,
веры радкі.

Уборы князёўны на рызы чарніцы
Змяніла,
бо так пажадала душа.
Ёй срэбра і злата,
як іншым,
не сніцца,
Ёй хочацца люд да асветы зрушаць.

Жыццё як загадка, як вечная згадка,
Як радасны ўзмах маладога крыла.
Каб жыватварыць
дух і волю нашчадкаў,
Свой Крыж над Айчынай яна ўзняла.

Нябеснай заступніцы нашай
малітва
Не ціхне,
не моўкне
з дня ў дзень,
з году ў год,
Таму і Ўсявышні пакуль мае літасць —
Не спіхвае ў бездань панылы народ...

І сёння яна прачынаецца рана,
Рыпіць па пергаменту пёрка-сціло...
Ліецца,
ліецца над краем забраным
Душы Ефрасінні
святое святло.

БЕСПРЫТУЛЬНАСЦЬ

Хавае блудлівыя вочы
Гандлярская згода.
Мяне ашчаслівіць зноў хочуць
Па волі народа.

Народа,
які затаптала
Хлуслівая пошасць,
А потым яго абабрала
Да ніткі апошняй.

Яшчэ засталася радзіма —
Таксама на продаж!
Глядзіць на вар'яцкае дзіва
Збянтэжаны продак.

Бо нават яму на пагосце
Цяпер беспрытульней...
О, як нам уеліся ў косці
Махлярскія гульні!

Няма ўжо слязы,
каб заплакаць
Мне з гэтай прычыны.
Жыву,
як бяздомны сабака,
Хоць маю Айчыну.

***

Мы ўсе нараджаемся толькі з любові,
З святой або грэшнай,
ды сутнасць не ў тым...
Прастрэлена сэрца
пранізлівым болем,
Здаецца,
што ў прорву
даўно ўжо ляцім.

Забыты спрадвечныя песні і радасць
Ад працы жаданай,
ад шчырых размоў.
Залезлі на трон
цемрашальства і здрада,
Атручаны імі
і душы,
і кроў.

З нас кожны —
жыхар назаўсёды, часовы,
А вечнае тое,
што продкі далі.
Адкуль жа нянавісць
да роднае мовы,
Да нашай,
што корміць і поіць,
зямлі?

Мы ўсе нараджаемся толькі з любові...
Сканала любоў,
зарастаюць сляды...
Шчыміць маё сэрца,
бо ў хлебе і ў слове
Мацнее
чарнобыльскі прысмак
бяды.

КОЛЕРЫ

Белыя птушкі на чорным пагосце,
Чорныя птушкі на белым пагосце...

Моўчкі сядзяць і чакаюць кагосьці
Птахі над вечным спакоем —
Не адмахнешся з пагардай і злосцю
І не заслоніш рукою.

Вечнасці ў вочы без страху і млосці
Гляну душою збалелай...
Колеры радасці згінулі штосьці,
Нават у снах — чорна-бела,
Бо прылятаюць няпрошана госці:

Чорныя птушкі на белым пагосце,
Белыя птушкі на чорным пагосце...

РАТУНАК

Пашчасціла мне ці не?
Гаворка якраз не пра гэта.
Жыву я ў той старане,
Якая нічым не сагрэта.

Яе неспазнаны лёс
Няясныя мае абрысы:
Тут мора хлусні і слёз,
Тут тлее над воляю прысак.

Хто толькі рук не прыклаў,
Каб стала чужою айчына,
І, можа б, долю пракляў,
Калі б не яна, не жанчына.

Дасюль ратуюць мяне
Ад подлага рабства заўсёды
Яе каханне і гнеў
Размахам жаданай свабоды.

За гэту мілосць і гром,
За вочы,
што скінула неба,
Расплачваюся жыццём,
І рэшты — не трэба, не трэба...

КРЫК ДУШЫ

ВЯРНІЦЕ СЯМ'І ГАСПАДАРА, А ДЗЕЦЯМ — БАЦЬКУ

Многа думала, перш чым напісаць, і ўсё ж вырашыла, бо, як гаворыцца, звяртаюся да вас з апошняй надзеяй.

У ліпені 1995 г. майго мужа па рашэнню народнага суда адправілі на лячэнне ад алкагалізму ў ЛПП, але месцаў там адразу не было, і да кастрычніка ён знаходзіўся дома. За гэты час прайшоў курс лячэння ў стацыянары в. Жаборты Дзятлаўскага раёна, аднак на гэта ніхто ўвагі не звярнуў, і муж з 17 кастрычніка знаходзіцца ў ЛПП г. Навагрудка. Я засталася адна ў двума малалетнімі дзецьмі — 12 гадоў і 4 гады. Працую санітаркай у бальніцы, зарплата — малая. А за ўсё трэба плаціць: за святло, дзіцячы сад, харчаванне ў школе, музычную школу, тэлефон, кватэру. Колькі застаецца ад зарплаты, я думаю, не цяжка падлічыць. Муж, знаходзячыся там ужо паўгода, нічым нам не дапамагае, таму што іх не забяспечваюць работай.

Калі муж быў дома, то працаваў, і ў суд яго забралі з рабочага месца. З работы яму далі добрую характарыстыку. Не, я яго не абараняю, не гавару, што ён анёл і дарэмна да яго прычапіліся. Так, ён захапляўся «гэтай справай», а яшчэ быў асуджаны ў 1985 г. Але сваё пакаранне ён адбыў, а ўчастковы лічыць так: калі ты быў асуджаны — значыць табе ўжо не месца на волі, і адправіў мужа ў ЛПП. А вось што сям'я засталася без сродкаў да існавання — нікому няма справы. За кватэру я не заплаціла своечасова, пазбавілі субсідыі і прыслалі паперку на 530 тысяч; калі не заплачу гэту суму своечасова, будуць вырашаць пытанне аб высяленні. Запісалася на прыём у Адміністрацыю Прэзідэнта, расказала пра сваё гора, а там мне далі параду — афармляй дзяцей у дзіцячы дом, а сама плаці за кватэру. Наогул, гэта твае праблемы, і сама іх вырашай.

Наколькі ведаю, муж ужо прайшоў курс лячэння, зрэшты, якое там лячэнне, калі чаборам лечаць алкагалізм? А яшчэ яму прапаноўваюць: маўляў, калі дасі распіску, што зноў не возьмешся за бутэльку, выпусцім. Дык чаму ніхто не ідзе яму насустрач, каб муж зарабляў грошы і карміў дзяцей, якія галадаюць?

Проста не магу зразумець: як адарваць чалавека ад работы, зрабіць яго беспрацоўным, дык знайшлі закон, а вось каб чалавек дапамагаў сям'і, дзецям у гэты цяжкі час — такога закона няма. І што гэта за законы ў нашай дзяржаве, калі яны скіраваны на развал сям'і.

І зараз я з дзецьмі павінна хадзіць па райвыканкомах, выпрошваць дапамогу, каб заплаціць за кватэру. Вось наступіла вясна, мне трэба пасадзіць бульбу, грады. Хто мне пасадзіць, дзе я набяруся тых бутэлек, каб усім імі заплаціць? Паўтараю: я яго не абараняю, але ўсё ж маім дзецям патрэбен бацька, тым больш, што ён вельмі працавіты мужык, у яго «залатыя рукі», ён усё можа зрабіць.

Прабачце, калі дрэнна напісала, больш няма сіл цярпець гэта. Калі б там на самай справе праводзілася хоць якое-небудзь лячэнне, а так там толькі прытулак для бамжоў. Няўжо адміністрацыя ЛПП атрымае меншую зарплату, калі прадаставіць мужу магчымасць вярнуцца ў сям'ю? Начальнік ЛПП сказаў, што гэта вырашае суд, а абласны суд адказаў мне, што рашэнне суда няма магчымасці адмяніць, таму што муж раней быў асуджаны. Дык што, калі чалавек адзін раз учыніў злачынства, значыць яму ўсё жыццё несці пакаранне?

Дапамажыце маёй сям'і вярнуць бацьку і мужа.

А. Л.

P. S. Маё прозвішча і адрас, калі можна, не ўказвайце ў газеце.

ВІНШУЕМ ПЕРАМОЖЦАЎ!

Кажуць людзі: лепш позна, чым ніколі... Завяршыўшы ў канцы мінулага года конкурсную рубрыку «Агульны сшытак», мы меркавалі, што ўжо ў студзені гэтага года падвядзём вынікі, назавём імёны пераможцаў, узнагародзім іх... Што ж, вынікі былі падведзены адразу. А вось выканаць другую частку нашых планаў мы не змаглі па прычынах вельмі важкіх, але ад рэдакцыі ніяк не залежных.

І вось, нарэшце, мы называем імёны пераможцаў «Агульнага сшытка» і конкурсу прыпевак.

I. У намінацыі **«З дому»** — Таццяна Стахейка (Мінск) і Лідзія Фарботка (вёска Пруды, Стаўбцоўскі раён).

II. У намінацыі **«Бываліца»** — Ігар Пракаповіч (Паставы) і Марыя Цімінская (вёска Дзераўцы, Асіповіцкі раён).

III. У намінацыі **«Слоўка-салоўка»** — Мікалай Трубчык (вёска Лелікава, Кобрынскі раён).

IV. У намінацыі **«Сам сабе чараўнік»** — Іван Волкаў (вёска Псуя, Глыбоцкі раён) і Ніна Захарэвіч (Пастановы).

V. У намінацыі **«Перапевы»** — Ала Гайдоўская (Мінск) і Віталь Лапіцкі (Бабруйск).

VI. У намінацыі **«Байка»** — Галіна Сяргей (Гродна).

Лепшымі «прыпевачнікамі» прызнаны Мікола Камароў (Мінск), Сцяпан Кухарчук (Івацэвічы), Фёдар Лашкевіч (вёска Ліпень, Асіповіцкі раён), Станіслаў Лось (Глыбокае), Іван Міхайлоўскі (вёска Папелевічы, Смаргонскі раён), Станіслаў Шушэвіч (Мінск), Людміла Юшына (Гомель).

Усім адзначаным удзельнікам будуць уручаны прызы ад спонсара конкурсаў — фірмы «Дайнова». Мы віншуем пераможцаў і дзякуем усім удзельнікам конкурсаў. Да новых цікавых сустрэч на старонках «Звязды»!

ІМЕМ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Заключэнне Канстытуцыйнага суда Рэспублікі Беларусь

Аб адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 «Аб унясенні змянення ў пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 1995 г. № 7» і абзаца другога пункта 7 Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы»

Канстытуцыйны суд Рэспублікі Беларусь у саставе старшынствуючага — старшыні Канстытуцыйнага суда Ціхіні В. Г., намесніка старшыні суда Фадзеева В. А., суддзяў Васілевіча Г. А., Кенік К. І., Пастухова М. І., Падгрушы В. В., Серады Н. М., Цішкевіча С. І., Філіпчык Р. І.

з удзелам

прадстаўнікоў бакоў

Камісіі па заканадаўству Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якая ўнесла прапанову аб праверцы канстытуцыйнасці актаў — Новака В. А. — сакратара камісіі:

Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь —

Саснова А. В. — міністра працы Рэспублікі Беларусь,

Сукала В. А. — міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь

спецыяліста Шчарбацэвіч Я. П. — намесніка загадчыка аддзела заканадаўства аб сацыяльным развіцці Беларускага інстытута дзяржаўнага будаўніцтва і заканадаўства;

сведак: Каценка Н. Ф. і Шпакава С. Г.

разгледзеў у адкрытым судовым пасяджэнні справу «Аб адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 «Аб унясенні змянення ў пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 1995 г. № 7» (не для друку) і абзаца другога пункта 7 Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь. 1995. № 36. Арт. 897).

У судовым пасяджэнні прыняў удзел Сашчэка І. Ф. — намеснік Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь.

Вытворчасць па справе «Аб адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 «Аб унясенні змянення ў пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 1995 г. № 7» узбуджана 22 снежня 1995 г. па прапанове Камісіі па заканадаўству Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання. У прапанове ўказвалася, што пастанова Кабінета Міністраў супярэчыць Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь, таму што парушае правы ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў на сацыяльнае забеспячэнне. Адзначалася таксама, што пастанова не была апублікавана ў друку, што супярэчыць артыкулам 7, 34 і 52 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Пасля выдання 30 снежня 1995 г. Кабінетам Міністраў Пастановы № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы» Камісія па заканадаўству Вярхоўнага Савета 5 студзеня 1996 г. звярнулася ў Канстытуцыйны суд з прапановай аб праверцы абзаца другога пункта 7 указанай пастановы на прадмет адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь.

Камісія па заканадаўству Вярхоўнага Савета трынаццатага склікання падтрымала ўнесеныя ў Канстытуцыйны суд прапановы.

19 сакавіка 1996 г. Канстытуцыйны суд узбудзіў вытворчасць па справе «Аб адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь абзаца другога пункта 7 Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы» і аб'яднаў яго ў адну вытворчасць са справай «Аб адпаведнасці Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 «Аб унясенні змянення ў пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 1995 г. № 7».

Выслухаўшы прадстаўнікоў бакоў, спецыяліста, сведак, вывучыўшы матэрыялы справы, прааналізаваўшы палажэнні Канстытуцыі, законаў і іншых нарматыўных актаў, Канстытуцыйны суд устанавіў наступнае.

Артыкул 47 Канстытуцыі гарантуе грамадзянам Рэспублікі Беларусь права на сацыяльнае забеспячэнне ў старасці, у выпадку хваробы, інваліднасці, страты працаздольнасці, страты карміцеля і ў іншых выпадках, прадугледжаных законам.

У адпаведнасці з артыкулам 21 Канстытуцыі забеспячэнне правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь з'яўляецца найвышэйшай мэтай дзяржавы. Дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Беларусі, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах і прадугледжаныя міжнароднымі абавязацельствамі дзяржавы.

Згодна з артыкулам 23 Канстытуцыі абмежаванне правоў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб.

Артыкул 146 Канстытуцыі ўстанаўлівае, што ў выпадку разыходжання закона з Канстытуцыяй дзейнічае Канстытуцыя, а ў выпадку разыходжання іншага нарматыўнага акта з законам — дзейнічае закон.

Артыкулам 12 Закона «Аб Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь» прадугледжана, што любы закон не можа быць зменены ці адменены інакш, як шляхам прыняцця новага закона ці ўнясення змяненняў і дапаўненняў у дзеючы.

У адпаведнасці з артыкулам 2 Закона «Аб пенсіённым забеспячэнні» ўмовы, нормы і парадак пенсіённага забеспячэння ваеннаслужачых, а таксама асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў і членаў іх сем'яў рэгулююцца заканадаўствам аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых.

Спецыяльным законам, які вырашае ўказаныя пытанні, з'яўляецца Закон «Аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў», прыняты Вярхоўным Саветам 17 снежня 1992 года. У ім замацоўваюцца ўмовы назначэння пенсій гэтым катэгорыям асоб, памеры пенсій, а таксама парадак іх вылічэння з улікам асаблівасцей ваеннай службы і службы ў органах унутраных спраў. Артыкулам 13 Закона да ведання Кабінета Міністраў аднесены пытанні, звязаныя з парадкам назначэння і выплаты пенсій, вызначэннем асаблівасцей вылічэння выслугі гадоў асобных катэгорый ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў з захаваннем гарантый, прадугледжаных гэтым законам. У той жа час Кабінету Міністраў не прадастаўлена права змяняць устаноўленыя законам памеры пенсій.

Згодна з часткай трэцяй артыкула 42 гэтага закона пенсіі асобам афіцэрскага саставу, прапаршчыкам, мічманам і ваеннаслужачым, якія праходзяць службу па кантракту, асобам начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў і іх сем'ям налічваюцца з грашовых сродкаў гэтых ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу. Для налічэння ім пенсій улічваюцца ў парадку, які вызначаецца Кабінетам Міністраў Рэспублікі Беларусь, адпаведныя аклады па штатнай або апошняй займаемай пасадзе, аклады па воінскаму або спецыяльнаму званню, працэнтная надбаўка за выслугу гадоў (няспынную службу або работу), грашовая кампенсацыя ўзамен харчовага пайка, уключаючы выплаты, звязаныя з індэксацыяй грашовых сродкаў. Указанае грашовае забеспячэнне ў частцы, якая не перавышае 10-разовага памеру мінімальнай заработнай платы, улічваецца пры налічэнні пенсіі поўнасцю, а астатняя яго частка — у памеры 50 працэнтаў.

Пастановай Кабінета Міністраў ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 было ўстаноўлена, што з 1 жніўня 1995 года для ваеннаслужачых (акрамя ваеннаслужачых тэрміновай службы), асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў прымяняецца каэфіцыент 0,9 да службовага акладу. Гэтай жа пастановай прадугледжвалася, што пры налічэнні пенсій аклады за воінскія (спецыяльныя) званні і службовыя аклады ўлічваюцца з прымяненнем каэфіцыента 0,8.

Пастановай Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы» прызнана страціўшай сілу пастанова ад 31 ліпеня 1995 г. № 406. Адначасова абзацам другім пункта 7 гэтай пастановы прадугледжана, што пры налічэнні пенсіі аклады за воінскія (спецыяльныя) званні і службовыя аклады ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў улічваюцца з прымяненнем каэфіцыента 0,8.

Канстытуцыйны суд прыйшоў да высновы, што Кабінет Міністраў, устанавіўшы норму аб тым, што для разліку пенсій аклады за воінскія (спецыяльныя) званні і службовыя аклады ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў улічваюцца з прымяненнем каэфіцыента 0,8, фактычна змяніў нормы пенсіённага забеспячэння, гарантаваныя Законам «Аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў». Тым самым Кабінет Міністраў перавысіў свае паўнамоцтвы і парушыў артыкулы 21, 23 і 146 Канстытуцыі, артыкул 12 Закона «Аб Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь», а таксама частку трэцюю артыкула 42 Закона «Аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога саставу органаў унутраных спраў».

Канстытуцыйны суд звяртае таксама ўвагу Кабінета Міністраў на недапушчальнасць увядзення ў дзеянне нарматыўных актаў, якія датычаць правоў, свабод і абавязкаў грамадзян, без іх афіцыйнага апублікавання, што, у прыватнасці, мела месца ў адносінах да пастановы Кабінета Міністраў ад 31 ліпеня 1995 г. № 406. Гэта не адпавядае артыкулу 34 Закона «Аб Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь», пункту 1.2 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 15 жніўня 1994 г. № 49 «Аб некаторых пытаннях арганізацыі работы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь», а таксама не стасуецца з рашэннем Канстытуцыйнага суда ад 9 лістапада 1994 года «Аб прымяненні ў Рэспубліцы Беларусь неапублікаваных або не даведзеных да ўсеагульнага ведама іншым прадугледжаным законам спосабам нарматыўных актаў дзяржаўных органаў».

З улікам выкладзенага і кіруючыся артыкуламі 127, 128, 129 Канстытуцыі, артыкуламі 5, 6, 11, 36, 38, 40, 43 Закона «Аб Канстытуцыйным судзе Рэспублікі Беларусь», Канстытуцыйны суд Рэспублікі Беларусь

вырашыў:

1. Прызнаць неадпаведнымі Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь Пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406 «Аб унясенні змянення ў пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 1995 г. № 7», а таксама абзац другі пункта 7 Пастановы Кабінета Міністраў ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы». Лічыць іх не маючымі юрыдычнай сілы з моманту выдання.

2. Прапанаваць Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь прывесці рашэнні ўрада ў адпаведнасць з гэтым Заключэннем.

3. Апублікаваць гэта Заключэнне ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця ў «Народнай газеце», «Звяздзе», а таксама ў «Ведамасцях Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» і тых выданнях, дзе была апублікавана Пастанова Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 1995 г. № 707 «Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы».

4. Гэта Заключэнне ўступае ў сілу з дня прыняцця, з'яўляецца канчатковым, абскарджанню і апратэставанню не падлягае.

Старшынствуючы — старшыня Канстытуцыйнага суда Рэспублікі Беларусь В. Г. ЦІХІНЯ

10 красавіка 1996 г., г. Мінск
№ 3-32/96.

УСЁ ШВЕДЫ Ў ГОСЦІ ДА НАС. АЛЕ І МЫ ДА ІХ — ТАКСАМА

Нягледзячы на традыцыйную ўсебеларускую непавагу да адукацыі (вось і багаты на таленты ліцэй пры Беларускім дзяржаўным універсітэце месціцца ва ўмовах і антысанітарных, і ненармальных у сэнсе пажарнай бяспекі), зараз гасцямі беларускай сталіцы з'яўляюцца шведскія школьнікі.

А прыехалі вучні старэйшай у Швецыі школы (яна мае 350-гадовую гісторыю) якраз у той жа ліцэй пры Белдзяржуніверсітэце. На працягу дзесяці дзён юнакі і дзяўчаты з горада Векшэ праходзяць вучэбна-азнаямляльную стажыроўку. Адметна, што практыка падобных кантактаў доўжыцца вось ужо чацвёрты год. За гэты час у Швецыі пабывала каля 100 беларускіх ліцэістаў. Вось і зараз, пасля візіту шведскіх гасцей, 30 навучэнцаў ліцэя правядуць дзесяцідзёнку ў школе далёкага Векшэ. Дарэчы, Швецыя не адзіная краіна, куды наведваюцца, каб набрацца вучнёўскага вопыту, беларускія ліцэісты. Ёсць у іх трывалыя сувязі і з Англіяй, ЗША, Венгрыяй.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

КОЛЬКАСЦЬ БЕСПРАЦОЎНЫХ НА ВІЦЕБШЧЫНЕ ЎЗРАСЦЕ АМАЛЬ УДВАЯ...

Паводле прагнозу, сёлета на рынку працы Віцебшчыны з'явяцца 133,1 тысячы чалавек.

З іх, як чакаецца, 76,2 тысячы працаўладкуюцца самастойна, а яшчэ 19 тысяч — пры дапамозе службы занятасці. 11,6 тысячы чалавек па самых розных прычынах будуць зняты з уліку службы, а колькасць беспрацоўных, такім чынам, складзе на канец года 26,3 тысячы чалавек. Цікава, што на пачатак года колькасць «лішніх людзей» у вобласці была амаль удвая меншая — 13 тысяч 430 чалавек.

Сяргей ГРЫБ.

Сярод нямногіх прадпрыемстваў краіны, якія насуперак эканамічным катаклізмам упэўнена рухаюцца да намечанай мэты,— акцыянернае таварыства «Атлант» па выпуску бытавых халадзільнікаў «Мінск». Ва ўмовах вострай канкурэнцыі, нялёгкага падатковага прэса, што непамерным цяжарам кладзецца на вытворцаў, недахвату абаротных сродкаў, калектыў не толькі не зніжае тэмпаў, але і нарошчвае аб'ёмы выпуску прадукцыі. Халадзільнікі з маркай «Мінск» прабіваюць дарогу на сусветны рынак, карыстаючца попытам сярод спажыўцоў як на Усходзе, так і на Захадзе.

Учора на прадпрыемстве адбыліся штогадовы сход акцыянераў і канферэнцыя працоўнага калектыву. Аб вытворчых здабытках калектыву, яго планах на будучае гаварылі рабочыя прадпрыемства, акцыянеры. Гэтай знамянальнай падзеі і прысвячаюцца матэрыялы выпуску.

Леанід КАЛУГІН:

«ЗАДАЧА ДНЯ — ПРАЦАВАЦЬ НА АПЯРЭДЖАННЕ»

Ужо сем гадоў узначальвае Мінскі завод халадзільнікаў Леанід Калугін, які прайшоў шлях ад рабочага да кіраўніка буйнейшага ў рэспубліцы прадпрыемства.

Апошнім часам Леанід Іванавіч з'яўляецца прэзідэнтам акцыянернага таварыства «Атлант» па выпуску бытавых халадзільнікаў «Мінск».

Учора ў жыцці шматтысячнага калектыву адбыліся знамянальныя падзеі — штогадовы сход акцыянераў і канферэнцыя працоўнага калектыву. Напярэдадні мы сустрэліся з Леанідам Іванавічам і папрасілі падзяліцца думкамі пра здабыткі мінулага года, расказаць аб планах і перспектывах на будучае.

— ЦЯЖКАСЦЕЙ У НАШ ЧАС ЗАЎСЁДЫ ХАПАЕ, — гаворыць Леанід Іванавіч. — Але колькі б мы ні спасылаліся на іх, ад гэтага не лягчэй. Важна ўмець знаходзіць рашэнні ў любой сітуацыі, працаваць на апярэджанне. У гэтым — задача дня, выйсце з самага складанага становішча. Што і пацвярджаецца лепш за ўсё дасягнутымі вынікамі работы ў мінулым годзе. Летась мы выпусцілі 745 тысяч халадзільнікаў — на 5 тысяч больш, чым у папярэднім годзе. За гэты ж час на Баранавіцкім станкабудаўнічым заводзе, які ўваходзіць у састаў нашага акцыянернага таварыства, выпуск кампрэсараў для халадзільнікаў давялі да 1 мільёна 100 тысяч, што на 330 тысяч перавышае ранейшы паказчык. Нягледзячы на ўсе складанасці ў эканоміцы, атрымалі 447 мільярдаў рублёў прыбытку. Ён пайшоў на далейшую рэканструкцыю і расшырэнне вытворчасці, папаўненне ўласных абаротных сродкаў, сацыяльную сферу.

Немалаважнай заслугай усяго калектыву з'яўляецца тое, што мы, бадай, першымі сярод аднатыпных прадпрыемстваў у краінах СНД перайшлі на выпуск азона-бясшкодных агрэгатаў. І хоць на гэта затрачана нямала часу і сродкаў, аднак і вынік радуе: дакладна выконваем міжнародныя патрабаванні, што мае рашаючае значэнне пры выхадзе са сваім таварам на сусветны рынак.

Пастаянна абнаўляецца гама вырабаў. Сёлета паставім на паток восем мадэляў халадзільнікаў з маркай «Мінск», якія і па дызайну, і па эканамічнасці, эксплуатацыйных якасцях не ўступаюць еўрапейскім аналагам.

— Дарэчы, пра эканамічнасць. Большасць бытавых электрапрыбораў грашаць менавіта павышаным спажываннем энергіі. А як на гэтым фоне выглядаюць вашы халадзільнікі?

— Праблемам энергазберажэння на прадпрыемстве надаецца выключна вялікае значэнне. Ужо сёння па гэтых параметрах халадзільнікі «Мінск» на ўзроўні лепшых еўрапейскіх аналагаў. І тут многае залежыць ад кампрэсара. Перад намі паўстала задача — або купляць кампрэсары за мяжой, або іх выпуск наладзіць у нашай рэспубліцы. Спыніліся на апошнім варыянце. Партнёрам у гэтай справе стаў Баранавіцкі станкабудаўнічы завод. Закупілі навейшую тэхналогію па вытворчасці высокаэканамічных кампрэсараў у японскай фірмы, якая паставіла і адпаведнае абсталяванне. У выніку ў рэкордна кароткі час, усяго за паўтара года, змаглі пабудаваць, адладзіць і запусціць новую вытворчасць, разлічаную на выпуск 1,5 мільёна кампрэсараў, якія па сваіх якасцях знаходзяцца на ўзроўні сусветных патрабаванняў. І цяпер працягваем працаваць над іх далейшым удасканаленнем. Неўзабаве будзе запушчаны ў серыю новы ўзор кампрэсара, які дазволіць на 10—15 працэнтаў эканоміць электраэнергію. Пры сённяшніх цэнах на яе — немалаважны фактар.

— Цяпер важна не столькі выпусціць прадукцыю, няхай сабе і самай лепшай якасці, колькі знайсці для яе пакупніка. Ва ўсім свеце нарастае вострая канкурэнтная барацьба за рынкі збыту. Якія захады робіце, каб прабіцца туды?

— Усур'ёз заняліся маркетынгам, вывучаем запатрабаванні спажыўцоў. Апошнім часам прымалі ўдзел у многіх прэстыжных міжнародных выстаўках-кірмашах, у тым ліку у Бірмінгеме, што ў Англіі, а таксама ў польскім горадзе Познані, Ніжнім Ноўгарадзе, Новасібірску... На маю думку, мы занадта ахвочыя да ўсяго замежнага, не звяртаем належнай увагі на айчынныя тавары. Вось і плыве да нас усё без разбору, нярэдка далёка не лепшай якасці. Быў зроблены пэўны перапынак у пастаўках мінскіх халадзільнікаў у краіны Сярэдняй Азіі з-за адсутнасці механізма ўзаемных разлікаў. І на сённяшні дзень адсутнічае дамоўленасць паміж нацбанкамі Беларусі, Казахстана, Узбекістана аб узаемнай канвертацыі валюты. У выніку даводзіцца разлічвацца доларамі, якіх усюды не хапае. Але асноўным нашым рынкам была і застаецца Расія. Дарэчы, увесь метал, значную масу камплектуючых вырабаў атрымліваем менавіта адтуль.

Не забываемся і пра свайго спажыўца. Раней гандлёвыя арганізацыі спрабавалі «накручваць» свае працэнты на гандлі нашымі халадзільнікамі. Давялося разарваць кантракты з тымі фірмамі і магазінамі, якія непамерна ўздымалі планку гандлёвых «накрутак». Цяпер абгавораваем максімальныя надбаўкі да цаны: летам — пятнаццаць працэнтаў, зімой — дзесяць.

А ўвогуле ўсе ўмовы сёння дыктуе рынак, прамы кантакт са спажыўцом. Быць гаспадаром свайго тавару ва ўмовах вострай канкурэнцыі — значыць цалкам разлічваць на сябе, свае сілы, магчымасці: зрабіў — прадай, прычым без усялякай датацыі з боку дзяржавы. Адзінае выйсце тут — высокая якасць пры адносна меншых затратах. Таму і адказнасць у наш час узрастае ў дзесяткі, сотні разоў.

Пашыраем і сетку сервіснага абслугоўвання. Гэта таксама станоўча ўплывае на імідж нашага прадпрыемства. Неўзабаве плануем адкрыць шэраг фірменных магазінаў. Двайная выгада: з аднаго боку, лягчэй і прасцей будзе збываць тавар, з другога — адсочваць запатрабаванні спажыўца. Так сказаць, зваротная сувязь.

— Большасць прадпрыемстваў сёння спрабуе адмовіцца ад сацыяльнай сферы, або ў лепшым выпадку ўсяляк абмяжоўваюць сродкі для яе. Вы ж, наколькі вядома, і жыллё працягваеце будаваць, і дзіцячыя садкі ўтрымліваеце, і на медыцыну, фізкультуру і спорт грошай не шкадуеце.

— Як ні цяжка цяпер, але працягваем вырашаць жыллёвую праблему. Сёлета, напрыклад, мяркуем увесці ў эксплуатацыю каля паўтары сотні кватэр. Ну як рабочаму з яго адносна невысокай зарплатай купіць трохпакаёўку, калі яна цягне на 20 тысяч долараў? Вось і стараемся дапамагчы людзям. Тым, хто мае вострую патрэбу ў жыллі, выдаём пазыку. Забудоўшчык спачатку аплачвае 10 працэнтаў кошту кватэры, астатнюю суму крэдытуе на 10 гадоў прадпрыемства. Але і тут падыходзім канкрэтна: а якая ў чалавека зарплата, колькі ў яго дзяцей, які яго ўклад у справы прадпрыемства? І калі матэрыяльнае становішча цяжкае, частку крэдыту пагашаем за кошт прадпрыемства. Пэўнай катэгорыі людзей (пенсіянерам, інвалідам) жыллё наогул даецца бясплатна. Стараемся падыходзіць з улікам канкрэтных абставінаў. На балансе прадпрыемства тры дзіцячыя садкі, заводскі прафілакторый, медсанчасць, завяршаем будаўніцтва фізкультурна-аздараўленчага комплексу. За глабальнымі справамі імкнёмся не забываць пра канкрэтнага чалавека, яго турботы. Памятаем і пра нашых пенсіянераў. Многія атрымліваюць дабаўкі да сваёй асноўнай пенсіі. І зарплата стабільная. За мінулы год яна павялічвалася ажно шэсць разоў. Словам, стабільная работа і добрыя заробкі, вырашэнне сацыяльных праблем і прыводзяць да таго, што на прадпрыемстве адсутнічае цякучасць кадраў.

— І апошняе. Бываючы на многіх прамысловых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, перш за ўсё заўважаеш незвычайную ўзвінчанасць, заклапочанасць, нервовасць. У вашых жа рабочых, інжынераў нейкія прасветленыя твары. На іх выразна бачна задавальненне. І адносяцца яны да сваіх абавязкаў з душой, лічаць гэта кроўнай справай. Як вам удаецца ўсё гэта?

— Стагоддзямі людзі імкнуліся знайсці свайго роду формулу шчасця. І вось неяк давялося пачуць: шчасце — калі чалавек з радасцю ідзе раніцай на работу, а вечарам задаволены вяртаецца дадому. Як трапна сказана! Таму і імкнёмся стварыць у калектыве такую атмасферу, каб людзі сапраўды з радасцю ішлі на работу. Бо нішто так не ўзвышае чалавека, як праца. Таму побач са стварэннем нармальнай рабочай абстаноўкі імкнёмся ўсяляк заахвочваць уклад кожнага чалавека ў агульную скарбонку спраў. Для гэтага ёсць дошка Гонару і граматы, што ўручаюцца прынародна, прызы, падарункі. Да таго ж пра лепшых людзей стараемся больш пісаць у сваёй шматтыражнай газеце. І на сходах іх не абыходзяць увагай.

Або ўзяць такую выключна тонкую сферу дзейнасці, як творчасць. Колькі іх, сапраўдных творцаў, на заводзе! Шырока прапагандуем рух рацыяналізатараў і вынаходнікаў. Яны — залаты фонд прадпрыемства. Пастаянна клапоцімся аб павышэнні агульнаадукацыйнага ўзроўню, кваліфікацыі работнікаў прадпрыемства. Усё гэта і стварае той спрыяльны мікраклімат, дзе кожны адчувае сябе як у вялікай дружнай сям'і. На тым і стаім.

ГАЛОЎНЫ КАНВЕЕР

РЭПАРТАЖ

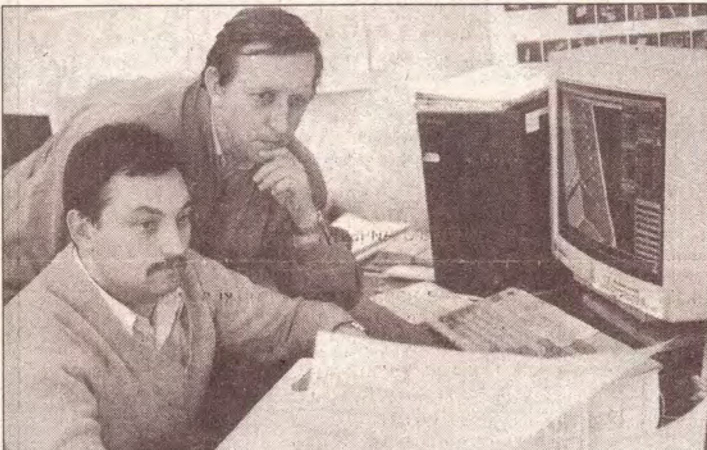

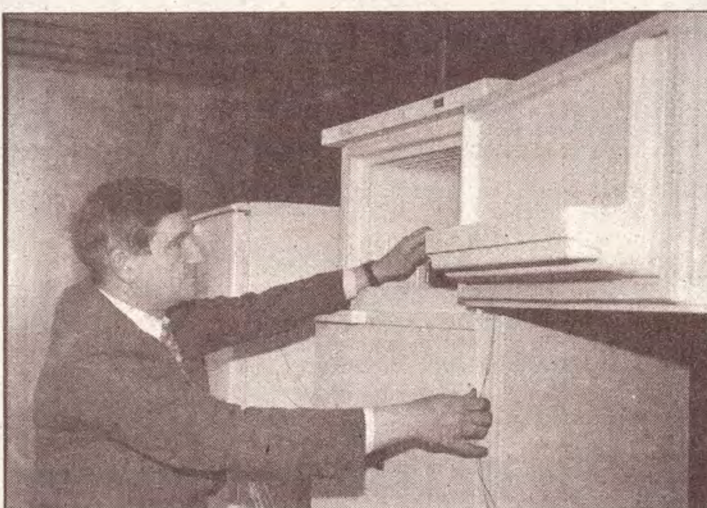

Плаўна, сантыметр за сантыметрам, рухаецца стальная стужка канвеера. Вось на пляцоўцы, якая яшчэ некалькі секунд назад была пустой, з'яўляецца беласнежная шафа, знешне падобная на халадзільнік. Але пакуль толькі знешне. Гэта — каркас, аснова будучага халадзільнага агрэгата. Малады рабочы Аляксандр Кашкан хутка, у вокамгненне, навешвае на касцяк шафы першы вузел — электрычную панель, дзе мацуюцца ўнутранае асвятленне, тэрмарэгулятар. Працуе спрытна, дакладна, кожны рух яго дакладна разлічаны, вывераны. А ён жа на канвееры ўсяго паўгода.

— Раней побач працавала некалькі дужых малайцоў, якія падносілі каркасы шафаў і ставілі іх на канвеер, — тлумачыць кіраўнік групы тэхнічнай інфармацыі Мікалай Васілеўскі, які суправаджае нас у гэтай своеасаблівай экскурсіі па Мінскаму заводу халадзільнікаў. — Потым заводскія ўмельцы сканструявалі і змантаравалі спецыяльныя аўтаматычныя лініі па падачы на канвеер гэтых шафаў. Якая эканомія працы і часу!

Пакуль адзін рабочы навешваў на шафу электрычную панель, другі з процілеглага боку канвеера ўстанаўліваў кампрэсар. Некалькі секунд — і ён на месцы...

Напярэдадні мы пабывалі ў канструктарскім аддзеле — свайго роду мазгавым цэнтры завода, дзе ідэі ўвасабляюцца ў якасна новыя распрацоўкі.

— Вось гэтыя кульманы, якія вы бачыце, — тлумачыць кіраўнік групы сістэмы аўтаматычнага праектавання Юрый Прадзед, — дажываюць тут апошнія дні. І наогул праз пару месяцаў не пазнаць будзе памяшкання. З завяршэннем намечанай рэканструкцыі па тэхнічнаму аснашчэнню мы ўступім у XXI стагоддзе: усе працэсы распрацоўкі асобных вузлоў і ў цэлым новай гамы халадзільнікаў будуць ажыццяўляцца выключна праз камп'ютэры. Дарэчы, кульманамі і так на працягу апошніх двух гадоў ніхто з канструктараў ужо не карыстаецца, іх надзейна замянілі камп'ютэры, між іншым, найлепшых узораў, набытых у ЗША. Яны зручныя ў рабоце, маюць неабходны запас памяці, надзейна ахоўваюць тэхнічныя сакрэты, што ў наш час мае выключнае значэнне. У новых нашых халадзільнікаў, што зараз распрацоўваюцца, выкарыстоўваецца сучасны дызайн. Мы дабіваемся, каб мінскі халадзільнік найперш меў свой адметны твар, не падобны на іншыя. І, здаецца, дабіліся свайго. Ужо ў гэтым месяцы пастаўлены на паток якасна новы ўзор халадзільніка «Мінск-152» — двухкамернага, з прыгожай знешняй аддзелкай і дакладна прадуманай унутранай планіроўкай. Ён эканамічны, мае шэраг пераваг не толькі над аналагічнымі вырабамі ў краінах СНД, але і ў Еўропе. І пакупнік гэта адразу ацаніў: ва ўсякім разе, узоры гэтай гамы халадзільнікаў больш за гадзіну ў магазінах не затрымліваліся. З поспехам укараняем у вытворчасць шэраг камп'ютэрных тэхналогій хуткага мадэліравання. Ёсць абсталяванне для выпуску дробнааптовых партый — па 100—200 штук. У планах нашых канструктараў — якасна новыя ўзоры, якія па сваіх параметрах будуць адпавядаць сусветнаму ўзроўню, а ў нечым і наогул не мець аналагаў. Толькі пры такой умове мы выканаем асноўную задачу: з[illegible]жам выстаяць і перамагчы ў [illegible]рай канкурэнтнай барацьбе за рынкі збыту.

З канструктарскага бюро мы трапілі ў доследна-эксперыментальны цэх — месца, дзе распрацоўкі праекціроўшчыкаў увасабляюцца ў метал і пластмасу, нараджаюцца ўзоры новых халадзільнікаў. Намеснік начальніка цэха Іван Кручок з гордасцю паказваў справы рук тутэйшых умельцаў. Прычым многім з іх апрача высокай тэарэтычнай і практычнай падрыхтоўкі ўласцівы дар творцы. Тут мы ўбачылі якасна новы ўзор халадзільніка «Мінск-258», з акругленымі дзверцамі, які сваім знешнім і ўнутраным дызайнам, зручнасцю, надзейнасцю, эканамічнасцю пераўзыходзіць вядомыя айчынныя і замежныя маркі.

— Сярод тых, хто стварае гаму навейшых агрэгатаў, брыгадзір слесараў Аркадзь Махрачоў, — расказвае Іван Пятровіч. — Залатыя рукі ў чалавека! Летась падышоў час яму ісці на заслужаны адпачынак, а тут як раз у самым разгары распрацоўка мадэлі «Мінск-152», ды і новую электрапліту трэба было ўвасабляць у метал. Адчуваем, не справімся без Аркадзя Сяргеевіча. І брыгадзір зразумеў нас, застаўся ў калектыве. Такія, як ён, майстры на хаду ўлоўліваюць ідэі і задумкі канструктараў, а нярэдка і дапаўняюць, удасканальваюць іх сваімі прапановамі. Гордасцю не толькі цэха, але і завода з'яўляюцца слесары Уладзімір Ерафееў, Аляксандр Пятухоў, інструментальшчык Леанід Абражэвіч — усіх і не пералічыць! Яны — наш залаты фонд.

«Фанаты» ёсць у кожнай справе, у творчай — найперш. Гэтыя рысы ў першую чаргу, як мне падалося, уласцівы інструментальшчыкам. Па тым з якой гордасцю свяціўся твар начальніка інструментальнай вытворчасці Валянціна Карбановіча, калі ён знаёміў нас з цэхамі і ўчасткамі, як хораша і з захапленнем апавядаў аб творчых здабытках калектыву, можна было зразумець: вось таксама чалавек, улюбёны ў сваю справу. Без найноўшай аснасткі не стварыць доследнага ўзору сучаснага кампрэсара, які выпускае для МХЗ Баранавіцкі станкабудаўнічы завод. Распрацавала новы агрэгат японская фірма. Яна была гатова пастаўляць і сваю аснастку, але за вялікія грошы, прычым у цвёрдай валюце. Аднак інструментальшчыкі пасядзелі, паламалі галаву і самі зрабілі аснастку не горшую за японскую, але ў некалькі разоў таннейшую. І так ва ўсім. У распараджэнні інструментальшчыкаў найноўшыя станкі з лічбавым праграмным кіраваннем. Ці не таму пры апрацоўцы асобных дэталяў дасягаецца найвышэйшы клас чысціні — чатырнаццаты.

Пабывалі мы ў гэты дзень і ў цэху № 1, адкуль халадзільнікі пачынаюць свой шлях на зборачны канвеер. Намеснік начальніка цэха Юрый Яфімаў паказаў сучасную аўтаматычную лінію па вырабу дзверцаў італьянскай фірмы «Скарыёні», якая замяніла французскую лінію, што адпрацавала тут больш як 25 гадоў. Цікава было назіраць за тым, як штампуюцца панелі шафы, як усё гэта затым ідзе на афарбоўку.

...Бясконцым патокам рухаюцца па канвеерах халадзільнікі. Такіх канвеераў у зборачным цэху пяць. Вырабы павольна абрастаюць усё новымі і новымі дэталямі і вузламі, пакуль не сходзяць з канвеера. Кожныя 20 секунд — новы халадзільнік. Далейшы іх шлях — на выпрабавальныя стэнды, дзе яны правяраюцца на эканамічнасць, герметычнасць, электрычную бяспеку...

І, нарэшце, завяршальны этап — упакоўка. На спецыяльных аўтаматычных лініях іх запакоўваюць у кардонныя скрынкі, абвязваюць і адпраўляюць на склад гатовай прадукцыі. Адтуль — па краінах і кантынентах, да спажыўца.

Усё, што сёння робіцца на заводзе, падпарадкавана адной мэце: зрабіць самы лепшы, самы даступны і зручны халадзільнік, разлічаны на любы густ. Да таго ж ён павінен быць па кішэні пакупніку — айчыннаму і замежнаму.

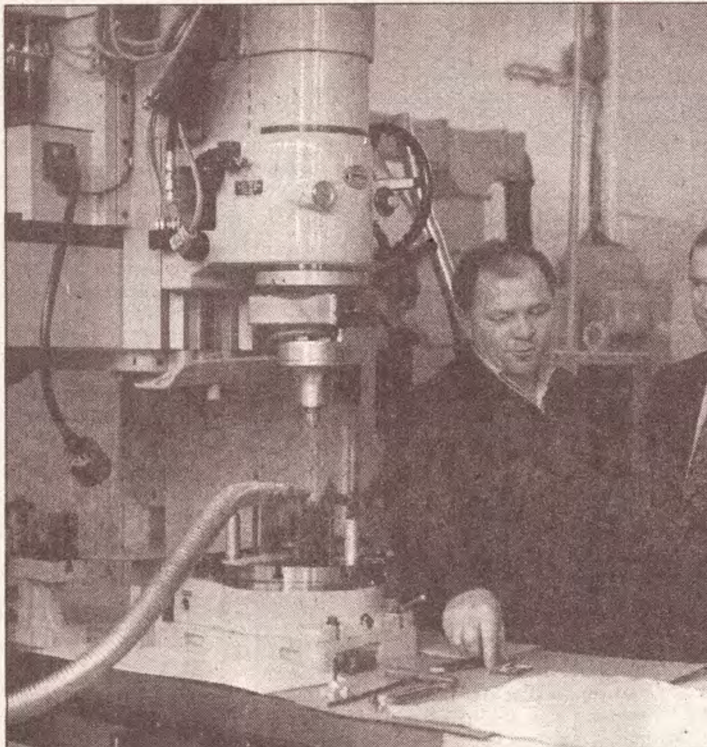

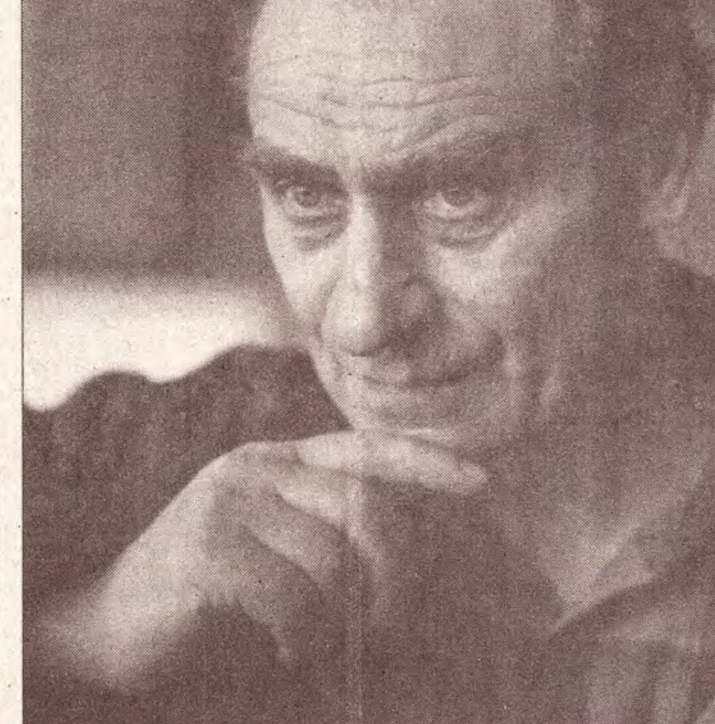

НА ЗДЫМКАХ: інжынеры-канструктары Анатоль Саломка і Уладзімір Савіцкі. Іх асноўным рабочым інструментам стаў камп'ютэр;на ўчастку зборкі дзверцаў; інжынер-выпрабавальнік Мікалай Цвірко;старшыня прафсаюзнага камітэта Валерый Нікалаенка (у цэнтры) гутарыць са шліфавальшчыкам Міхаілам Мейшутовічам і начальнікам участка Віталем Картавіцкім; на канвееры — мінскія халадзільнікі; намеснік дырэктара па камерцыйных пытаннях і знешніх эканамічных сувязях Васіль Досаў гутарыць з прадстаўніком амерыканскай фірмы «Джэнерал электрык» Пятром Шопам; брыгадзір слесараў доследна-эксперыментальнага цэха Аркадзь Махрачоў.

Матэрыялы старонкі падрыхтавалі Уладзімір ГОЙТАН, Мікалай АМЕЛЬЧАНКА (фота).

Віктар ІВАНОЎ

«МЫ НЕДАРАВАЛЬНА СПАЗНІЛІСЯ СА ЗВАРОТАМ ДА СУСВЕТНАЙ СУПОЛЬНАСЦІ»

Адна з прымет жыцця Беларусі ў пасля-чарнобыльскі перыяд — падключэнне да ліквідацыі наступстваў бяды недзяржаўных грамадскіх арганізацый, якія ў той ці іншай ступені ўнеслі свой уклад у гэту, бадай, самую важную справу па выратаванню беларускага народа. З кіраўніком адной з іх — прэзідэнтам Беларускай асацыяцыі садзейнічання ААН Віктарам ІВАНОВЫМ гутарыць наш карэспандэнт.

— Пэўна, у жыцці кожнага чалавека здараюцца сустрэчы, якія так моцна ўзбагачаюць яго новай інфармацыяй аб, здавалася б, вельмі добра знаёмай праблеме, што ён пачынае інакш успрымаць і ацэньваць мінулы вопыт. Для мяне падобнай падзеяй стала гутарка ў снежні 1990 года ў Маскве (тады яшчэ сталіцы СССР) з Маргарэт Джоан Энсці, намеснікам генеральнага сакратара ААН. Перад самым прыездам у Маскву на прадстаўнічую канферэнцыю «ААН на мяжы XXI стагоддзя», у якой ўдзельнічалі яшчэ два намеснікі генсека ААН, кіраўнікі яе галоўных дэпартаментаў, высокапастаўленыя прадстаўнікі буйнейшых міжнародных арганізацый, пані Энсці была прызначана першым ААНаўскім каардынатарам па чарнобыльскай праблеме.

Дык вось, у гэтай якасці яна ў першы дзень свайго знаходжання ў Маскве адразу была прынята Мікалаем Рыжковым, Старшынёй Саўміна СССР. А наступная сустрэча вечарам у гасцініцы ў пані Энсці была з намі, дэлегатамі Асацыяцыі садзейнічання ААН. Як вы разумееце, гэта гутарка адбылася па настойлівай просьбе беларускага боку. Размова наша доўжылася амаль тры гадзіны. Мы імкнуліся данесці Маргарэт Энсці ўсю страшэнную праўду аб наступствах Чарнобыля. Яна нас уважліва слухала, распытвала, удакладняла асобныя факты і лічбы.

І, як мне здалося, пранікласся трывогай і болем беларускага народа. Хаця яна, на мой погляд, была ў значнай ступені дасведчаная ў чарнобыльскай праблематыцы, але для пані Энсці навіной прагучала тое, што Беларусь пацярпела больш за іншых. Дагэтуль яна лічыла першай сярод ахвяр Чарнобыля Расію, другой — Украіну, а потым ужо Беларусь.

Пад уплывам пачутага ад нас у Маргарэт Энсці вырвалася: «Усё разумею і вельмі спачуваю, але вы спазніліся са зваротам па дапамогу да сусветнай супольнасці на пяць гадоў». І дала нам зразумець, што цяпер Беларускай ССР нерэальна разлічваць на буйнамаштабную міжнародную дапамогу. Бо мы недаравальна доўга маўчалі і толькі праз столькі часу нарэшце вырашылі ўдарыць у званы. Гэта, на думку пані Энсці, абавязкова трэба было рабіць адразу па гарачых слядах.

Можаце ўявіць мой стан. Я і іншыя яе субяседнікі пачалі горача пераконваць, што менавіта цяпер, калі канчаткова стала відавочнай панарама разбуральнага ўплыву радыенуклідаў на здароўе людзей, Беларусі як ніколі патрэбна замежная падтрымка.

— Віктар Мікалаевіч, прабачце, можа, за празмерную цікаўнасць, але як вам усё ж удалося прабіцца да пані Энсці і так доўга размаўляць з ёй? Наколькі я ведаю, згодна з пратаколам, візіты высокіх службовых асоб загадзя распісваюцца па хвілінах, і завалодаць іх часам на 2-3 гадзіны людзям, якія не ўпі[illegible]

— Нам, беларусам, сустрэцца з пані Энсці дапамагла Валянціна Цярашкова, першая жанчына-касманаўт. Яна ў той час узначальвала Саюз савецкіх таварыстваў дружбы з замежнымі краінамі і была ў ліку арганізатараў канферэнцыі. З Цярашковай мы дагэтуль неаднойчы бачыліся. Мала хто ведае, што карані па бацьку гэтай слаўтай жанчыны з Беларусі. Таму адносіны яе да беларусаў былі асаблівыя. Яна без прамаруджвання адгукнулася на просьбу арганізаваць нам, дэлегатам канферэнцыі, сустрэчу з ААНаўскім адміністратарам, за што мы ёй былі вельмі ўдзячныя.

— А чаму мы, як кажуць, пайшлі на прамы кантакт з пані Энсці? Справа ў тым, што ў той час [illegible] дамлялі сёння ўжо ўсім зразумелую рэч: Чарнобыль — катастрофа глабальная, і эфектыўна змагацца з яе наступствамі немагчыма без дапамогі сусветнай супольнасці. А самы жуткі і надзейны шлях прыцягнуць яе ўвагу да нашай бяды — трыбуна ААН, яе вялікі аўтарытэт і матэрыяльныя фінансавыя рэсурсы. Таму мы перадалі пані Энсці запрашэнне міністра замежных спраў наведаць Беларусь і самой пераканацца ў справядлівасці нашых слоў. Неўзабаве яна прыехала ў Мінск.

— У тым, што мы спазніліся данесці народам свету горкую праўду пра Чарнобыль, — хутчэй наша бяда, чым віна. Прыкра, але мы ў 1986 годзе па прычыне нашага савецкага менталітэту і адсутнасці поўнай аб'ектыўнай інфармацыі не бачылі вялікага сэнсу дзейнічаць праз замежныя грамадскія арганізацыі, асабліва багатых краін Захаду. Тады мы празмерна спадзяваліся на розум і прадбачлівасць партыі, на аўтарытэт і моц урада СССР. І зусім не прымалі ў разлік намаганні грамадскіх арганізацый.

— Згодны з вамі. Не буду развіваць гэту тэму, зазначу толькі, што для апошніх пяці гадоў пасля-чарнобыльскай эпохі была якраз характэрна высокая актыўнасць няўрадавых арганізацый у гэтым накірунку. Дзякуючы іх намаганням удалося прыцягнуць увагу грамадскасці планеты.

Сярод значных акцый нашай арганізацыі я хачу назваць міжнародную сустрэчу ў Мінску. На ёй мы звярнуліся да ўсіх асацыяцый садзейнічання ААН (яны дзейнічаюць у большасці краін свету), а праз іх — да сусветнай супольнасці аб дапамозе Беларусі, Украіне і Расіі ў ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай катастрофы.

Тут трэба сказаць, што ў цывілізаваных краінах падобныя асацыяцыі карыстаюцца павагай сярод насельніцтва і аўтарытэтам ва ўладаў. Сярод членаў асацыяцый звычайна шмат вядомых людзей, былых палітыкаў.

Каштоўнасць гэтага звароту, на мой погляд, у тым, што гэта была першая маштабная спроба праінфармаваць сусветную грамадскасць па недзяржаўных каналах. І мы былі пачуты ў Еўропе, Паўночнай і Паўднёвай Амерыцы, Азіі і Афрыцы.

Ужо ў час наступнага буйнога мерапрыемства — міжнароднага семінара ў 1991 годзе па правах чалавека, які мы наладзілі ў Мінску сумесна з нашымі калегамі з ЗША, адчулі жаданне амерыканцаў дапамагчы нам. Тады пані Тобі Гаці, першы віцэ-прэзідэнт амерыканскай Асацыяцыі садзейнічання ААН (цяпер памочнік дзяржсакратара ЗША), наведала бальніцы і клінікі Беларусі, шмат гутарыла з медыкамі, спецыялістамі, ахвярамі Чарнобыля. Пасля вяртання дамоў Тобі Гаці ініцыіравала пісьмо членаў сваёй асацыяцыі ў кангрэс і іншыя дзяржаўныя інстытуты ЗША з просьбай разгледзець пытанне аб дапамозе Беларусі.

І такіх прыкладаў можна прывесці шмат. Хаця трэба мець на ўвазе, што не ўсюды ў свеце адэкватна ўспрымаюць вынікі Чарнобыля. У Індыі, дзе дэлегацыя нашай асацыяцыі была прынята на вышэйшым узроўні, не разумелі нашай трывогі. На наш расказ пра ахвяры катастрофы там многія ў сваю чаргу гаварылі аб тым, што ў Індыі за месяц ад хвароб, нястачы і галечы памірае непараўнальна больш людзей. І што — Індыі крычаць пра гэта на ўвесь белы свет?

Не адчуваюць у многіх афрыканскіх краінах чарнобыльскага болю Беларусі. Іх можна зразумець — там сваіх найвастрэйшых праблем больш чым дастаткова.

Так, мы спазніліся і не ўсюды сёння да нашага гора ставяцца аднолькава. А таму мы, я маю на ўвазе грамадскія арганізацыі, павінны яшчэ больш упарта працаваць і з тымі краінамі, якія спачуваюць Беларусі і гатовы дапамагаць змагацца з наступствамі катастрофы, і з тымі, дзе яшчэ не ўсвядомілі пагрозы вынікаў выбуху рэактара Чарнобыльскай АЭС для ўсяго чалавецтва.

Але не варта разглядаць атрыманне гуманітарнай дапамогі [illegible]

[illegible] таксама даведаліся, колькі добрых спраў у Нарвегіі, іншых краінах робіцца па ініцыятыве грамадскасці.

Думаецца, усялякай падтрымкі заслугоўвае прапанова ўдзельнікаў семінара правесці форум грамадскасці Беларусі і сфарміраваць на ім Нацыянальны грамадскі савет па праблемах экалогіі і ліквідацыі наступстваў Чарнобыля. Гэты савет можа і павінен узяць на сябе распрацоўку канцэпцыі экалагічнай бяспекі Беларусі, нацыянальнай праграмы экалагічнага выхавання моладзі.

Гутарыў Леанід ЛАХМАНЕНКА.

СТЫЛЬ ЖЫЦЦЯ

Якаў НАВУМЕНКА:

«ХАЧУ ПРАЦАВАЦЬ ДЛЯ СВАЁЙ КРАІНЫ»

Спявак, якога нарадзіла для слухача народная песня, зараз працуе і ў эстрадзе. Многія не разумеюць: дзе ж Навуменка сапраўдны? Вас ён кожны раз на канцэрце імкнецца пераканаць: сапраўдны — не ў абліччы, а ў сэрцы. На яго сольным канцэрце, які рыхтуецца ў рамках фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, можна будзе адчуць, што на сэрцы ў Якава Навуменкі. Ды, магчыма, і з нашай размовы таксама.

— Вы зараз працуеце ў Дзяржаўным канцэртным аркестры. Але ёсць яшчэ «Бяседа». Дзе ж ваша душа адчувае сябе больш натуральна?

— Яшчэ ў школе займаўся песняй эстраднай, народную слухаў на гулянках і не думаў, што сам заспяваю. Пачалося ўсё з музычнага вучылішча, сэрца падказала, што беларуская песня — гэта цудоўна і цікава.

Займаўся прафесіянальнай музыкай, акадэмічнай, харавой. Потым адчуў, што мне падабаецца народнае мастацтва, што магу ў гэтым нешта зрабіць. Магу зрабіць тое, чаго не можа ніхто, — прыгожа расспяваць мелодыю. Ёсць практыка ў вывучэнні народных песень, я магу нават адну і тую ж мелодыю праспяваць у розных стылях.

А эстрада — яна была і засталася. Я быў лаўрэатам Усесаюзнага конкурсу, у Калоннай зале ў Маскве быў наш канцэрт, дзе мне прапанавалі пайсці вучыцца ў інстытут імя Гнесіных. Падумаў — і перайшоў з кансерваторыі туды, на аддзяленне «Народныя спевы», дзе рыхтуюць прафесіянальных выканаўцаў народнай песні. Я быў першы спецыяліст у гэтым жанры на Беларусі.

— Адно другому не перашкаджае?

— Вядома, не. Я ж быў салістам радыё, калі Еўдакімаў пайшоў. Пакуль быў эстрадны ансамбль, я там працаваў. Потым стала выдаткоўвацца ўсё меней грошай, калектыў гэты развалўся. Трэба было нешта рабіць. У гэты час якраз яшчэ і Пархоменка з'ехала за мяжу... Тады музычным кіраўніком радыё быў Леанід Захлеўны. Ведаючы, што я займаюся і люблю народную песню (у мяне з народнага хору яшчэ было трыо «Крыніца»), ён прапанаваў на базе «Жывіцы» стварыць новы калектыў.

У мяне такая асаблівасць характару, што доўга не магу працаваць у адным музычным жанры. Калі месяц спяваю эстраду, мне гэта надакучае і трэба абавязкова пераключыцца на іншую музыку. Вельмі дапамагае, і потым усё ідзе нармальна. А бывае і наадварот.

— Як у калектывах успрымаюць пераключэнні?

— Нармальна. «Бяседа» мяне ўспрымае як свайго, я адзін са стваральнікаў калектыву, таму адносіны як да кіраўніка. Леанід Канстанцінавіч робіць аркестроўкі песень, інструментальную музыку, карэкціруе ўсё па кампазітарскай частцы. Але матэрыял і пошукавая праца — мая.

— Многа калектываў, якія спяваюць народную песню. «Бяседа» арыентуецца на больш папулярны пласт народнай музыкі...

— Я спецыяльна ўзяў гэты напрамак. Калі яшчэ займаўся ў вучылішчы, вельмі захапіўся народнай песняй, стаў вывучаць яе, капацца ў бібліятэках, сховішчах. Хадзіў да Зінаіды Мажэйка ў Акадэмію навук, бачыў, у якім стане знаходзяцца там матэрыялы ў фанатэках, сабраных многімі даследчыкамі. Горы нікому непатрэбных плёнак. Магчыма, некалі дойдуць да іх рукі спецыялістаў. Я хачу, каб гэта гучала. Таму што песня — толькі гукавое мастацтва. Так, гэта і добрая паэзія, але гэта і музыка. Я лічу, што кожны артыст у свой час павінен музыку прачытаць па-свойму. І народную песню таксама. Чым цікавей — тым лепей. Хачу пашырыць межы ўвагі гледачоў, каб было цікава і для старэйшага пакалення, і для моладзі. І каб прыдаць форму, пэўнае гучанне, каб падабалася, як у свой час зрабілі «Песняры». Хоць цяпер як чалавек, які вывучае фалькор, я разумею, што яны нанеслі шкоду народнай музыцы: мянялі мелодыю, словы, ламалі традыцыі. Зараз яны правільна пішуць: «апрацоўка народнай песні». А сапраўдная народная — гэта аўтэнтычнае мастацтва, што бытуе ў натуральных умовах. «Бяседа» таксама робіць апрацоўкі. Але ў нас вельмі блізкае гучанне для першапачатковага і заадно мы імкнёмся прыдаць сучаснае гучанне. Думаю сінтэзатары ўводзіць, новыя аранжыроўкі. Хутка, магчыма, з'явіцца цэлая праграма новых песень.

— Вам не здаецца, што мала апошнім часам нашы эстрадныя спевакі запісалі беларускіх песень?

— Не, не мала, проста зараз больш арыентуюцца на рускамоўных слухачоў. Любы артыст хоча, каб яго чулі ўсюды. А ў Расіі беларускую мову ўспрымаюць не заўсёды добра. Хоць ёсць раёны, напрыклад, у Сібіры, дзе многа беларусаў і дзе з задавальненнем слухаюць беларускія песні, проста «на ўра». А ёсць і такія раёны, калі на канцэрце прама крычаць: «Давай на рускай!». Хоць я, напрыклад, стараюся спяваць па-беларуску ўсюды. Мне гэта падабаецца.

Кожны артыст працуе дзеля сваіх мэт, у кожнага сваё разуменне задачы. Я працую для людзей. І не думаю пра нейкую папулярнасць. Нават пра імідж не думаю. Часта бывае, калі прыязджаю на канцэрт з «Бяседай», а ўсе чакаюць Навуменку ў строгім касцюме. Ці наадварот, чакаюць эстраднага спевака, а тут з'яўляецца ў саламяным капелюшы... Вось такі розны імідж, напэўна і дрэнна, таму што людзі самі часам не ведаюць, чаго жадаюць.

Кожны артыст зыходзіць са свайго меркавання пра творчасць і адпаведна працуе. Я хачу працаваць для сваёй краіны, для сваіх людзей. Каб у нас ведалі нашы песні, спявалі. Не сакрэт, што песня здольна выхоўваць.

Некаторыя чуюць добрую песню на беларускай мове — і адносіны да мовы мяняюцца.

— А пісаць уласныя песні — яшчэ адна спроба пераключэння?

— Я не прафесіянальны кампазітар. Я пішу, калі ў мяне выліваецца гэта, настрой нейкі находзіць. Немагчыма сказаць, чаму яна ўзнікае, творчасць. Яна зусім не растлумачаны працэс, ад Бога. Чалавек мае толькі права выбару: зрабіць гэта ці не. Чалавек перадае тое, што хоча праз яго данесці Бог.

— Якаў Навуменка звычайна выглядае перад гледачамі жыццярадасным. Ці заўсёды выгляд адпавядае ўнутранаму стану?

— Не, вядома. Бываюць перыяды, калі здаецца, што ўсё дарэмна, бессэнсоўна. Потым гэты перыяд праходзіць.

— А як у сям'і ўспрымаюцца такія перыяды?

— Нармальна. У мяне ў сям'і ўсё добра.

— Няўжо і праўда, што ў вольны час вы любіце садзіць кветкі?

— Так. Мне вельмі падабаюцца прыгожыя кветкі. Прыйшоў да некага, убачыў прыгожую кветку, адшчыкнуў, дома пасадзіў. І «балдзею». Стварыў своеасаблівую аранжарэю. З кубачкам кавы пасядзець там — ну проста адно задавальненне! На жаль, у кватэры малавата месца...

— Ваш любімы напой?

— Зараз я п'ю «Вяйнянскую крыніцу» самых розных відаў, магілёўская вадзічка, вельмі смачная, што там усялякія «трайплы»... Дарэчы, не ўсюды па Мінску яна ёсць. Але на «Усход», дзе я жыву, рэгулярна завозяць. Простую ваду ўвогуле перастаў ужываць.

— Любімы від адпачынку?

— У мяне вельмі добры сабака. Спаніэлька Маша.

— І вы асабіста за ёю бегаеце?

— Не, не бегаю. Я спортам не займаюся даўно. Хоць у свой час займаўся. Я проста люблю яе. Гэта сапраўдная мая сяброўка. З сынам многа часу праводжу. Ён зараз дзесяцігадовы хлопец. Такі ўзрост, калі ўсё цікава, на ўсе пытанні трэба адказаць.

— А зносіны з жывой прыродай — лес, поле, луг?

— Усё гэта цудоўна. І зноў жа, калі глядзець на гэта з вышэйшых пазіцый. Мы — такія ж дрэвы, кветкі. Я ж аршанец, прабачце, як кажуць, «аршанскі бандыт». Вырас на Дняпры. Зараз, канешне, адпачынак на прыродзе выпадае рэдка. Іншы горад, іншыя ўмовы.

— Ці часта наведваеце родны горад?

— Зараз — не, радні мала засталося.

— Як складаюцца адносіны з іншымі беларускімі артыстамі?

— Я не магу сказаць, што сябрую з некім. Добрыя адносіны ў мяне з хлопцамі з аркестра. Я неканфліктны чалавек. Не лаюся, не пляту інтрыгі. Мне не патрэбна зло, і не хачу нікому яго рабіць.

— Ці ёсць людзі, з якімі вы заўсёды адкрыты?

— Быў сябар у Оршы, які нядаўна памёр. Сапраўдны сябар, з якім можна было сказаць адзін аднаму ўсё. А зараз жонка такі сябар. І болей няма людзей, перад якімі я мог бы раскрыць патаемныя куточкі сваёй душы. Ды і не заўсёды гэта патрэбна.

— Апошнім часам усё меней прыгажосці ў тым, што адбываецца навокал.

— Напэўна, гэта таксама натуральны працэс. Дабро і зло — катэгорыі складаныя. І вечныя. Кожны чалавек, калі праходзіць свой жыццёвы шлях, павінен для сябе вызначыць, што ёсць што. І зрабіць нешта, каб не апаганіць сваю душу і застацца добрым чалавекам. Бог — гэта духоўныя законы Сусвету. Зараз яны часта парушаюцца. Калі мы жывём у адпаведнасці з духоўнымі законамі, то жыццё становіцца царствам Божым. Я не адразу да гэтага прыйшоў. Але зараз для мяне ўсё зразумела і ясна.

— Але добра, калі духоўнае багацце падмацавана нейкім жыццёвым «мінімумам».

— Я не скарджуся на жыццё. Зразумела, нейкі мінімум павінен быць у чалавека, каб забяспечыць сваё цела. А ўсё астатняе ўсё роўна залежыць ад Бога, ад таго, што дадзена чалавеку. Якаў Навуменка небагаты чалавек — фізічна. У прынцыпе, гэта і неабавязкова.

Да чаго вы імкняцеся? Некаторыя нашы музыканты думаюць пра «Грэмі», хтосьці арыентуецца на «Авацыю»...

— Нічога гэтага не трэба. Я проста атрымліваю задавальненне ад таго, што раблю. Мне цікава стварыць нешта. Я задаволены, калі гэта прыгожа.

— Прапаноў ад нейкіх фірмаў узяць вас пад апеку не было?

— Не. Але зноў-такі, любы чалавек павінен усё рабіць сам. Калі спадзявацца на некага, наўрад ці што атрымаецца. На ўласным вопыце я пераканаўся ў гэтым. Ну, а калі хто прапануе супрацоўніцтва, я буду працаваць як заўсёды. Лічу, што сваю справу раблю нядрэнна. Бачу, як успрымае глядач, а гэта самы дакладны паказчык.

— А ў вас не было прапаноў рабіць рэкламу, нейкім фірмам у выглядзе песень? І фірме добра, і артысту...

— Я не супраць. Думаю, што нічога дрэннага тут няма, калі зроблена прафесіянальна, як, напрыклад, сокі фірмы «Олдвік». Мне заказваў Гандлёвы дом «На Нямізе» песню. Там быў такі жудасны тэкст! Я сказаў, што калі толькі ў магазіне пару разоў пракруцяць для сябе, то магу запісаць толькі для ўнутранага карыстання. Мне грошы таксама патрэбны. Узровень такі, што нельга выносіць на шырокага слухача. Потым пачуў тую песню па радыё, тут жа патэлефанаваў, сказаў, што супраць гэтага. Але калі рэклама робіцца добра і прафесіянальна — чаму б і не?

— А калі ацэньваць узровень прафесіяналізму на беларускай эстрадзе?

— Я думаю, што мы адстаём чыста па матэрыяльных укладаннях. Вядома, мы маглі б мець суперапаратуру, супер-запіс і г.д. На жаль, не маем. Вось я два гады таму быў у Швецыі. Пайшоў на танцпляцоўку, проста паслухаць, што іграюць, і на якім узроўні. Ды любая беларуская каманда запроста магла б іграць на танцах у Швецыі. Я лічу, што ў нас узровень прыстойны. У беларускай эстрады ёсць свой твар, яна адрозніваецца ад іншых. У любую рэспубліку паедзеш — абавязкова адчуваеш адрозненне ад расійскай. А каб яшчэ нам трошкі грошай — на добры запіс, «раскрутку»...

— Вы запісалі альбом. Ці пойдзе ён у «народ»?

— А я яго запісаў не для продажу. Хутчэй для інфармацыі, чыста для знаёмства — паказаць, што робіць спявак Якаў Навуменка. Таму што для многіх Навуменка — гэта дзесьці там, далёка, на радыё, па тэлебачанні... Прыязджаеш на канцэрт, часам пытаюцца: «А вы брат таго?..» — «Ды не, — кажу, гэта я сам». Неяк пад Новы год давялося ўвогуле на канцэрце спяваць пад гармонік — і эстраду, і народныя песні. Людзі не маглі паверыць, што «той самы» можа вельмі нават проста выйсці ды пажартаваць.

Гутарыла Ларыса ЦІМОШЫК.

ЛАЎКА АЎТААМАТАРА

ЧЫМ АДКРУЦІЦЬ ШПІЛЬКУ

Існуе шмат прылад і спосабаў, як гэта зрабіць. Ад складаных прамысловых шпількавёртаў да абцугоў, пасаціжаў, ручных ціскоў ці нават газавых ключоў. Але справа ў тым, што цела шпількі пашкоджваецца (не лічачы карыстання шпількавёртам), а потым разбураецца.

Шпількі лёгка адкруціць прыладай, якая паказана на малюнку.

ЛІШНЯЕ ЛЮСТЭРКА НЕ ПАШКОДЗІЦЬ

У вадзіцеляў аўтамашыны з правым рулём на нашых дарогах абмежавана бачнасць дарогі злева пры абгоне. Каб палепшыць агляд сляпой зоны, трэба паставіць дадатковае люстэрка, як паказана на малюнку.

Лепш, калі яно будзе па памеру як у «ЗІЛ-130». Настроіўшы яго, можна кантраляваць сітуацыю і ззаду, і перад машынай на сустрэчнай паласе руху.

1. Штатнае люстэрка.
2. Дадатковае.

АБАРОНА АМАРТЫЗАТАРА

Часцей за ўсё амартызатар псуецца з-за таго, што выцекла вадкасць праз зношанае ці дрэннае ўмацаванне, з-за ўсялякага бруду, які трапляе на шток, а таксама з-за яго карозіі.

Будзе вельмі добра, калі вы абароніце амартызатары дадатковым кажухом, як гэта паказана на малюнку.

Для гэтай справы добра падыдзе флакон з-пад шампуню, ці фотапраявіцеля, калі яго дыяметр супадае з дыяметрам кажуха. У донцы флакона выразаюць круглую дзірку дыяметрам 42 мм. Замацаваць самаробны кажух на стандартным можна клеем «Момант» і звычайным хамутом.

Устаноўка самаробнага кажуха 1 з дапамогай хамута 2 на амартызатары 3.

ВІНШУЕМ любую жонку, матулю, бабулю Людмілу Рыгор'еўну Таболіну з днём нараджэння! Жадаем моцнага здароўя і доўгіх шчаслівых гадоў жыцця.

Муж, дзеці, унукі.

ВІНШУЕМ з днём нараджэння Фёдара Арсенцьевіча Грышчука. Зычым здароўя, шчасця.

Жонка, дзеці, унукі.

ВІНШУЮ з днём нараджэння Ляўковіч Ніну Яўхімаўну. Жадаю моцнага здароўя і даўгалецця.

Муж.

ВІНШУЕМ з днём нараджэння. Жадаем доўгага жыцця, моцнага здароўя Тамары Фролаўне Калацэй.

Сястра Марыя, брат Уладзімір.

Мяняю дом у в. Цімкавічы Капыльскага раёна на дом у Чэрвені. Тэл. (8-214) 5-55-04 да 17 гадзін.

Мяняю прыватызаваную аднапакаёвую кватэру ў Мядзелі на Мінск, Маладзечна, Вілейку альбо прадам. Тэл. у Вілейцы: 5-72-32.

Мяняю 2-пакаёвую прыватызаваную кватэру ў г. Ваўкавыску на такую ж у г. Лунінцы. Тэл. у Ваўкавыску: 2-01-27; у Лунінцы: 2-23-08.

Праца на даму па апрацоўцы пошты. Умовы ў канверце. Пісаць: 223610, г. Слуцк, а/с 13.

Мяняю УАЗ бартавы на ВАЗ альбо прадам. Тэл. у Лельчыцах: 3-17-10.

АКБ РП «ИНТЭКС»

220040, г. Минск, ул. М. Богдановича, 155

БАЛАНС НА 1 ЯНВАРЯ 1996 ГОДА

млн. руб.

Актив		
№ п/п	Наименование статей	Сумма
1.	Касса и другие денежные средства	871
2.	Средства в Национальном банке	2908
3.	Средства в банках и кредитных учреждениях:	9705
3.1.	у резидентов	4916
3.2.	у нерезидентов	4789
4.	Средства в ценных бумагах	5659
5.	Кредиты клиентам	142120
5.1.	в т. ч. просроченные и пролонгированные	1112
6.	Инвестиционный портфель банка	140
7.	Основные средства и нематериальные активы	4372
8.	Прочие активы	1831
	Баланс	167606

млн. руб.

Пассив		
№ п/п	Наименование статей	Сумма
Обязательства:		
1.	Средства Национального банка	-
2.	Средства банков и кредитных учреждений	98500
2.1.	резидентов	91480
2.2.	нерезидентов	7020
3.	Средства клиентов	13496
3.1.	государственного бюджета	-
3.2.	юридических лиц	10993
3.3.	физических лиц	2503
4.	Выпущенные банком долговые обязательства	10445
5.	Прочие обязательства	1515
	Всего обязательств	**123956**
Собственные средства		
1.	Уставный фонд	40776
2.	Прочие фонды и собственные средства	2784
3.	Нераспределенная прибыль	90
	Всего собственных средств	**43650**
	Баланс	**167606**

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ АКБ РП «ИНТЭКС» ЗА 1995 ГОД

Доходы банка	
Наименование доходов	Сумма
1. Полученные проценты и приравненные доходы	38446
2. Доходы по операциям с ценными бумагами	4922
3. Доходы по операциям в иностранной валюте	4137
4. Полученная комиссия по услугам клиентам и банкам	2517
5. Прочие доходы	21
6. Штрафы, пени, неустойки полученные	313
Итого доходов	**50356**
7. Убытки	-
Баланс	**50356**

Расходы банка	
Наименование расходов	Сумма
1. Уплаченные проценты и приравненные расходы	34936
2. Расходы по операциям с ценными бумагами	1222
3. Расходы по операциям в иностранной валюте	3917
4. Уплаченная комиссия по услугам клиентов	503
5. Расходы на содержание аппарата банка и другие административно-управленческие расходы	4045
6. Прочие расходы	4447
7. Штрафы, пени, неустойки	4
Итого расходов	**49074**
8. Прибыль	1282
Баланс	**50356**

Отчет и баланс подтверждены аудиторским заключением № 1-4/42 АО «Аудитбанк». (Лицензии выданы: Аудиторской палатой РБ 16.02.93 г. № 5 Нацбанком РБ 27.06.94 г. № 1)

Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім з выпадку смерці галоўнага спецыяліста Упраўлення выдавецкай і паліграфічнай дзейнасці Вячаслава Васільевіча ЖЫБУЛЯ.

Калектыў рэдакцыі газеты «Звязда» выказвае шчырае спачуванне ўласнаму карэспандэнту газеты «Труд» па Беларусі Ваганаву Сяргею Давідавічу з нагоды смерці бацькі — заслужанага дзеяча культуры Беларусі ПІНХАСІКА Давіда Саламонавіча.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 68-29-19; [illegible] інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, [illegible] сацыяльных праблем — 68-28-[illegible] журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, [illegible] навукі і адукацыі — 68-28-31, [illegible] Гомелі — 53-13-92, Баранавічах [illegible] 32-04-52, 68-28-77.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 100.634. Індэкс 63850.
Зак. № 2027.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12